

REGIONAL PLAN FOR RONDANE - SØLNKLETEN

Planbeskrivelse – felles hoveddokument Rondane - Sølnekletten

Bakgrunn, hovedtema og vurderinger, mål, retningslinjer og handlingsprogram

Nasjonal turistveg, Strømbu hovedrasteplass. Utsikt mot Rondane. Arkitekt: Carl-Viggo Hølmebakk.

Revidert plandokument etter 1.gangs høring, 04.04.11

Innhold

1	BAKGRUNN, NASJONALE MÅL OG PREMISSE FOR PLANARBEIDET	4
1.1	BAKGRUNN	4
1.2	NASJONALE MÅL OG PREMISSE FOR PLANARBEIDET	4
1.2.1	Nasjonale mål for ivaretaking av villrein	4
1.2.2	Miljøverndepartementets bestillingsbrev, 12.04.2007	6
1.2.3	Andre nasjonale mål og rammer med betydning for planarbeidet	7
1.2.4	Andre viktige samarbeidspartnere	8
1.2.5	Forholdet til andre planer som gjelder for området	8
2	PLANA VGRENSNING, PLANINNHOLD OG PLANPROSESS	9
2.1	PLANA VGRENSNING	9
2.2	KUNNSKAPSGRUNNLAGET	9
2.3	PLANINNHOLD	11
2.4	HOVEDTEMA OG PLANPROSESS	11
2.4.1	Generelt om planprosessen	11
2.4.2	Hovedtema og planprosess Rondane	12
2.4.3	Hovedtema og planprosess Sølnekletten	12
2.5	PLANTYPE OG VIRKNING AV PLAN	13
3	VALG AV LØSNINGER – VURDERINGER OG KONSEKVENSER	15
3.1	GENERELT	15
3.1.1	Generelt om konsekvensvurdering og konsekvensutredning	15
3.1.2	Om forholdet til naturmangfoldloven	15
3.2	RONDANE	17
3.2.1	Konsekvensvurderinger av scenarier i planprosessen	17
3.2.2	Endringer i ny regional plan, delområde Rondane	19
3.2.3	Generelt om valg av løsninger i forhold til soneinndeling	25
3.2.4	Kommunevise valg av løsninger – vurderinger, tiltak, konsekvenser	28
3.2.5	Valg av løsninger Rondane – vurderinger, tiltak, konsekvenser	41
3.3	VURDERING SØLNKLETTE N	45
3.3.1	Generelt	45
3.3.2	Oppsummering av hovedutfordringer	45
3.3.3	Trekking av grense for nasjonalt villreinområde	46
3.3.5	Eksisterende hytteområder i randsona – vurdering	49
3.3.6	Randsoner og tettsted	52
3.3.7	Friluftsliv og ferdsel	53
3.3.8	Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap	53
3.3.9	Kort beskrivelse av de enkelte soner	54
3.3.10	Samlet virkning for miljø og samfunn	54
3.3.11	Forholdet til naturmangfoldloven	55
4	FELLES MÅL RONDANE - SØLNKLETTE N	57
4.1	HOVEDMÅL	57
4.2	DELMÅL	57
5	PLANKART MED SONEINNDELING OG RETNINGSLINJER	58
5.1	SONEINNDELING PÅ KARTET	58
5.2	GENERELLE RETNINGSLINJER FOR SONE 1 – 4 I RONDANE - SØLNKLETTE N	60
5.3	FELLES RETNINGSLINJER FOR NASJONALT VILLREINOMRÅDE I RONDANE OG SØLNKLETTE N, SONE 1	62
5.4	FELLES RETNINGSLINJER FOR BUFFERSONER, SONE 2	63
5.5	FELLES RETNINGSLINJER FOR SONE 1 OG SONE 2 I RONDANE OG SØLNKLETTE N	64
5.6	RETNINGSLINJER FOR UTVIKLINGSSONE (RONDANE), SONE 3	65
5.7	RETNINGSLINJER FOR UTVIKLINGSSONE I DALFØRENE, SONE 4	65
5.8	SÆRSKILTE RETNINGSLINJER FOR DELOMRÅDE RONDANE	66
5.9	SÆRSKILTE RETNINGSLINJER FOR DELPLANOMRÅDE SØLNKLETTE N	67
6	HANDLINGSPROGRAM	69

6.1 GENERELT	69
RULLERING AV REGIONAL PLAN.....	69
6.2 PRIORITERTE TILTAK	70
6.2.1 <i>Prioriterte tiltak i begge delplanområdene.....</i>	70
6.2.2 <i>Prioriterte tiltak særskilt for Rondane.....</i>	72
6.2.3 <i>Prioriterte tiltak særskilt for Sølnekletten</i>	73
6.3 ANDRE TILTAK	74
6.3.1 <i>Rondane.....</i>	74
6.3.2 <i>Andre tiltak i Sølnekletten</i>	76
ANDRE VEDLEGG;	77
BAKGRUNNSDOKUMENTER OG KUNNSKAPSGRUNNLAG.....	77

1 Bakgrunn, nasjonale mål og premisser for planarbeidet

1.1 Bakgrunn

Europas siste villreinfjell

Reinen er tilpasset et kaldt klima. Det gjorde at den var blant de første dyrene som koloniserte Nord-Europa mot slutten av siste istid. Villreinen ser ut til å ha vært en nøkkelressurs i tidlig europeisk kultur. Dette dyret var også næringsgrunnlaget for de første menneskene som kom til Norge. I lang tid har villreinen vært av vital betydning for menneskelig overlevelse, bosetning og kulturell utvikling. Helt fram til for 500 år siden, fantes det villrein i de fleste fjellområder i Skandinavia. Nå finnes Europas siste villreinfjell i Sør-Norge.

På globalt nivå regnes villreinen som livskraftig på grunn av vid sirkumpolar utbredelse og antatt store bestander. Arten står heller ikke på den norske rødlista, men Norge er det eneste landet i Europa som har intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Vi har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på villreinen og de leveområdene den er avhengig av.

Villrein og samfunn

Gjennom prosjektet og temaheftet *Villrein og Samfunn – en veiledning til bevaring og bruk av Europas siste villreinfjell* (NINA temahefte nr. 27, utgitt i 2004) ble det foreslått opprettelse av ni¹ nasjonale villreinområder og to europeiske villreinregioner. Dette arbeidet er senere fulgt opp i St.meld. nr. 21 (2004 – 2005) og St.meld. nr.26 (2006 – 2007) jf. punkt 1.2.1.

Temaheftet skisserer fem pilarer som forvaltningen av norske villreinfjell bør stå på i fremtiden:

- Løfte villrein fra "menighet" til samfunn
- Sterkere fokus på arealforvaltningen
- Slutt på "bit for bit"-forvaltningen
- Større sammenhengende leveområder for villrein
- Tilrettelegge for bærekraftig verdiskaping

¹ Setesdal Austhei er senere kommet med som nasjonalt villreinområde, slik at det i dag er 10 nasjonale villreinområder.

1.2 Nasjonale mål og premisser for planarbeidet

1.2.1 Nasjonale mål for ivaretaking av villrein

St.meld. nr. 21 (2004-2005): Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

I St.meld. nr. 21 (2004-2005) er det å sikre villreinens leveområder satt opp som et nasjonalt resultatmål. I Stortingsmeldingen signaliserer regjeringen at den vil gi villreinområder som er spesielt viktige for artens framtid i Norge status som "Nasjonale villreinområder".

Avgrensning og innhold skal avklares gjennom regionale planprosesser.

St.meld. nr. 26 (2006-2007) – Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand

Signalene fra tilsvarende stortingsmelding i 2004-2005 følges opp. "Regjeringen vil videreføre arbeidet for å bevare nødvendige leveområder for villrein. Dette innebærer blant annet at kunnskapsgrunnlaget om villreinens leveområder vil bli forbedret. Regionale planprosesser skal avklare spørsmål om avgrensning og innhold knyttet til det enkelte område."

Nasjonale villreinområder og europeiske villreinregioner

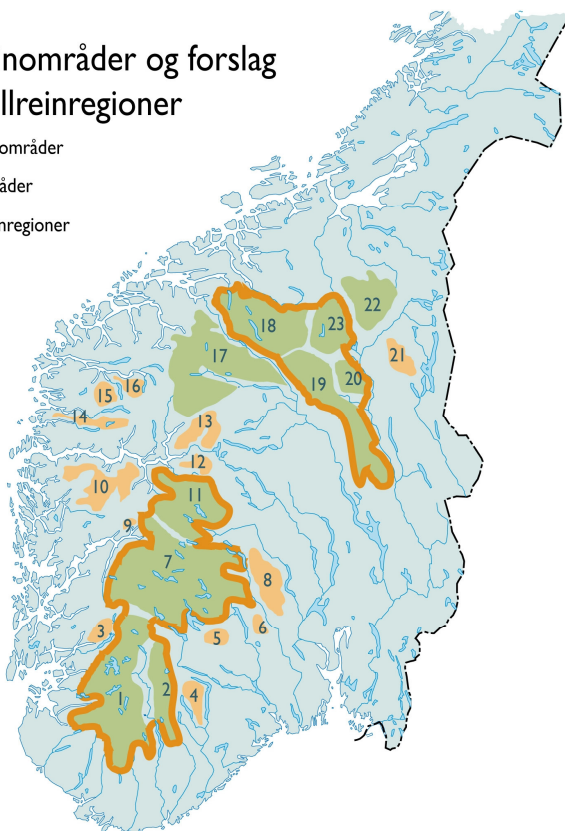
10 områder har fått status som nasjonale villreinområder, herunder Rondane og Sølnekletten. De viktigste nasjonale villreinområdene skal inngå i to "europeiske villreinregioner" som gjenspeiler villreinbestandenes innvandringshistorie. De to europeiske villreinregionene er basert på genetiske forskjeller på grunn av innvandring fra sørøst og fra nordøst.

Europeisk villreinregion nord skal bestå av områdene Snøhetta (nr. 18), Rondane (nr. 19), Sølnekletten (nr. 20) og Knutshø (nr. 23). Region sør skal bestå av områdene Setesdal Ryfylke (nr. 1), Setesdal Austhei (nr. 2), Hardangervidda (nr. 7) og Nordfjella (nr. 11)

Nasjonale villreinområder og forslag til europeiske villreinregioner

- Nasjonale villreinområder
- Andre villreinområder
- Europeiske villreinregioner

- 1 Setesdal Ryfylke
- 2 Setesdal Austhei
- 3 Skaulen Etnesfjell
- 4 Våmur - Roan
- 5 Brattefjell - Vindeggen
- 6 Blefjell
- 7 Hardangervidda
- 8 Norefjell - Reinsjøfjell
- 9 Oksenhalvøya
- 10 Fjellheimen
- 11 Nordfjella
- 12 Lærdal - Årdal
- 13 Vest - Jotunheimen
- 14 Sunnfjord
- 15 Førdefjella
- 16 Svartebotnen
- 17 Ottadalsområdet
- 18 Snøhetta
- 19 Rondane
- 20 Sølnekletten
- 21 Tolga Østfjell
- 22 Forollhogna
- 23 Knutshø

Figur 1:
Nasjonale villreinområder og forslag til europeiske villreinregioner.

Kilde:
Miljøverndepartementet.

1.2.2 Miljøverndepartementets bestillingsbrev, 12.04.2007

Miljøverndepartementet ber om at fylkeskommunene utarbeider regionale planer for en helhetlig forvaltning av fjellområder som er spesielt viktige for villreinens framtid i Norge. Planene skal fastsette en langsiktig arealforvaltning som balanserer bruk og vern for de aktuelle fjellområdene med influensområder. De vil være retningsgivende for kommunal planlegging og gi føringer for statlig og fylkeskommunal sektorplanlegging. Planene vil være et ledd i oppfølgingen av regjeringens samlede politikk for fjellområdene.

Helhetlig planlegging og forvaltning

Det er en overordnet nasjonal målsetting at Norges unike fjellandskap skal tas vare på som leveområde for sårbare arter, regionalt og nasjonalt rekreasjonsområde og som næringsgrunnlag for levende bygder. Fjellområdene skal forvaltes som landskap der kultur- og naturressursene, næringsmessig utnyttning og friluftsliv sikres og gjensidig utfyller hverandre.

Hovedformålet med planleggingen er;

- Å komme fram til *en langsiktig og helhetlig strategi for forvaltningen* av prioriterte fjellområder som er spesielt viktige for villreinens framtid i Norge.
- Å *forene målene* om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder.
- Siktemålet er en *helhetlig planlegging* som, gjennom å samordne hensynet til en forsvarlig villreinforvaltning og lokalsamfunnenes behov for utvikling, legger til rette for attraktive og gjensidig stimulerende miljøer.

Konkret bestilling

- Det skal kartfestes *en klar grense for de nasjonale villreinområdene*, som skal danne den langsiktige grensen mot utbygging i den regionale planen. De nasjonale villreinområdene vil da fremstå som et eget tema eller sone på plankartene.
- Det skal gjøres en avgrensning mellom *randområdet*, der utbygging, ferdsel og annen aktivitet vil kunne påvirke leveområdet direkte, og *bygdenære områder*, der slik direkte påvirkning er mindre framtreddende.
- Avgrensning, innhold og betydning av de enkelte sonene avklares gjennom planarbeidet

Premisser og avveininger

- En sentral premis for arealavgrensningene og utformingen av planinnhold, skal være *oppdatert kunnskap om villreinens bruk* av fjellområdene.
- Med utgangspunkt i en naturfaglig begrunnet avgrensning av villreinens leveområde, må det foretas en avveining mot andre samfunnsinteresser før det kan kartfestes en *klar grense for de nasjonale villreinområdene*.
- Det skal legges vekt på å *unngå oppsplitting* av de nasjonale villreinområdene.
- Det skal fokuseres på å opprettholde og utbedre mulighetene *for vandring og utveksling* av villrein mellom tilstøtende nasjonale villreinområder innenfor de europeiske villreinregionene.
- Potensialet for verdiskaping som ligger i *videreutvikling av kulturmiljøer* og eksisterende *tettsteder/bygdesentra* bør vurderes grundig.

Nasjonalt villreinområde

Planarbeidet skal fastsette en klar grense for de nasjonale villreinområdene hvor ny utbygging bør unngås. På denne måten vil de nasjonale villreinområdene framstå som en *egen sone* på plankartet.

I Miljøverndepartementets bestillingsbrev er det gitt føringer om at planområdet skal deles inn i tre soner: Det nasjonale villreinområdet, randområdet og bygdenære områder.

Soneinndelingene danner grunnlag for å gi råd om framtidig forvaltning og arealplanlegging, og innebærer et strengere forvaltning innenfor nasjonalt villreinområde enn utenfor.

Nasjonale mål med sentral betydning for planarbeidet

I Miljøverndepartementets bestillingsbrev er det konkret henvist til følgende nasjonale mål og rammer med betydning for planarbeidet:

- **St. meld nr. 21 (2005 – 2006)** - *Hjerte for heile landet. Om distrikts- og regionalpolitikken, inkludert prosjektet "Villrein og samfunn"*
- **St. meld nr. 16 (2004 - 2005)** - *Leve med kulturminner.*
- **St.meld. nr. 21 (2004-2005)** - *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*

1.2.3 Andre nasjonale mål og rammer med betydning for planarbeidet

Statsbudsjettet

Stortinget viser gjennom statsbudsjettet satsingen på verneområder og foreslår bevilgninger til forvaltning og utviklingsprosjekter på ulike kapittel hvert år.

"Fjellteksten"

I revidert statsbudsjett 2003 la regjeringen opp til økt verdiskaping og reiselivsmessig næringsutvikling i tilknytning til nasjonalparker og større verneområder, den såkalte "fjellteksten" som fikk tilslutning fra Stortinget.

Regjeringen signaliserte her at den vil åpne for økt miljøtilpasset turismevirksomhet "som ikke kommer i konflikt med verneformålet i nasjonalparkene. Tiltak innenfor nasjonalparker og landskapsvernområder i forbindelse med turisme skal selvsagt vurderes på samme måte enten tiltaket er av kommersiell eller ikke-kommersiell karakter. Det er tiltakets innvirkning i forhold til vernformålet som skal være avgjørende, ikke om tiltaket har næringsmessig betydning."

St.meld. nr. 26 (2006-2007) – Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand

Her signaliserer regjeringen bl.a. at den tar sikte på å utarbeide en handlingsplan for bærekraftig bruk og skjøtsel av nasjonalparker og andre verneområder. "Regjeringen mener at vern av natur er en god investering også som potensial for verdiskaping. God forvaltning av verneområdene er en forutsetning for at reiselivet og andre aktører skal kunne ta ut næringspotensialet knyttet til investeringer utenfor områdene, kombinert med bærekraftig aktivitet inne i områdene".

Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder

En interdepartemental arbeidsgruppe har lagt fram et forslag til handlingsplan som har vært ute på høring. Utkastet ble behandlet av Fylkesutvalget i sak 34/07. Rapporten peker på viktige utfordringer for den framtidige forvaltningen av verneområdene. For å løse disse utfordringene foreslås en rekke tiltak som bl.a. styrket forvaltning, en større grad av "adaptiv" forvaltning og tiltak rettet mot lokalsamfunn, lokale og regionale myndigheter. Handlingsplanen ligger nå i departementet for videre oppfølging.

"Verdifulle opplevelser" Regjeringens nasjonale reiselivsstrategi

Også i den nylig fremlagte nasjonale reiselivsstrategien sier regjeringen at den ønsker at nasjonalparker og andre verneområder skal kunne tas i bruk for reiselivet på en bærekraftig

måte, og at "Natur- og kulturarven i bygd og by skal sikres som en ressurs for lokalsamfunnene og for lokal verdiskaping".

St.meld. nr. 39 (2000-2001) "Friluftsliv – en veg til høgare livskvalitet"

Strategisk mål: "Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles."

Delmål: "Område av verdi for friluftslivet skal sikrast slik at det fremjar miljøvennleg ferdsel, opphald og hausting, og at naturgrunlaget blir teke vare på."

Det sentrale er at friluftslivet er miljøvennleg og helsefremjande.

1.2.4 Andre viktige samarbeidspartnere

For at planen skal være en viktig del i samfunnsutviklingen og for å ivareta gjennomføringen av planen, må det være en kontinuerlig dialog med andre samarbeidspartnere og aktører innenfor forvaltning av fjellområder. Dette er viktige samarbeidspartnere som belyser utfordringer og muligheter for forvaltning av fjellområder.

Andre forvaltningsstyrer for fjellområder

Spesielt gjelder dette fjellområder som innehar villrein, men også andre fjellområder med lignende utfordringer og muligheter.

Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS)

USS er en interesseorganisasjon for kommuner som berøres av utmarksspørsmål av enhver karakter.

Fjellregionsamarbeidet

Fjellregionsamarbeidet er et regionalpolitisk samarbeidsnettverk for kommuner, regionråd og fylkeskommuner i Sør-Norge, hvor fjellområdene er en viktig del av ressursgrunlaget og forutsetning for næringstilpasning og livsvilkår.

Euromontana

Euromontana er en europeisk multisektoriell organisasjon for samarbeid og utvikling av fjellområder. Euromontanans formål er å promotere levende fjellområder med integrert og bærekraftig utvikling og livskvalitet for de som bor der. 72 organisasjoner fra 19 europeiske land er medlemmer i Euromontana, og inkluderer internasjonale, nasjonale og regionale organisasjoner samt territoriale områder."

1.2.5 Forholdet til andre planer som gjelder for området

I Rondane er det en gjeldende fylkesdelplan, godkjent 18.05.2000.

Godkjent fylkesplan for Rondane skal gjelde inntil ny regional plan blir godkjent.

Andre fylkesdelplaner med betydning for planarbeidet

- Fylkesdelplan for vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer (Kulturminner for Hedmarks framtid)
- Fylkesplan for Hedmark 2009 - 2012

Områder vernet etter lov om naturmangfold

Store deler av planområdet er vernet eller fredet etter lov om naturmangfold (tidligere naturvernloven). Dette gjelder spesielt Rondane Nord. I disse områdene gjelder særskilte verneforskrifter og forvaltningsplaner. Regional plan kan ikke gå ut over rammene i disse forskriftene, men kan gi råd om forvaltning innenfor forskriftenes rammer.

2 Planavgrensning, planinnhold og planprosess

2.1 Planavgrensning

Planområde Rondane og Sølnekletten er i vest og øst avgrenset av henholdsvis Europaveg 6 i Gudbrandsdalen (mellom Hamar og Hjerking) og riksveg 3 i Østerdalen mellom Elverum og Alvdal. I nord følger plangrensa fylkesvei 29 mellom Hjerking og Alvdal, mens den i sør følger riksveg 25 mellom Hamar og Elverum.

2.2 Kunnskapsgrunnlaget

Generelt

Krav til kunnskapsgrunnlaget fremgår av plan- og bygningslovens bestemmelser (§ 4-2) og naturmangfoldlovens § 8. Kunnskap om både miljø og samfunnsforhold skal inngå i planbeskrivelsen og i vurderingene av planens virkning (konsekvensvurdering).

Naturmangfoldlovens § 8;

”Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i rimelig forhold til sakens

karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.”

Hovedtema og kunnskapsinnhenting for de to delplanområdene framgår av kap. 2.4 (hovedtema og planprosess) og kap. 3 (vurderinger).

Som del av planbeskrivelsen og kunnskapsgrunnlaget inngår også følgende delrapporter:

- ØF-rapport nr. 7/2010. Konsekvensvurderinger av scenarier framkommet i prosessen med ny regional plan for Rondane – Sølknkletten, del Rondane.
- Kunnskapsgrunnlag (status og utfordringer), løsninger og konsekvenser for delplanområde Sølknkletten.

Villrein

En sentral premis for arealavgrensningene og utformingen av planinnhold har vært oppdatert kunnskap om villreinsens bruk av fjellområdene. Det vises her til NINA-rapport 339; ”*Villreinen i Rondane – Sølknkletten, kunnskapsstatus og leveområde*” med tilhørende temakart. Gjennom planarbeidet har det i tillegg innkommet supplerende informasjon om villreinsens arealbruk fra lokale aktører som eks. villreinutvalg, oppsyn og rettighetshavere.

Grense for villreinsens leveområde er en *faglig og biologisk grense* basert på kjent kunnskap til enhver tid. Ny kunnskap og ny bruk kan føre til at denne grensen forandres over tid. Regional plan for Rondane og Sølknkletten er basert på oppdatert kunnskap om villrein.

Samfunnsdelen

Kunnskap om befolkning, bosetting og næringsstruktur og lokalsamfunnets utfordringer er en viktig og sentral del av kunnskapsgrunnlaget. Nedgang i innbyggertall og arbeidsplasser er en utfordring fra Ringebu og nordover i Gudbrandsdalen og fra Åmot og nordover i Østerdalen, og særlig gjelder dette kommunene Dovre, Folldal, Stor-Elvdal og Rendalen. Det er vekst i folketall og arbeidsplasser i Øyer, Lillehammer, Ringsaker og Hamar.

Friluftsliv, naturmangfold, landskap og kulturverdier

En annen viktig del av kunnskapsgrunnlaget er opplysninger om friluftsliv og naturmangfold og kulturverdier som bør tas vare på. Planens delrapporter beskriver disse verdiene og hvordan de kan stå sentralt og bidra til utviklingen av levende lokalsamfunn.

Nye rapporter, registreringer og forskning

I planperioden er det også innhentet ny kunnskap og sammenstilt eksisterende kunnskap med betydning for planarbeidet. Det vises spesielt til følgende rapporter:

Bråttå, H.O.Hagen, S.E. og Overvåg, K. (2010)

Villreinen og villrein fjellet som kilde til verdiskaping og samfunnsutvikling, ØF-rapport 6/2010.

Ericsson, B., Arnesen, T. og Vorkinn, M. (2010)

Ringvirkninger av fritidsbebyggelse, ØF-rapport 3/2010.

NINA-rapport 551: Ferdsel i villreinsens leveområder

2.3 Planinnhold

Planinnhold

Planen består av planbeskrivelse, plankart med tilhørende retningslinjer og et handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet og rulleres årlig.

Regional plan for Rondane – Sølnekletten består av;

1. *Planbeskrivelse med handlingsprogram.*
Som en del av planbeskrivelsen regnes også følgende dokumenter:
 - ØF-rapport 7/2010: Konsekvensvurderinger av scenarier framkommet i prosessen med ny regional plan for Rondane – Sølnekletten, del Rondane, utarbeidet av Birgitta Ericsson og Hans Olav Bråtå.
 - Kunnskapsgrunnlag (status og utfordringer), løsninger og konsekvenser for delplanområde Sølnekletten
2. *Illustrasjonskart og plankart med mål og retningslinjer for bruk og forvaltning.*
 - et felles illustrasjonskart for hele planområdet
 - et felles plankart for Rondane – Sølnekletten
 - et utdypende plankart for Sølnekletten (mer detaljert)
3. *Temakart (del av kunnskapsgrunnlaget)*
 - temakart ferdsel sommer og temakart ferdsel vinter for Sølnekletten
 - temakart kulturminner i Sølnekletten

I tillegg;

Temakartene er fagkart knyttet til planen, som beskriver dagens situasjon og som regnes som en del av faktagrunnlaget.

Som grunnlag for planarbeidet foreligger:

Temakart "Rondane – Sølnekletten villreinområder 2008", vedlegg til NINA-rapport 339.

2.4 Hovedtema og planprosess

2.4.1 Generelt om planprosessen

Faglig ansvarlig for planprosessen er fylkesdirektør i Hedmark og fylkesrådmann i Oppland. Prosjekteiere er fylkesrådet i Hedmark og fylkesutvalget i Oppland.

For Rondane-området har planarbeidet vært en revisjon av eksisterende fylkesdelplan.

Eksisterende plan kan leses i sin helhet på <http://www.planoppland.no/enkel.aspx?m=33908>

For Sølnekletten utarbeides en ny plan.

Ut fra ulik størrelse og planstatus har det vært kjørt to separate, men parallelle planprosesser i Rondane og Sølnekletten, som til slutt skal munne ut i en felles regional plan for hele planområdet. De to delplanområdene har i prosessen vært organisert med hver sine styringsgrupper, prosjektgrupper og prosjektledere.

Flere av representantene i styringsgrupper og prosjektgrupper har vært representert i begge planområdene for å sikre samordning av planarbeidet underveis. Styringsgruppene for Rondane og Sølnekletten har også hatt felles møter for samordning av planprosessene og for diskusjon om felles mål og retningslinjer.

Planprogrammet for Rondane sier at vurdering av framtidige utviklingsstrategier skal skje ved hjelp av scenariework, mens det i Sølknkletten har vært en tradisjonell planprosess med åpne møter og tettere kontakt med de berørte.

Prosjektlederne har hatt kontinuerlig kontakt i prosessen, og i Hedmark og Oppland fylkeskommuner har det vært ressurspersoner som har vært en felles intern faggruppe for begge planprosessene.

Det er en klar motsetning mellom å få planen raskt ferdig og en bred medvirkning/lokal forankring. Etter signaler fra det politiske oppstartmøtet på Venabygdsfjellet 29.11.07, er lokal involvering og forankring prioritert framfor rask framdrift. Planen skal ha et tydelig nyskappings- og utviklingsperspektiv. Planen skal ivareta intensjonen i "Fjellteksten" og balansere bærekraft gjennom forvaltning.

Til å lede planarbeidet har det fra 01.11.2008 vært engasjert en prosjektleder i Rondane og en i Sølknkletten. Prosjektlederne har rapportert til styringsgruppa.

2.4.2 Hovedtema og planprosess Rondane

Planprosessen i Rondane har vært styrt av ei styringsgruppe på 8 representanter, bestående av 4 ordførere (2 fra hvert fylke) og 4 fylkespolitikere (2 fra hvert fylke).

Prosjektleder i Rondane har deltatt på møter i Planrådet for villrein¹⁾ og har orientert om prosessen og fått tilbakemeldinger fra planrådet som har vært ei ressursgruppe i prosessen. Det har også vært fellesmøter mellom styringsgruppa for Rondane og Planrådet for villrein, der spesielt planrådet sin videre rolle, og organisering av forvaltning av ny regional plan, har vært tema.

Hovedtema i scenariework har vært:

- Rekreasjon, friluftsliv, aktivitet. I det ligger folkehelseaspektet.
- Ta vare på naturmangfoldet. I det er også villreinen inkludert.
- Samfunnsdelen, med landbruk, reiseliv, hytter, annet.
- Kunnskap, informasjon, opplæring

¹⁾ *Retningslinjene for eksisterende fylkesdelplan for Rondane sier at planrådet skal være et rådgivende organ i forhold til gjennomføring og håndtering av fylkesdelplanen. Sammensetning og funksjon er ellers ikke fastsatt i retningslinjene, men har utviklet seg over tid. Planrådet har de siste årene hatt seks medlemmer; Fra hvert fylke er det én fylkespolitiker, én kommunepolitiker (oppnevnes av KS) og én representant fra Fylkesmannen. Rådet oppnevnes for en valgperiode av gangen. Fylkeskommunens administrasjon har sekretariatsansvaret.*

Vedlegg 2: Beskrivelse av planprosessen i Rondane

2.4.3 Hovedtema og planprosess Sølknkletten

Hovedtema fra planprogram

Hovedfokuset for planarbeidet i Sølknkletten har vært *arealforvaltning*. Planen skal bidra til en *helhetlig forvaltning* av området på tvers av kommunegrensene og eiendomsforhold. Den skal samtidig legge opp til en *differensiert forvaltning* av ulike type områder sett i forhold til områdenes betydning for villrein og lokalsamfunn. Planen skal *klarlegge rammene* for videre utvikling, men konkret planlegging av arealbruk skal fortsatt ligge på kommunenivå.

Følgende tema er fremhevet som særlig viktige i planarbeidet i Sølknkletten:

- Landbruk, utmarksnæring og småskala reiselivsvirksomhet basert på lokale ressurser
- Kulturminner, kulturlandskap og kulturmiljø, herunder setermiljø
- Friluftsliv og ferdsel (herunder veger og motorferdsel)
- Hyttebygging
- Næringsutvikling og reiseliv generelt

Organisering

Planarbeidet har vært organisert med en egen politisk styringsgruppe og ei faglig prosjektgruppe for Sølknkletten. Styringsgruppa har bestått av en politisk representant fra hver av de fire kommunene, to fylkespolitikere (Hedmark) og en representant fra villreinnemnda. Prosjektgruppa har bestått av en representant fra hver av kommunene i tillegg til en representant fra hver av følgende; villreinutvalg, fylkesmann og fylkeskommunen, samt sekretær for villreinnemnda. Prosjektgruppa har bidratt med lokalkunnskap, faglig innsikt og innspill til prosjektleder som grunnlag for viktige politiske drøftinger i styringsgruppa.

Planprosess og medvirkning

I planprosessen i Sølknkletten har det vært lagt vekt på å ha god kontakt til den enkelte kommune gjennom blant annet kommunenes representasjon i både styringsgruppe og prosjektgruppe. Direkte deltagelse i styringsgruppe og prosjektgruppe fra villreinnemnd og villreinutvalg har vært viktig. Det har i tillegg vært lagt vekt på å ha en åpen prosess der alle gis mulighet til å delta.

Innhenting av lokalkunnskap om områdets verdier og utfordringer har blitt tillagt særskilt vekt gjennom direkte kontakt til grunneiere og rettighetshavere, representanter for lag og foreninger, næringsdrivende mv. Gjennom åpne møter, lokale arbeidsmøter, intervju, e-post og deltagelse i lokale møter har det vært lagt opp til dialog og muligheter for innspill i prosessen.

Kunnskapen er innhentet på følgende måte;

- Statistiske opplysninger og kartbaser om befolkningsutvikling, bygningsmasse, naturressurser, kulturminner, setre mv.
- Faktaopplysninger fra kommunene (prosjektgruppemøter og direkte kontakt)
- Intervju og arbeidsmøter med ressurspersoner
- Åpne informasjons- og drøftingsmøter (se kilder og utfyllende litteratur)
- Kunnskap via tilbakemelding på e-post og telefon
- Befaring i felt

Som en del av planprosessen har det vært gjennomført et eget prosjekt knyttet til registrering, intervju og sammenstilling av kjent kunnskap om kulturminner i området. Nordøsterdalsmuseet har vært engasjert for å gjennomføre dette arbeidet.

2.5 Plantype og virkning av plan

Plantype

Regionale planer for nasjonale villreinområder er planer utarbeidet etter Plan- og bygningslovens bestemmelser (ny plandel trådte i kraft 1.juli 2009). Den regionale planen er en retningsgivende plan uten bindende arealplankart og juridiske bestemmelser. Rettslig bindende arealbruk for områdene blir fastlagt gjennom kommunenes arealplanlegging.

De regionale planene skal ikke være verneplaner, men planer for å ta vare på villreinen gjennom bærekraftig bruk.

De regionale planene skal sikre villreinens leveområder og bidra til mer forutsigelighet også for næringsutvikling. Fraflytting fra fjellbygdene er en stor utfordring mange steder. Sikring av

arbeidsplasser og oppretting av nye er derfor et viktig mål. Helhetlig fjellforvaltning betinger en samordning av aktivitet og bedre dialog mellom forvaltningsnivåene.

Oppfølging av stortingsmeldingen om fjellpolitikken ("Hjarte for heile landet"), nr. 21, 2006-2007, legger vekt på innovasjon og å videreutvikle samarbeidet mellom regionalt og lokalt næringsliv, forvaltning og kunnskapsinstitusjoner. Det er også behov for samordning med andre planer – nasjonalparker og landskapsvernområder og andre fylkes- og kommuneplaner.

Virkning av regional plan jf. PBL § 8-2

- Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen (PBL § 8-2).
- Dersom retningslinjer for arealbruk i den regionale planen fravikes i kommunale planer gir dette grunnlag for innsigelse fra berørte myndigheter.
- Gyldig planvedtak skaper forpliktelser for offentlige myndigheter og organer til å søke å følge opp og gjennomføre planen.
- Godkjente arealdisponeringer, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner innenfor planområdet vil fortsatt gjelde når dette er definert i gjeldende kommuneplaner og ikke er erstattet av nye juridisk bindende arealplaner på kommunenivå.
- Etter ny planlov stilles det krav til nytt planvedtak når et område ikke er "tatt i bruk" innen 5 år etter vedtak av planen (PBL § 12-4). Dette gjelder kun planer som er vedtatt etter ny planlov.

Om forholdet til landbruk

Størstedelen av arealene innenfor planområdet vil være landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder) i kommuneplanens arealdel. Visse former for gårdstilknyttet virksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag inngår i LNF-kategorien uten at det må utarbeides særskilte bestemmelser som åpner for dette jf. Veileder T – 1443.

Den regionale planen kan ikke legge begrensninger på landbruksdrift innenfor LNF-formålet, men kan gi retningslinjer om hvilke hensyn som bør tas ved utforming og plassering av bygg og anlegg.

Hensynssoner

Det kan gis retningslinjer som angir hvilke hensyn som skal tas for å fremme planens formål til landbruk, reindrift, friluftsliv, landskap eller vern av natur- eller kulturmiljø.

Retningslinjene kan ikke gå ut over rammene for formålene i § 11-7 og gir ikke hjemmel til regulering av næringsvirksomhet. Dette fastsettes med hjemmel i særlov, innenfor de rammer planens arealformål og bestemmelser fastsetter (s. 100 i lovkommentar til Plan- og bygningsloven).

3 Valg av løsninger – vurderinger og konsekvenser

3.1 Generelt

3.1.1 Generelt om konsekvensvurdering og konsekvensutredning

Planbeskrivelsen skal vise planens formål, *hovedinnhold og virkninger*, samt planens forhold til rammer og retningslinjer som gjelder for området og forholdet til andre planer som gjelder for området. Planbeskrivelsen skal gi et dekkende bilde av hensynene bak planen. Den må også vise hva planen vil medføre for berørte parter, interesser og hensyn. Det er dette som ligger i uttrykket ”*virksomheter*” (konsekvensvurdering).

For regionale planer med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse – *konsekvensutredning* – av planens virkninger for *miljø og samfunn*. Konsekvensutredningen skal gi en beskrivelse og vurdering av planens konsekvenser for relevante miljø- og samfunnstema. Innhold, omfang og detaljeringsgrad må tilpasses plantype og behov for avklaringer.

For regionale planer med lav detaljeringsgrad vil følgende måtte utredes;

- 1 Virkningene av foreslåtte utbyggingsstrategier
- 2 De samlede virkningene av planens arealendringer
- 3 I nødvendig grad må det vurderes konsekvenser for enkeltområder.

Grad og omfang av vurdering av enkeltområder vil være avhengige av forhold som størrelse, konfliktnivå og omfanget av virkninger. Vurderingene skal i utgangspunktet skje på grunnlag av eksisterende kunnskap, og tilpasses plannivået.

Om vurderingene i planområdet

Planprosessene i Rondane og Sølnekletten har vært ulike jf. kap 2.4. Dette både pga. planstatus (revidering av eksisterende plan i Rondane, ny i Sølnekletten) og områdenes størrelse. Kunnskapsgrunnlag, utfordringer og konsekvensvurderinger for de to delområdene er derfor gjennomført og fremstilt ulikt.

I kapittel 3.2 framgår vurderingene som er gjort for Rondane, mens hovedkonklusjonene fra delrapport Sølnekletten er gjengitt i kap. 3.3.

3.1.2 Om forholdet til naturmangfoldloven

Bærekraftig bruk og vern

Lovens formål (§ 1) er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Bærekraftig bruk og vern har hatt stor fokus i planarbeidet og dette gjenspeiles i målsettinger for planområdet.

Kunnskapsgrunnlag og avveiinger

I henhold til naturmangfoldlovens § 7 skal prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

Kunnskap om både miljø og samfunnsforhold ligger til grunn for vurderingene i planen. Det vises for øvrig til særskilte vurderinger for de to delplanområdene når det gjelder konkrete avveiiinger i forhold til naturmangfoldlovens bestemmelser.

Avveiing av ulike hensyn

Alle planvedtak etter plan- og bygningsloven bygger på en interesseavveiing. Hvilken vekt prinsippene i §§ 8 -12 i naturmangfoldloven blir tillagt i denne avveiingen avhenger av hvilke andre hensyn som er i saken, noe om betyr at vekten av prinsippene kan variere.

Med utgangspunkt i en naturfaglig avgrensning av *villreinens leveområde*, er det foretatt en avveining mellom villreinhensyn og andre samfunnsinteresser for å komme fram til den foreslåtte grensen for de nasjonale villreinområdene. Denne grensen skal danne den langsiktige grensen mot utbygging.

I tillegg er det foretatt en avgrensning mellom randområdet (benevnt som buffersoner), der utbygging, ferdsel og annen aktivitet vil kunne påvirke leveområdet direkte, og bygdenære områder, der slik direkte påvirkning er mindre framtreddende. Det er en avveining både å ta vare på villreinen og levende bygder, sikre stabilt folketall og arbeidsplasser.

3.2 Rondane

3.2.1 Konsekvensvurderinger av scenarier i planprosessen

Bakgrunn

I følge planprogrammet for Rondane skal regional plan gi retningslinjer for utbygging, men *ikke* angi konkrete, geografisk avgrensede områder for utbygging. Dette vil fortsatt være en del av de kommunale planprosessene. Det vil derfor ikke bli foretatt konsekvensvurderinger av konkrete utbyggingsalternativer.

Konfliktene i planområdet i dag, og sannsynligvis også framover, er knyttet til influensområdet. Hvilken utbygging kan tillates og i hvilket omfang? Arealbruken i selve utbyggingsområdet er ett hensyn, den trafikk som genereres inn i villreinens leveområde et annet. Det er derfor behov for, på et overordna nivå, å se på både hvilke konsekvenser ulike utbyggingsmønstre vil ha for villreinens leveområder, og hvilke lokaløkonomiske effekter restriksjoner på utbygging vil ha.

Mulig utbyggingsmønster og konsekvensene av disse vurderes i to trinn. Først i kommunale arbeidsgrupper, og deretter for området som helhet. I konsekvensvurderingene må også avbøtende tiltak vurderes, som for eksempel kanaliseringstiltak.

Scenariearbeidet er beskrevet under punkt 8, Planprosessen.

Resultatet av scenarieprosessen ble:

- **Sterkere lokal forankring.** Forslag til tiltak kommer fra lokalt hold. I utgangspunktet var det noe skepsis fra kommunene om dette hadde noen verdi for kommunene, om de skulle bruke store ressurser på deltakelse i arbeidet i en ellers travel hverdag og om gruppene hadde reell innflytelse i prosessen.
- **Et langsiktig perspektiv på arealforvaltningen i planområdet.** Hvordan ser vi for oss planområdet om i 2030?
- **Et helhetlig perspektiv på arealforvaltningen i planområdet.** Hvilken betydning har sterk utbygging i en kommune for området som helhet?
- **Et bedre beslutningsgrunnlag for politiske vedtak:** Hvilke konsekvenser har ulike valg? (Avveining av ulike sektorinteresser, fordeling mellom kommuner.
- **Kompensasjon.** Dersom ivaretagning av villreinens leveområder medfører begrensning på lokale utviklingsmuligheter som viser seg å ha store negative lokaløkonomiske effekter, vil dette gi grunnlag for å diskutere kompensasjonsordninger med nasjonale myndigheter, for eksempel i form av et verdiskapingsprogram eller som en del av kommunenes inntektssystem.
- **Handlingsdel i planen.** Det er viktig for troverdigheten at det blir en realistisk handlingsdel i planen. Dette betyr at det er en varig arena som forvalter planen i framtiden og at det er økonomi til å gjennomføre tiltakene.

Det ble bedt om tilbud fra 3 ulike firma om å lage konsekvensvurderinger av scenariearbeidet, der Østlandsforskning, Lillehammer, ble tildelt oppdraget.

Det skulle lages konsekvensvurderinger med bakgrunn i følgende dokumenter:

- Oppstartsbrev fra Miljøverndepartementet av 12.04.2007
- Godkjent planprogram med vedlegg
- NINA-rapport 339, Villreinen i Rondane – Sølnekletten, kunnskapsstatus og leveområde
- ØF-rapport nr. 3/2010 Ringvirkninger av fritidsbebyggelse, kunnskapsstatus

- Sammenstilling av generelle scenarier, for en minimal utvikling, for en middels utvikling og for en sterk utvikling
- Oversikt over konkrete scenarier for en forsiktig utvikling og en sterk utvikling
- Presentasjon av scenariene i Øyer, 23.11.2009
- Eksempel på scenarier fra Sel kommune og Åmot kommune.
- Eksempel på sammensetning av lokal arbeidsgruppe fra Sel kommune

Konsekvensvurderinger av scenarier i prosessen er utarbeidet av Østlandsforskning, som en egen delrapport til regional plan jf. punkt 2.3.

Oppsummering av konsekvensvurderingene av de tre scenariene fra rapporten:

Tema	Aktiviteter		
	Svak utvikling	Middels utvikling	Sterk utvikling
Villreinen	+	-	--
Reiseliv og utmarksturisme	-/--	+	++
Fritidsboligutvikling	-/--	+	++
Landbruk	-/--	0/+	0/+

Skala: Stor (---), middels (--), liten (-) og ubetydelig (0) hhv. positiv og negativ konsekvens.

Viktige momenter i vurderingene:

- 1) Ferdselen i villreinområdet er i dag relativt konsentrert både geografisk og tidsmessig. Undersøkelser viser at ca. 90 % av de besøkende til Rondane hovedsakelig ferdes langs hovedstinetet, og ferdselen er framfor alt knyttet til arealer med større grad av tilrettelegging. I den grad disse områdene virker som barrierer mot trekk, kan denne virkningen forsterkes.
- 2) Mye av veksten i fritidsboliger vil komme i områder som har liten eller ingen betydning for villreinen. For kommunene Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebru skjer allerede størsteparten av hyttebyggingen vest for E6. Innenfor planområdet skjer hyttebyggingen ved konsentrert videreutvikling av eksisterende hytteområder. Tendensen til å bygge nærmere bygda, utnytte eksisterende infrastruktur og ta vare på de store sammenhengende villrein- og friluftsområdene vil videreføres også av økonomiske og miljømessige grunner.
- 3) En fortsatt reiselivsutvikling (inkl. fritidsboligområder) på steder som i dag har denne typen aktivitet vil primært øke ferdselen på de steder og til de tider det allerede i dag er folk i området.
- 4) Utvikling av organisert og/eller kommersiell virksomhet styrker kanaliseringspotensialet.
- 5) Bevisst bruk av tilretteleggende tiltak - informasjon, trasévalg, aktiviteter, osv. - vil ha avbøtende effekter for ferdsel innover i villreinområdet. Retningslinjer i regional plan bør videreføres med bestemmelser i kommuneplan og reguleringsplaner, og iverksettes i handlingsdelen i regional plan.
- 6) Attraktive og lett tilgjengelige tilbud på utsiden av villreinområdet vil avlaste villreinområdet.
- 7) Særlig Fолldal, Stor-Elvdal og Dovre vil stilles overfor store utfordringer i samfunnsutviklingen, men det gjelder også resten av planområdet unntatt i Mjøsområdet.
- 8) Det er stort behov for sterke positive tiltak rettet mot landbruket i planområdet.
- 9) Iverksetting av avbøtende tiltak må følges opp med tanke på å registrere og systematisere mer kunnskap om de faktiske effektene av ulike tiltak.

3.2.2 Endringer i ny regional plan, delområde Rondane, i forhold til gjeldende fylkesdelplan for Rondane

Nr.	Tema	Forslag til ny regional plan Rondane - Sølnekletten	Gjeldende fylkesdelplan for Rondane, godkjent 2000	Kommentarer
1.	Planområde	Planen gjelder både Rondane og Sølnekletten	Planen gjelder Rondane	Planområdet er utvidet til også å omfatte Sølnekletten, ca. 1700 km ² .
2.	Ny plandel i plan- og bygningsloven	Prosessen med ny regional ble gjennomført i samsvar med ny plandel i plan- og bygningsloven som trådte i kraft 1. juni 2009.	Planprosess etter plan- og bygningsloven som gjaldt i 2000.	Ny plan- og bygningslov har ført til at det er nye krav til plankart og til lovtekst. Planen skal være retningsgivende, og i tillegg så skal planen ha en handlingsdel som skal godkjennes av regional myndighet, sammen med resten av planen. Handlingsdelen skal rulleres årlig.
3.	Hovedmål	Planen skal forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder	Målsettingen for fylkesdelplan for Rondane er å ivareta leveområdet for villreinen, slik at den sikres overlevelse i livskraftig bestand, samt å sikre øvrige store naturverdier i området. Planen skal sikre villreinens trekkområder inn og ut av tilgrensende villreinområder. Det forutsettes at villreinstammen i Rondane skal være ca. 3000 – 4500 vinterdyr. Sjekk!	Det er stor forskjell mellom målene i ny regional plan, som samsvarer med oppstartsbrev fra Miljøverndepartementet 12. april 2007, og målene i gjeldende fylkesdelplan. Det er en balansegang mellom <i>både</i> å ta vare på villreinen <i>og</i> legge til rette for lokal omstilling og utvikling.
4.	Verna områder	Det er flere nye godkjente verna områder innenfor planområdet etter siste revisjon av fylkesdelplan for Rondane i mai 2000. ¹ . Dette er nasjonalparker,		Dette gjelder også områder utenfor det nasjonale villreinområdet (sone 1), der reglene i forvaltningsplanen bl.a. ivaretar villreininteressene. Dette gjelder bl.a. Hemmeldalen

¹ Se tabell side 23.

		landskapsvernområder og natur-reservat, og disse områdene har bl.a. som formål å sikre villreinen.		landskapsvernområde og Dovre nasjonalpark, og landskapsvernområde på Fokstugu i Dovre som sikrer et evt. villreintrekk mellom Rondane og Dovre. Se ¹⁾).
5.	Planprosess	I regional plan har det vært scenariewarbeide, i tråd med godkjent planprogram. Hensikten med det var bl.a. å få sterkere lokal medvirkning i planprosessen.	Det var en tradisjonell planprosess i fylkesdelplan for Rondane.	Det var en stor skepsis ved oppstart av scenariewarbeide i kommunene om deres innspill ville ha reell påvirkning. Dette har vi tatt på alvor i prosessen, og alle innspill har vært drøftet seriøst i styringsgruppa. Innspillene i scenariewarbeidet framgår av ØF-rapport 7/2010. Resultatet har blitt at i noen tilfeller har vi tatt hensyn til innspillene, mens vi i andre tilfeller ikke har tatt innspillene inn i planen.
6.	Soneinndeling	I bestillingsbrevet fra MD, og i planprogrammet, heter det at en skal fastsette en klar grense for det nasjonale villreinområdet. Videre skal det fastsettes ei grense mellom randområde, der utbygging og ferdsel og annen aktivitet vil kunne påvirke leveområdet direkte, og bygdenære områder der direkte påvirkning er mindre framtredd.	I gjeldende fylkesdelplan er det et leveområde for villrein, som omtrent samsvarer med nasjonalt villreinområde, og et influensområde utenfor som strekker seg ned til plangrensa.	Forslag til regional plan samsvarer stort sett med bestillingsbrev og planprogram. Der det er kort avstand mellom nasjonalt villreinområde og plangrense er det bare to soner.
7.	Handlingsplanen	I ny regional plan, etter ny plan- og bygningslov, skal planen inneholde en handlingsdel som skal vedtas av regional myndighet, sammen med planen. Handlingsplanen skal revideres årlig.	I gjeldende fylkesdelplan er det også et handlingsprogram, som ikke er lovpålagt, og denne er ikke fulgt opp de mer enn 10 årene planen har hatt gyldighet.	I forslag til regional plan er det listet opp mange forslag til tiltak som har kommet fra kommunene, Villreinnemnda og prosjektledelsen. Handlingsdelen er ikke ferdig detaljert, og det arbeides med en forpliktende oppfølging av handlingsdelen, med organisering og økonomi til å gjennomføre

				planen.
8.	Eksisterende hytteeiendommer utenfor regulerte områder	Eksisterende bebyggelse på fritidseiendommer utenfor regulerte områder kan vurderes utvidet inntil øvre total ramme på 100m ² bruksareal (BRA) i sone 1 og 140m ² bruksareal (BRA) i sone 2. Størrelsen og antall bygg må fastsettes i kommuneplan for å bli juridisk bindende. Det bør tas hensyn til bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse.	Dette er ikke retningslinjer om dette i eksisterende fylkesdelplan.	I forslag til ny regional plan skal lokale forhold vurderes før det tillates utvidelser.
9.	Eksisterende godkjente planer.	I <u>generelle retningslinjer</u> heter det at eksisterende kommuneplaner og reguleringsplaner gjelder. Ved senere revisjoner av kommuneplaner, skal regional plan følges opp. Godkjente byggeområder (i kommuneplanens arealdel) som ikke er realisert ved regulering bør vurderes på nytt ved revidering av kommuneplanens arealdel.	I retningslinjer for <u>influensområdet</u> heter det at godkjente planer etter plan- og bygningsloven gjelder fortsatt. Godkjente hytteplaner som ikke er gjennomført skal vurderes på nytt ved neste revisjon av kommunedelplaner og kommuneplaner. Med tanke på å redusere antall hytter bør kommunene revidere eldre reguleringsplaner for hytter som ennå ikke er påbegynt eller bare delvis utbygd.	Generelt så vurderes alle byggeområder ved revisjoner av kommune(del)planer. Dette må vurderes i hver enkelt kommune. I regional plan så anmodes det at godkjente byggeområder som ikke er bygd ut bør vurderes ved revidering av kommuneplanens arealdel.
10.	Utvikling av turistbedrifter ²	Det skal gis mulighet til utvikling av eksisterende turistbedrifter i henhold til tidens krav i sone 1.	Dette er ikke nevnt i gjeldende fylkesdelplan for Rondane.	Dersom en bedrift skal være konkurransedyktig i forhold til andre bedrifter i andre områder, må det gis
11.	Utvikling av	Det skal gis mulighet til	Dette er ikke nevnt i gjeldende	Med småskala turistvirksomhet menes

	landbruk/setre og utmarksnæring	småskala turistvirksomhet knyttet til eksisterende setre og utvikling av utmarksnæring basert på stedegne ressurser.	fylkesdelplan for Rondane.	aktivitet med utgangspunkt i eksisterende bygninger, og det gis muligheter til en utvikling av landbruksnæringen, utover den tradisjonelle driften av garden.
12.	Energiressurser			
13.	Landbruksveger	Landbruksveger behandles etter Landbruksdepartementets forskrift om landbruksveier. Behovet for ferdselsreguleringer med bom vurderes i forhold til villreinens bruk av området og potensialet for økt trafikk.	Landbruksveger som behandles etter Landbruksdepartementets forskrift om landbruksveier, skal også vurderes etter i forhold til fylkesdelplanens retningslinjer. Dersom det gis tillatelse til etablering av nye veger, skal det settes vilkår om stenging av bom. Eksisterende veger som er anlagt i landbrukssammenheng, bør stenges med bom.	I ny regional plan skal en vurdere i forhold til villreinens bruk av området om ferdselen skal reguleres med bom.
14.	Andre eksisterende veger, parkering	<ul style="list-style-type: none"> ○ Veger som medfører konfliktfylt ferdsel inn i sone 1 bør vurderes stengt med bom i hele eller deler av året ○ Eksisterende veger og parkeringsplasser opprettholdes med de samme bruksmuligheter som i dag, forutsatt at de ikke er i strid med villreinens arealbruk. Den til enhver tid eksisterende kunnskap om villreinen legges til grunn. Brøyting av private veger som tidligere ikke er brøyt 	Bruk av veger tilknyttet annen næringsvirksomhet skal begrenses til vedkommende næring. Vegene bør stenges med bom. Parkering er ikke nevnt i fylkesdelplan.	Ny regional plan legger opp til at en skal ha de samme bruksmuligheter som i dag, både når det gjelder eksisterende veger og parkeringsplasser, men at en skal vurdere regulering av trafikken i forhold til villreinens bruk av områdene og ta i bruk ny kunnskap om villreinen som foreligger.

		<p>inn mot områder der det er vinterbeite for villrein bør unngås, Unntak er brøyting i forbindelse med skogsdrift. Kommunene bør utforme retningslinjer om regulering av vinterbrøyting av veger jf. PBL § 11-8 c).</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Det vises generelt til status for veger og konkrete anbefalinger gitt i temakart 		
15.	Andre nye veger	Det bør ikke anlegges nye veger for allmenn trafikk i og gjennom nasjonalt villreinområde.	Det skal ikke anlegges nye helårsveger eller sommeråpne veger i og gjennom leveområdet.	Her er retningslinjene like.
16.	Friluftsliv og ferdsel	I ny regional plan legges det opp til at type ferdsel og omfang av ferdsel må vurderes konkret i forhold til villreinens bruk av områdene til ulike tider av året. Det anbefales at skiløyper og stier legges inn i arealdelen til kommuneplanene.	Lokalisering av ferdselsårer må skje ut fra hensyn til villreinens arealbruk. Det skal utarbeides planer for motorferdsel i utmark, skiløyper og stier som innarbeides i kommuneplanen. Planene skal samordnes over kommune- og fylkesgrensene.	Her er retningslinjene omtrent like.

2

Smuksjøseter har fått lov til å utvide overnattingskapasiteten sin i 2009. Smuksjøseter ligger ikke i verna områder, men i sone 1 i forslag til regional plan og i leveområde for villrein i gjeldende fylkesdelplan. Grimsdalshytta ble modernisert i 2007. Den ligger i sone 1 i verna områder og i for villrein i gjeldende fylkesdelplan.

Oversikt over områder som er vedtatt vernet etter sist revisjon av fylkesdelplan for Rondane, 18.05.2000:

Område	Formål	Areal km ²
Dovre nasjonalpark (2003)	<ul style="list-style-type: none"> Ivareta sammenhengende urørte fjellområder. Ivareta høyfjellets økosystemer og biologisk mangfold. Ivareta leveområdet for villrein. Geologi og kulturminner. 	289,1
Grimsdalen landskapsvernområde (2003)	<ul style="list-style-type: none"> Ta vare på særpreget natur- og kulturlandskap (setervoller, vegetasjon, kulturminner). Ta vare på et stort og sammenhengende fjellområdet som er leveområder for villreinstammen i Rondane og dyre- og plantelivet ellers. Sikre viktige og mye brukte trekkområder for villrein. Geologi og landskapsformer. 	122,5
Dørålen landskapsvernområde (2003)	<ul style="list-style-type: none"> Ta vare på et fjellområdet som utgjør en del av leveområdet for villreinen, herunder viktige trekkområder. Ta vare på et særpreget landskap med tilhørende planteliv, dyreliv, landskapsformer, geologi og kulturminner. 	16,8
Frydalen landskapsvernområde (2003)	<ul style="list-style-type: none"> Ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap der seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en viktig del av landskapets egenart. Ta vare på leveområdet for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre og planteliv. Ta vare på landskapsformene. 	39,9
Vesle Hjerkin landskapsvernområde (2003)	<ul style="list-style-type: none"> Ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap. Ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, men en del av den siste gjenværende bestand av Nord-Europas ville fjellrein og et rikt dyre- og planteliv. Ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer. 	12,9
Imsdalen naturreservat (2005)	<ul style="list-style-type: none"> Bevare et forholdsvis urørt og stort naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. 	40,6
Hemmeldalen naturreservat (2006)	<ul style="list-style-type: none"> Ta vare på et stort og tilnærmet urørt naturområdet og dets landskapsformer. Ta vare på biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og 	250

	naturlige økosystemer. <ul style="list-style-type: none"> • Ta vare på sentrale leveområder for villrein. • Ta vare på våtmarksområder med rikt fugleliv. • Ta vare på et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper. 	
Rondane Nasjonalpark	<ul style="list-style-type: none"> • Gjeldende forskrift ble fastsatt i 2003 hvor et av formålene er å ivareta sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane 	963,5
Sum	<ul style="list-style-type: none"> • 	1735,3

På plankartet er det i tillegg flere små områder som er skravert som verneområder.

3.2.3 Generelt om valg av løsninger i forhold til soneinndeling

Soneinndeling

I Rondane har det vært fylkesdelplan siden 1992. Den ble revidert i år 2000, men retningslinjene har stort sett vært de samme.

Plankartet i gjeldende fylkesdelplan viser et leveområde for villrein som har omtrent samme status som nasjonalt villreinområde i ny regional plan.

Utenfor leveområde for villrein er det et influensområde som strekker seg fra grense for leveområde for villrein til plangrensa.

I gjeldende plan blir bygge- og plansaker behandlet strengere jo nærmere en kommer grense for leveområde for villrein.

Kart som er vedlagt NINA-rapport 339 viser at det biologiske leveområdet for villrein dekker store hytte- og reiselivsområder som er godkjent i kommunale planer.

Disse områdene er foreslått lagt inn i utviklingssone, der videre utvikling kan skje dersom det blir satt i gang avbøtende tiltak. Dette er gjort for at lokalsamfunnet skal ha muligheter til utvikling innenfor områder som allerede er tatt i bruk til utbygging.

Når det har vært en godkjent fylkesdelplan i fra 1992, revidert i 2000, med sine grenser for leveområde for villrein, så er det ikke enkelt å forklare kommunene at nå skal disse grensene endres i ny regional plan, med bakgrunn i NINA-rapprt 339 om kunnskapsstatus og leveområde.

I tillegg var det i de lokale arbeidsgruppene i scenariearbeidet skepsis til noe av informasjonen i NINA-rapport 339, for mange av deltakerne i de lokale arbeidsgruppene har god lokalkunnskap til hvor villreinen oppholder seg.

I tillegg er 1735 km² vedtatt vernet etter sist revisjon av fylkesdelplan for Rondane, 18.05.2000, og formålet med det er bl.a. å ta vare på villreinen.

I bestillingssbrevet fra Miljøverndepartementet av 12. 04.2007, og i godkjent planprogram, heter det at en skal dele det som i dagens plan heter influensområde i to soner: Et randområde, der utbygging, ferdsel og andre aktiviteter vil kunne påvirke villreinområdet direkte, og et bygdenært område der slik påvirkning er mindre framtreddende.

For Rondane sin del så er det benyttet to hensynssoner, i tillegg til nasjonalt villreinområde:

Buffersone, sone 2, som er områder av betydning for villrein. Økt utbygging innenfor sonen kan påvirke sentrale og spesielt viktige villreinområder (sone 1) negativt.

Tilrettelegging for ferdsel og aktiviteter prioriteres innenfor sonen for å begrense ferdsel inn i sone 1.

Det er ikke så stor forskjell på retningslinjene i nasjonalt villreinområde, sone 1, og buffersone, sone 2.

Utviklingszone i randområde, sone 3, er en sone som har stor samfunnsmessig betydning, samtidig som deler av den er biologisk leveområde for villrein. Dette er i hovedsak områder med hytter og reiselivsbedrifter med behov for utvikling av infrastruktur. Randområdet brukes av villrein, men der utvikling kan skje innenfor visse rammer. Det blir lagt stor vekt på samfunnsmessig utvikling som tar hensyn til villreinen. Det er krav om avbøtende tiltak for å dempe ferdsel og aktiviteter inn i nasjonalt villreinområde.

Ideelt sett så skal det innerste området være nasjonalt villreinområde, sone 1, med en buffersone, sone 2, utenfor, og deretter utviklingszone, sone 3, nærmest bygdene og byene.

I Rondane er det store forskjeller fra nord til sør og fra øst til vest, og dette er ikke lett å få til i praksis. Noen steder er det så kort avstand fra nasjonalt villreinområde og til plangrensa, at en går direkte fra sone 1 til sone 3.

Sone 3 er ofte etablerte hytte- og/eller reiselivsområder som har vært i utvikling i årevis. En fortsatt reiselivsutvikling (inkl. fritidsboligområder) på steder som i dag har denne typen aktivitet vil primært øke ferdselen på de steder og til de tider det allerede i dag er folk i området. Noen av disse ligger svært nær nasjonalt villreinområde.

Utfordringen i planen er å kanalisere ferdsel til ulike områder til ulike tider av året, alt etter hvor villreinen oppholder seg.

For de verna områdene er det reglene i forvaltningsplanene som gjelder.

I forslag til handlingsplan er det lagt inn en rekke prioriterte tiltak som en mener skal bedre forholdene:

1. Gi bedre informasjon, formidle kunnskap og veiledning om villreinen. I scenariearbeidet kom det fram at mange besøkende i området vet ikke at det er villrein i området.
2. Informasjon om anbefalte turer og turmuligheter, natur- og kulturopplevelser. Skilting og merking, informasjonsmateriell.
3. Tilrettelegging av sykkelsti, skiløyper og turstier i randsonen. Dette gjelder særlig i Dovre, Fолldal, Sel, Nord-Fron, Stor-Elvdal og Alvdal.
4. Avgrense og rydde parkeringsplasser, markere slutten på vegen, informasjon og service og bedre skilting og tilrettelegging for parkering.
5. Et fellesprosjekt mellom villrein og næringsutvikling i området Dovre-Grimsdalen-Atndalen-Foldal-Dovrefjell. Et samarbeid mellom Nasjonal turistveg og bedriftene langs den vegen, et samarbeid mellom villreinnæringen og turistbedriftene, Norsk villreinsenter Nord, kommunene, fylkeskommunene.
6. Forventninger til kommunene med oppfølging av regional plan, med innarbeiding av skilt-, sti- og løypeplan i kommunenes planlegging og knytte temakart for villrein til kommunal planlegging.
7. Kunnskap om villreinen, med registrering av beite- og trekkområder i Atndalen, ajourhold av temakart og fortløpende oppdatering når ny kunnskap foreligger.
8. Fortløpende ajourhold av statistikk
9. Videre FoU-arbeid for å få mer kunnskap om villreinens vandringer og konflikten med allmenn ferdsel. Sikre beite og trekk nord – sør i Rondane.

Nasjonalt villreinområde, sone 1

Som grunnlag for å trekke grense for nasjonalt villreinområde hadde vi i prosessen:

- Bestillingsbrev fra Miljøverndepartementet og godkjent planprogram.
- Gjeldende fylkesdelplan som har hatt samme grense for leveområde for villrein siden 1992.
- NINA-rapport 339, kunnskapsstatus og leveområde, med kartvedlegg som viser biologisk leveområde for villrein.
- Arbeidsgrupper som har gjennomført scenarierarbeid i 13 kommuner, der det har sittet representanter fra flere interessegrupper som er lokalkjent i sine kommuner. Hensikten med scenarierarbeidet var å sikre lokal medvirkning og sterkere lokal forankring i planprosessen.
- Informasjon i forbindelse med GPS-merking av simler kom fra mars 2009.

Innenfor nasjonalt villreinområde er områder der en ikke tillater ny fritidsbebyggelse, ny utbygging eller gjør tyngre tekniske inngrep.

De mest sårbare villreinområdene ligger innenfor nasjonalt villreinområde. Bl.a. så ligger alle registrerte kalvingsområdene som er kartfestet i NINA-rapport 339 i sone 1.

I forslag til regional plan følger grense for nasjonalt villreinområde stort sett grensene for leveområde for villrein i fylkesdelplan for Rondane, bortsett fra over Dovrefjell, der grense for nasjonalt villreinområde følger nasjonalparkgrensa.

Innenfor nasjonalt villreinområde ligger det i dag turisthytter, og det er viktig at disse eksisterende bedriftene kan fortsette driften og kan utvikle seg i takt med tidens krav. Dette gjelder private turisthytter og DNT-hytter. Dette er viktig både for næringslivet lokalt og for friluftslivet. I forslag til handlingsplan er det forslag om å spre økt kunnskap og informasjon om villreinen hos gjestene og tilrettelegge for opplevelser og aktiviteter som tar hensyn til at det er villrein i området.

Retningslinjene gir muligheter til å drive moderne landbruk og utmarksnæring. I det ligger det muligheter til å utvikle setrene til aktiviteter utenom tradisjonell seterdrift.

Deler av nasjonalt villreinområde ligger i nasjonalparker, naturreservat eller i landskapsvernområder. I disse områdene gjelder regler og forskrifter i de godkjente forvaltningsplanene.

I nasjonalt villreinområde ligger det noen hytter av eldre dato, utenom regulerte områder, med låg standard, med størrelse opp mot 60-70 m². Total bebyggelse på tomte kan vurderes utvidet inntil øvre total ramme på 100m² bruksareal (BRA). Størrelsen og antall bygg må fastsettes i kommuneplan for å bli juridisk bindende. Dessuten bør det tas hensyn til bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse.

Buffersone, sone 2

Grensene for buffersone, sone 2, er trukket etter innspill fra lokale arbeidsgrupper i kommunene. I dette området er det ikke tillatt å bygge ut nye hyttefelt, utover det som er i godkjent plan. Bebyggelse på eksisterende tomt kan utvikles innenfor visse rammer når dette er avklart i kommunale planer.

Godkjente reguleringsplaner skal fortsatt gjelde, og i sone 2 er det mange større regulerte hyttefelt.

Også i sone 2 ligger det en del eldre hytter utenom regulerte områder, med låg standard og med størrelse opp mot 60-70 m². Total bebyggelse på tomte kan vurderes utvidet inntil øvre total ramme på 140m² bruksareal (BRA).

Størrelsen og antall bygg må fastsettes i kommuneplan for å bli juridisk bindende. Dessuten bør det tas hensyn til bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse.

Ca 85 % av disse hyttene ligger i Ringebru kommune

Dette er områder der det legges til rette for løyper og stier og andre aktiviteter som styres unna nasjonalt villreinområde.

Utviklingszone, sone 3

Dette er gjerne eksisterende reiselivs- og/eller hytteområder, der denne næringen kan utvikles videre mot at det igangsettes avbøtende tiltak med kanalisering av ferdsel og aktiviteter bort fra nasjonalt villreinområde, gjerne lokalt i utviklingsområdet.

Det er sannsynlig at godt tilrettelagte løyper og stier/turveger og andre aktivitetsområder som ligger ved slike områder blir benyttet, særlig av barnefamilier, eldre og i dårlig vær, da det ikke frister å gå inn i snaufjellet.

I handlingsdelen til regional plan er det listet opp mange kanaliseringstiltak i slike områder. Gjennomføring av disse tiltakene fører til at videre utvikling kan realiseres i området i samsvar med godkjente planer, attraktiviteten i området øker, samt at slike tiltak sannsynligvis fører til at flere vil benytte de godt tilrettelagte områdene i nærmiljøet, i stedet for å søke innover i villreinfjellet.

Utviklingsområdene er områder der det oftest er eksisterende infrastruktur i form av godkjent drikkevann og avløpsanlegg og helårs bilveger.

Det er viktig å utnytte eksisterende infrastruktur og samle utviklingen i områder som allerede er tatt i bruk, og ta vare på de store friluftsområdene.

I flere av disse områdene eksisterer det i dag godkjente kommunedelplaner eller reguleringsplaner.

By- og bygdesone

Disse områdene har ingen farge på plankartet, og det er ingen særskilte retningslinjer for områdene. Dette er områder der det er minimale villreininteresser

3.2.4 Kommunevis valg av løsninger – vurderinger, tiltak, konsekvenser

Nedenfor følger en kommunevis gjennomgang av valg av løsninger, med vurderinger, forslag til tiltak og konsekvenser:

OPPSUMMERING KOMMUNEVIS

Kommune	Muligheter	Begrensninger
Dovre	<ul style="list-style-type: none"> • Turistbedrifter • Skiløyper, ski- og skiskytteranlegg, alpinbakke, turstier • Utvikling av Dovrefjellaksen (er i gang) 	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder (80 %) er båndlagt med nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Dette utgjør også nasjonalt villreinområde. • Stor befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser. • Lite areal til utvikling, begrensninger nær nasjonalt villreinområde. • Ikke utviklingsområder vest for E6.
<p>Vurdering: 80% av arealet er båndlagt med verna områder i kommunen. Det er en negativ utvikling i folketall og arbeidsplasser. Kommunen har ikke andre utviklingsområder enn et belte langs E6 og ønsker i kommuneplanen å utvikle tettstedene Dovreskogen, Dovre, Dombås og Hjerkin, inkl. Dovrefjellaksen. Villreinen er viktig for området, og det er observert villrein i de områdene som kommunen ønsker å utvikle. Planen viser forslag til utvikling i disse områdene, i sone 3, med krav om avbøtende tiltak i form av kanalisering av ferdsel og annen aktivitet. Nasjonalt villreinområde følger grensa for nasjonalparken. Landskapsvernområdet på Dovrefjell ivaretar mulighetene for et villreintrekk mellom Rondane og Snøhetta. Det er forholdsvis kort avstand mellom nasjonalt villreinområde og tettstedene og plangrensa. For i det hele tatt å gi muligheter for utvikling i de 4 tettstedene i kommunen, så går det over fra nasjonalt villreinområde til sone 3, utviklingszone. Dovreskogen, Dovre og Dombås ligger i et smalt område i by- og bygdesone, mens Hjerkin ligger i sone 3.</p> <p>Tiltak: Det gis muligheter for utvikling i sentrumsområdene, og utvikling mellom sentrumsområdene og villreinområdene ved å tillate utvikling (sone 3) mot å sette i gang avbøtende tiltak for kanalisering av ferdsel og andre aktiviteter. Dette fører til at en kan få i gang utvikling, samtidig som det blir tatt villreinhensyn. I handlingsplanen er det foreslått avbøtende tiltak, og når de gjennomføres er det mulig å realisere utvikling i sone 3. En viser ellers til prioriterte tiltak i handlingsplanen.</p> <p>Konsekvenser: En utvikling på Dombås vil bety en økning i folketall og aktiviteter nær villreinområdet. Det samme gjelder utbygging av bedrifter langs E6 og fortetting med hytter. Et virkemiddel for å dempe ferdsel og aktiviteter i/nær nasjonalt villreinområde er å etablere aktivitetsområder som stier, løyper, mv. ned mot bygda/E6. Det viser seg fra undersøkelser at folk ledes dit det er godt tilrettelagt med løyper, stier og aktiviteter. Etablering av Dovrefjellaksen er et godt eksempel på kanaliseringstiltak. Det samme gjelder utvikling av skianlegg og andre aktivitetstilbud nær Dombås sentrum. Ved tilrettelegging av kanaliseringstiltak i sone 3, er målet at en kan få til en viss utvikling i dette området, samtidig som en tar vare på villreinen og tilrettelegger løyper og stier og andre aktiviteter i områder som ligger unna villreinen.</p>		

Sel	Turistbedrifter, hytteområder, skiløyper, turstier. Utviklingsmuligheter vest for E6.	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Dette utgjør også nasjonalt villreinområde. • Hytte- og reiselivsområdene ligger helt inntil nasjonalpark og nasjonalt villreinområde. • Befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser. • Lite areal til utvikling, begrensninger nær nasjonalt villreinområde.
<p>Vurdering: En stor del av arealet er båndlagt med verna områder, og det er en negativ utvikling i folketall og arbeidsplasser. Høvringen og Mysuseter er etablerte områder for reiseliv og hytter. I scenariearbeidet i kommunen kom det fram at næringen ønsker en moderat, men bærekraftig utvikling. Villreinen er viktig for området, og det er observert villrein inntil de områdene som kommunen ønsker å utvikle. Planen viser forslag til utvikling i disse områdene, i sone 3, med krav om avbøtende tiltak i form av kanalisering av ferdsel og annen aktivitet. Nasjonalt villreinområde følger stort sett samme grense som grense for leveområde for villrein i gjeldende fylkesdelplan for Rondane. Det er foretatt mindre justeringer ved grense for reguleringsplan for Høvringen og Mysuseter, slik at grense for de regulerte områdene følger grense for nasjonalt villreinområde.</p> <p>De eksisterende regulerte reiselivs- og hytteområdene Høvringen, Putten sæter-Skardsætrin og Mysuseter ligger i utviklingszone, sone 3, mens områdene imellom, inntil sone 1, er lagt inn som buffersone, sone 2. Områdene vest for disse områdene ligger i by- og bygdenære sone</p> <p>Tiltak: Gi muligheter for utvikling i de eksisterende hytte- og reiselivsområdene inntil nasjonalpark og nasjonalt villreinområde (Høvringen og Mysuseter), mot at det blir igangsatt avbøtende tiltak og kanalisering av ferdsel og aktiviteter. Scenariearbeidet viser at det ikke er ønske om en sterk utvikling i området, men en jevn, forsiktig utvikling over tid. En viser ellers til prioriterte tiltak i handlingsplanen.</p> <p>Konsekvenser: En utvikling på Høvringen og Mysuseter vil bety en økning i besøkende og aktiviteter nær villreinområdet. Et virkemiddel for å dempe ferdsel og aktiviteter i/nær nasjonalt villreinområde er å etablere aktivitetsområder som stier, løyper, mv. på disse stedene og mellom Høvringen og Mysuseter. Det viser seg fra undersøkelser at folk ledes dit det er godt tilrettelagt med løyper, stier og aktiviteter. Etablering av løype/sti rundt Formokampen er et godt eksempel på kanaliseringstiltak. Sykkelsti rundt Furusjøen er et annet godt eksempel på kanaliseringstiltak.</p>		

Nord-Fron	Turistbedrifter, hytteområder, skiløyper, turstier. Utviklingsmuligheter vest for E6.	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Dette arealet, og litt til, utgjør også nasj. villreinområde. • Hytte- og reiselivsområdene ligger helt inntil nasjonalpark og nasjonalt villreinområde. • Befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser. • Lite areal til utvikling, begrensninger nær nasjonalt villreinområde.
<p>Vurdering: Kvamsfjellet er et etablert område for reiseliv og hytter. I scenarierarbeidet i kommunen kom det fram at næringslivet er opptatt av å tilrettelegge aktiviteter internt på Kvamsfjellet og ned mot bygda. Villreinen er viktig for området, og det er observert villrein inntil de områdene som kommunen ønsker å utvikle. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersone fra grense mot Sel i nordvest til grense mot Sør-Fron i sør-øst. I Tjønnseterfjellet er det registrert område for villreinbukk i et NINA-prosjekt som har pågått over 3 år. Retningslinjene for sone 2 er nesten like strenge som i sone 1, og det er valgt å bruke sone 2 for dette området, slik at grense for nasjonalt villreinområde er det samme som den er for leveområde for villrein i gjeldende fylkesdelplan. Planen viser forslag til utvikling i utenfor buffersone, i sone 3, med krav om avbøtende tiltak i form av kanalisering av ferdsel og annen aktivitet. Nærmere dalen er det by- og bygdesone uten særskilte retningslinjer.</p> <p>Tiltak: Gi muligheter for utvikling i hytte- og reiselivsområdene inntil buffersone som ligger inntil nasjonalpark og nasjonalt villreinområde (Kvamsfjellet), mot at det blir igangsatt avbøtende tiltak og kanalisering av ferdsel og aktiviteter. Kommunen ønsker å tilrettelegge nye utviklingsområder (sone 3) nærmere bygda i revisjon av kommuneplanen. I Tjønnseterfjellet bør skiaktivitetene avsluttes i april måned, slik at det ikke blir konflikt med villreinen som kommer til området på den tiden. Det er opparbeidet en sykkelsti rundt Furusjøen, og dette har ført til økt sykkelaktivitet i dette området, og kanskje mindre sykkelaktivitet lenger inne i fjellet? En viser ellers til prioriterte tiltak i handlingsplanen.</p> <p>Konsekvenser: Kvamsfjellet er et viktig reiselivs- og hytteområde i kommunen, med flere bedrifter og arbeidsplasser. En utvikling på Kvamsfjellet vil bety en økning i besøkende og aktiviteter nær villreinområdet. Det er etablert aktivitetsområder som stier, løyper, mv. internt på Kvamsfjellet og ned mot bygda. Det viser seg fra undersøkelser at folk ledes dit det er godt tilrettelagt med løyper, stier og aktiviteter. Sykkelsti rundt Furusjøen er et annet godt eksempel på kanaliseringende tiltak.</p>		

Sør-Fron	Kommunen har sitt utviklingsområde vest for E6 (Gålå), og på østsida er det kun spredte hytter og LNF-områder, skiløyper og turstier.	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Dette arealet, utgjør også nasjonalt villreinområde, i tillegg til noe areal som ikke er verna.. • Befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser.
<p>Vurdering: Sør-Fron kommune har sine utbyggingsområder vest for E6, og det er liten aktivitet inn mot nasjonalt villreinområde, bortsett fra tradisjonelt landbruk. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersone fra grense mot Nord-Fron i nordvest til grense mot Ringebu i sør-øst. I Tjønnseterfjellet er det registrert område for villreinbukk i et NINA-prosjekt som har pågått over 3 år. Retningslinjene for sone 2 er nesten like strenge som i sone 1, og det er valgt å bruke sone 2 for dette området, slik at grense for nasjonalt villreinområde er det samme som den er for leveområde for villrein i gjeldende fylkesdelplan. Planen viser forslag til utvikling i utenfor buffersone, i sone 3, med krav om avbøtende tiltak i form av kanalisering av ferdsel og annen aktivitet. Nærmere dalen er det by- og bygdesone uten særskilte retningslinjer.</p> <p>Tiltak: Kommunen har forslag om mindre tiltak utenfor nasjonalt villreinområde. Det er viktig LNF-område i nasjonalt villreinområde og nasjonalparken. Utvikling i turisme og hyttebygging skjer vest for E6, i Gålå-området.</p> <p>Konsekvenser: Få eller ingen negative konsekvenser.</p>		
Ringebu	<ul style="list-style-type: none"> • Venabygdsfjellet ligger inntil nasjonalt villreinområde, og der ønsker ikke kommunen videre utbygging, og det legges i buffersone, sone 2. • Begrensninger i utvikling av reiselivsbedriftene på Venabygdsfjellet. • Videre utvikling vil skje i utviklingszone vest for buffersone, og i Kvitfjell. • Skiløyper, turstier, alpinanlegg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Dette arealet, og store arealer ellers i kommunen, utgjør også nasjonalt villreinområde. • Hytte- og reiselivsområdene ligger helt inntil nasjonalpark og nasjonalt villreinområde. • Befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser.
<p>Vurdering: Venabygdsfjellet ligger i buffersone, sone 2, og i retningslinjene er det ikke tillatt å planlegge nye hytteområder innefor sone 2. Godkjente planer vil fortsatt gjelde. Det er ønske om bilveg fram til alle hytter, hele året. Dette er en utfordring der det kan oppstå konflikt med villreinen. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersone fra grense mot Sør-Fron i nordvest til grense mot Øyer i sør-øst. Innenfor denne sone er det viktig at eksisterende turistbedrifter kan videreutvikle seg. Utenfor sone 2 er det ei utviklingszone, sone 3, som inneholder</p>		

	<p>bl.a. to godkjente kommunedelplaner. Ringebu kommune ønsker å flytte utbyggingsområdene nærmere dalføret i dette forslaget. Vest for sone 3 er det by- og bygdesone.</p> <p>Tiltak: Videre utvikling vil skje i utviklingssone vest for buffersone og i Kvittfjell. I retningslinjene foreslås det at eksisterende veger og parkeringsplasser opprettholdes med de samme bruksmuligheter som i dag, forutsatt at de ikke er i strid med villreinens arealbruk. Den til enhver tids eksisterende kunnskap om villreinen legges til grunn. Brøyting av private veger som tidligere ikke er brøytet inn mot områder der det er vinterbeite for villrein bør unngås.</p> <p>Konsekvenser: På Venabygdsfjellet er det et godt utbygget sti- og løypenett i hytteområdene. Det er stopp- og parkeringsforbud langs fv 27 over Venabygdsfjellet om vinteren, og det er heller ikke tilrettelagt med parkeringsplasser om vinteren inn mot sone 1. Ringebu kommune har Kvittfjell som hovedsatsingsområde på hytte- og turistutvikling. Videre utvikling øst for E6 vil skje nærmere bygda, i tillegg til utvikling av eksisterende turistbedrifter som benytter eksisterende løype- og stinett.</p>	
Øyer	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsplasser og befolkningsutvikling. • Utviklingsmuligheter i Hafjell, og kobling med Hunderfossen (Lillehammer). • Alpinanlegg, skiløyper, turstier, sykkelveger. • Soneinndeling er i tråd med kommuneplanen. 	
<p>Vurdering: Turistene i Hafjell bruker alpinanlegget og nærliggende aktivitetsområder. Det er bare en liten del nord i Øyer som ligger innenfor vinterbeite for villrein. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersone fra grense mot Ringebu i nordvest til grense mot Ringsaker i sør-øst. I området ved Vålsjøen er det ei mindre utviklingssone, sone 3. Nærmere dalen er det by- og bygdesone uten særskilte retningslinjer.</p> <p>Tiltak: Kommunen foreslår å kanalisere ferdselen etter geografi og kalender, ved at kanalisering av ferdsel og aktivitet vurderes i forhold til villreinens arealbruk gjennom året. For eksempel tillate vinteraktiviteter i områder som kun har sommerbeite for villrein</p> <p>Konsekvenser: Det vurderes å ikke være særlige negative konsekvenser i Øyer kommune.</p>		

Lillehammer	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsplasser og befolkningsutvikling. • Utviklingsmuligheter i Olympiaparken og Nordseter. • Skiløyper, turstier, sykkelveger. • Ingen begrensninger i forhold til villrein eller andre båndlagde områder. 	
<p>Vurdering: Turistene på Nordseter bruker nærliggende løyper og stier som ligger et godt stykke unna villreinområdet. Det er ikke vinterbeite for villrein i området.</p> <p>Konsekvenser: Det vurderes å ikke være særlige negative konsekvenser i Lillehammer kommune.</p>		
Ringsaker	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsplasser og befolkningsutvikling. • Utviklingsmuligheter i Sjusjøen-området, med store eksisterende og planlagte hytteområder og reiselivsbedrifter • Alpinanlegg, skiløyper, turstier, sykkelveger. • Soneinndeling er i tråd med kommuneplanen. • Små begrensninger i forhold til villrein eller andre båndlagde områder. Ikke vinterbeite og få konflikter om sommeren. Beholde de store myrområdene i sør urørt. 	
<p>Vurdering: Turistene i Sjusjøen-området bruker nærliggende løyper, stier og aktivitetsområder. Det er ikke vinterbeite for villrein i området. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersonen fra grense mot Øyer i nordvest til grense mot Hamar i sør-øst. Vest for Åsta er det by- og bygdesone. Tiltak:</p> <p>Konsekvenser: Det vurderes å ikke være særlige negative konsekvenser i Ringsaker kommune.</p>		

Hamar	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsplasser og befolkningsutvikling. • Marka er rekreasjonsområde for byens befolkning. Skiløyper, turstier, andre aktiviteter. • Soneinndeling er i tråd med kommuneplanen. • Små begrensninger i forhold til villrein eller andre båndlagde områder. Ikke vinterbeite og få konflikter om sommeren. Beholde de store myrområdene i sør urørt. 	
<p>Vurdering: Områdene inn mot sone 1 brukes stort sett av lokalbefolkningen, men noe fra de mindre hytteområdene. Det er ikke vinterbeite for villrein i området. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersone fra grense mot Ringsaker i vest til grense mot Åmot i øst. Sør for Åsta er det by- og bygdesone. Tiltak: Samarbeid med Ringsaker og Løten om skiløyper, turstier og sykkelstier øst-vest.</p> <p>Konsekvenser: Det vurderes å ikke være særlige negative konsekvenser i Hamar kommune.</p>		
Løten	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsplasser og befolkningsutvikling. • Budor er utviklingsområde, men ligger langt unna villreininteressene. • Ingen begrensninger i forhold til villrein eller andre båndlagde områder. Ikke vinterbeite og få konflikter om sommeren. Beholde de store myrområdene i sør urørt. 	
<p>Vurdering: Områdene inn mot sone 1 brukes stort sett av lokalbefolkningen, og noe fra hytteområdene og bedriftene på Budor. Det er ikke vinterbeite for villrein i området.</p> <p>Tiltak: Samarbeid med Ringsaker og Løten om skiløyper, turstier og sykkelstier øst-vest.</p> <p>Konsekvenser: Det vurderes å ikke være særlige negative konsekvenser i Løten kommune.</p>		

Åmot	<ul style="list-style-type: none"> • Utviklingsmuligheter på Skramstadsetra og Digeråsen, og mellom de to områdene. 	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med naturreservat og nasjonalt villreinområde. • Hytte- og reiselivsområdene ligger helt inntil naturreservat og nasjonalt villreinområde. • Svak befolkningsnedgang og nedgang i arbeidsplasser. • Lite areal til utvikling, begrensninger nær nasjonalt villreinområde.
<p>Vurdering: Skramstadseter og Digeråsen er etablerte områder for reiseliv, hytter, alpint og golf. Skramstadseter har en bedrift og hyttebebyggelse med enkel standard, og det er ønske om å utvikle med godkjent drikkevann og avløp og annen infrastruktur. Digeråsen har høystandard hytter. Det er ikke vinterbeite for villrein i kommunen. Skramstadseter ligger nær nasjonalt villreinområde, og dette området, sammen med Engulfsfjellet/Digeråsen, er utviklingsområder i kommunen. Aktivitetene i dette området foregår for det meste om vinteren, da det ikke er villrein i området. Øst for utviklingssone ligger by- og bygdesone.</p> <p>Tiltak: Gi muligheter for utvikling i hytte- og reiselivsområdene inntil naturreservat og nasjonalt villreinområde (Skramstadseter-Digeråsen), mot at det blir igangsatt avbøtende tiltak og kanalisering av ferdsel og aktiviteter mellom Skramstadseter og Digeråsen, jfr. innspill i handlingsplanen.</p> <p>Konsekvenser: En utvikling på Skramstadseter og Digeråsen, og mellom de to stedene, vil bety en økning i besøkende og aktiviteter i området. Området er mest besøkt i vinterhalvåret, da det ikke er villrein i området. Birkebeinerarrangementene medfører økt interesse til å besøke og bruke området til trening i løyper og langs sykkelveger. Etablering av interne aktivitetsområder vil dempe ferdselen inn i leveområdet for villrein.</p>		
Stor-Elvdal	Hytteområder, skiløyper, tur- og sykkelstier.	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med naturreservat, nasjonalt villreinområde og biologisk leveområde for villrein. • Stor befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser. • Store begrensninger nær nasjonalt villreinområde, og begrensninger i biologisk leveområde.

	<p>Vurdering: En stor del av arealet er båndlagt med verna områder, og det er en negativ utvikling i folketall og arbeidsplasser. Kommunen ser etter ny næringsvirksomhet, som utnyttning av fornybare energiresurser (småkraftverk, vindkraft og bioenergi), utvikling av drikkevannskilde, i tillegg til utvikling av de store utmarksområdene og hytteområdene. Villreinen er viktig for området, og det er observert villrein inntil de områdene som kommunen ønsker å utvikle. Villreinens bruk av området preges av variasjon i bruken over sesong og over tid. Nærmest nasjonalt villreinområde er det ei buffersone fra grense mot Åmot i sør til grense mot Sør-Fron i nord. Dette er viktige områder for villrein, men retningslinjene er nesten like strenge her som i sone 1. Det er ikke villrein i den søndre delen av kommunen i vinterhalvåret. Utenfor sone 2 er det ei utviklingssone, sone 3. Der eksisterende hytteområder ligger nær nasjonalt villreinområde, og det er et smalt område mellom nasjonalt villreinområde og plangrense, går en fra nasjonalt villreinområde til utviklingssone, sone 3. Øst for sone 3 er det by- og bygdesone. For Atndalen vises det også til vurderingene for Sølnekletten.</p> <p>Tiltak: Gi muligheter for utvikling i hytteområdene og opprettholde lokal infrastruktur som nærbutikker, vegger med mer. Gi muligheter til å utvikle bedrifter inntil naturreservat og nasjonalt villreinområde, mot at det blir igangsatt avbøtende tiltak og kanalisering av ferdsel og aktiviteter. Gi muligheter for samfunnsmessig utvikling i biologisk leveområde for villrein, for å beholde arbeidsplasser og snu befolkningsnedgangen.</p> <p>Konsekvenser: En utvikling av hytteområdene vil føre til en økning i antall personer og aktiviteter nær villreinområdet. Et virkemiddel for å dempe ferdsel og aktiviteter i/nær nasjonalt villreinområde er å etablere aktivitetsområder som stier, løyper, mv. i nedre deler av, og mellom, byggeområdene. Det viser seg fra undersøkelser at folk ledes dit det er godt tilrettelagt med løyper, stier og aktiviteter. Det er mindre konsekvenser i sør, der det ikke er villrein i vinterhalvåret.</p>	
Folldal	Bedrifter, skiløyper, miljø for hundekjøring, turstier, sykkelstier.	<ul style="list-style-type: none"> • Store områder er båndlagt med nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Dette utgjør også nasjonalt villreinområde. I tillegg framtidig nasjonalt villreinområde nord for Folldal, slik at kommunen har/får nasjonale villreinområder på "alle" kanter. • Stor befolkningsnedgang, nedgang i arbeidsplasser. • Lite areal til utvikling, begrensninger nær nasjonale villreinområder.

Vurdering: En stor del av arealet er båndlagt med verna områder, og det er en negativ utvikling i folketall og arbeidsplasser. Kommunen har nasjonalparkene og nasjonalt villreinområde i Rondane i vest, nasjonalt villreinområde i Sølnekletten i øst og nasjonalt villreinområde i Knutshø i nord. Det betyr at kommunen har små areal til utvikling sentralt i Folldal. Villreinen er viktig for området, og det er observert villrein inntil de områdene som kommunen ønsker å utvikle. Fra Folldal sentrum og vestover går det direkte fra nasjonalt villreinområde til by- og bygdesone uten særskilte retningslinjer. Det er kort avstand fra nasjonalt villreinområde og til plangrensa, og i dette området er kommunesenteret, og her bor det meste av innbyggerne i kommunen. For Atndalen vises det også til vurderingene for Sølnekletten.

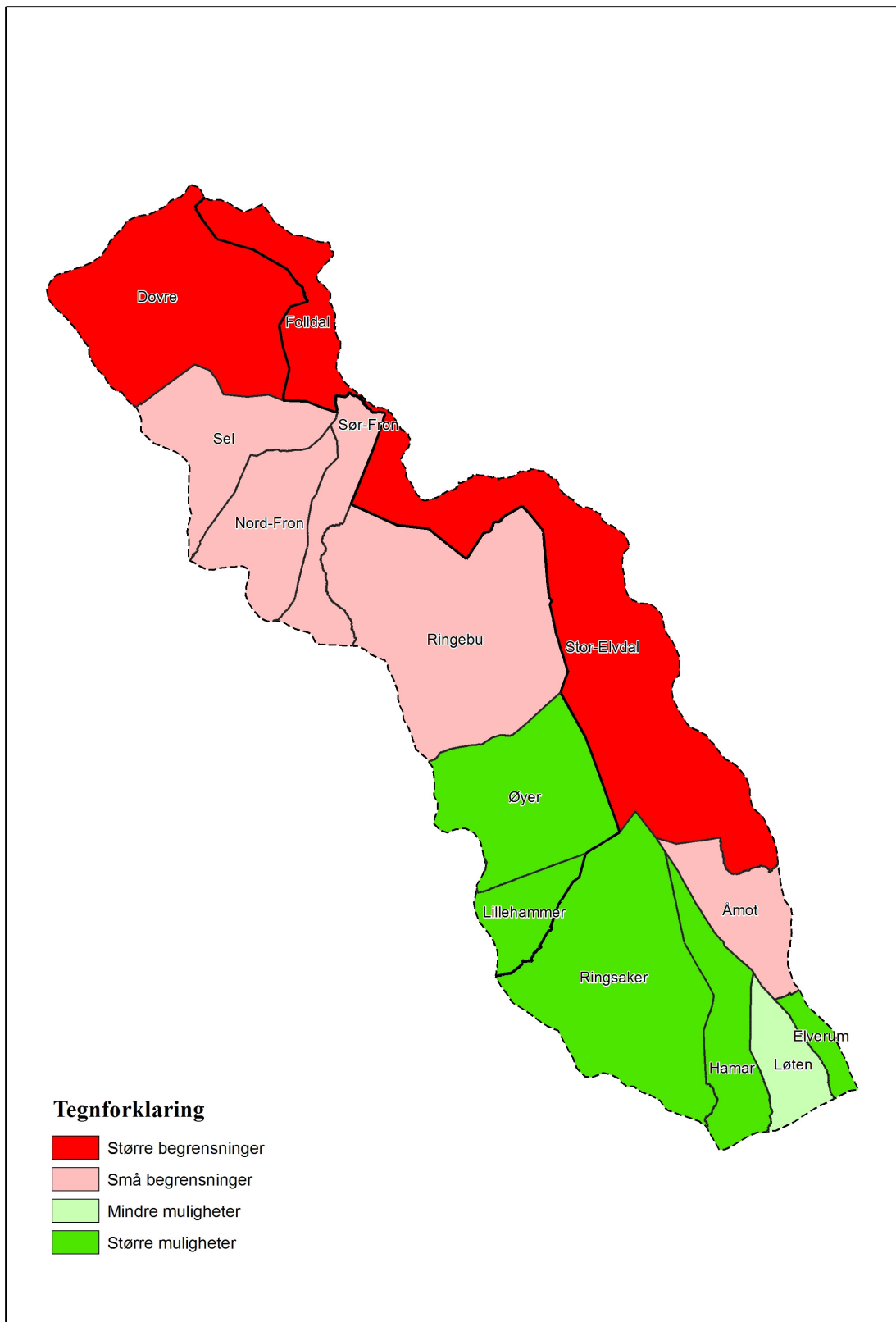
Tiltak: Gi muligheter for utvikling i sentrumsområdene, og utvikling mellom sentrumsområdene og villreinområdene.

Konsekvenser: Det er svært begrenset areal som kommunen har muligheter til å utvikle, og kommunen har ikke planer om å sette i verk store tiltak som vil være uheldig for villreinstammen.

Begrunnelse for de valg som er gjort kommunevis (- = begrensning, 0 = nøytralt, + = muligheter)

Tabellen nedenfor er et resultat av konsekvensvurderingene i scenariearbeidet, utført av Østlandsforskning, kombinert med de opplysningene som har kommet fram i scenariearbeidet. Dette er en grov oppsummering fra de kommunevise tabellene på de foregående sidene. Eks.: Det oppleves som en positiv ressurs å ha villrein og nasjonalt villreinområde i nærheten, men for de kommuner som har store områder i nasjonalt villreinområde, så oppleves dette begrensende i forhold til annen utvikling.

Tema	Dovre	Sel	N-Fr	S-Fr	Ring	Øyer	Lilleh	Rings	Hamar	Løten	Åmot	St-Elv	Folldal
Nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat	-	-	-	-	0	0	+	0	0	0	0	-	-
Nasjonalt villreinområde	-	-	-	-	-	0	+	0	0	+	-	-	-
Helårsbeite for villrein	-	-	-	-	-	0	+	+	+	+	+	0	-
Sommerbeite for villrein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Befolkningsnedgang	-	-	-	-	0	+	+	+	+	0	0	-	-
Utbyggingsmuligheter utenfor planområdet	-	+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	-	-
Arbeidsplasser	-	-	-	-	0	0	+	+	+	+	0	-	-
Turistbedrifter, reiseliv	+	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	0	0
Store hytteområder	-	0	+	-	+	+	0	+	-	0	+	+	0
Skiløyper	+	+	+	0	+	+	+	+	+	+	+	0	0
Turstier, DNT-nett	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Alpinbakker	+	-	-	-	+	+	+	+	-	+	+	-	-
Sykkelmuligheter	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

En oppsummering av tabellen på foregående side.

3.2.5 Valg av løsninger Rondane – vurderinger, tiltak, konsekvenser

Generelt

Godkjent planprogram legger opp til at planprosessen skal skje ved hjelp av scenariewarbeid i kommunene.

Hovedhensikten med scenariewarbeid er i følge planprogrammet å vurdere konsekvensene (både for villreinen og lokalsamfunnsutvikling) av ulike langsiktige utbyggingsstrategier, før en låser seg til bestemte løsninger lokalt og regionalt.

I planprogrammet peker en på hva en kan oppnå gjennom en slik prosess:

- Sterkere lokal forankring.
- Et langsiktig og helhetlig perspektiv i arealforvaltningen i planområdet (30 år).
- Et bedre beslutningsgrunnlag for politiske vedtak.
- Dersom ivaretaging av villreinens leveområder medfører begrensninger på lokale utviklingsmuligheter som viser seg å ha store negative lokaløkonomiske effekter, vil dette gi grunnlag for å diskutere kompensasjonsordninger med nasjonale myndigheter, for eksempel i form av et verdiskapingsprogram eller som en del av kommunenes inntektsystem.

Det har vært gjennomført et omfattende scenariewarbeid, med lokale arbeidsgrupper i 12 kommuner, med i alt 120 personer overt et halvt år. I utgangspunktet var skepsisen stor, og det var tvil fra medlemmene i arbeidsgruppene om de hadde en reell medvirkning, der en tar de lokale innspillene på alvor.

Innspill fra lokale arbeidsgrupper har blitt vurdert opp mot annen kunnskap og informasjon. Det sentrale her er NINA-rapport 339 med kartvedlegg som viser biologisk leveområde. Det er benyttet lokal kunnskap i NINA-rapporten og det er lokal kunnskap i lokale arbeidsgrupper.

NINA-rapporten sier at grenser i rapporten ikke er eksakt fasit, og det har vist seg i prosessen at ny kunnskap fra GPS-merking og de lokale arbeidsgruppene har kommet med supplerende og mer detaljert informasjon, i tillegg til det som framkommer i NINA-rapport 339.

I tillegg til nevnte informasjon, så har det de siste 2 år vært gjennomført GPS-merking av simler i Rondane nord og midt.

Verdigrunnlag:

I scenariewarbeidet kom de lokale arbeidsgruppene fram til et felles verdigrunnlag, basert på dybdeintervju av representanter fra ulike interessegrupper i de ulike kommunene.

Felles verdigrunnlag for kommunene er (i ikke-prioritert rekkefølge):

- Rekreasjon, friluftsliv, aktivitet. I det ligger folkehelseaspektet.
- Ta vare på naturmangfoldet. I det er også villreinen inkludert.
- Samfunnsdelen, med landbruk, reiseliv, hytter, annet.
- Kunnskap, informasjon, opplæring

Planforslaget i forhold til rekreasjon, friluftsliv, aktivitet. I det ligger folkehelseaspektet.

Bestemmelsene i frilftsloven gjelder, og for de verna områdene er det fastsatt detaljerte regler for ferdsel i forvaltningsplanene.

Forslag til regional plan skal ikke overstyre disse bestemmelsene.

Vårt distrikt er kjent for sin flotte natur med gode muligheter for rekreasjon og friluftaktiviteter. Dette er en av årsakene til at så mange ønsker å tilbringe ferie og fritid her. God tilrettelegging gjør det mulig for flere å benytte seg av naturen og er viktig for at området skal være attraktivt å oppholde seg i. Stadig flere av oss er fysisk inaktive, og undersøkelser viser at over 50 % av den voksne befolkningen i Norge beveger seg mindre enn Folkehelseinstituttets anbefalinger på 30 min. pr. dag. Mange barn og unge beveger seg også så lite at det kan få alvorlige konsekvenser senere i livet. God tilrettelegging for fysisk aktivitet er derfor et viktig bidrag i folkehelsearbeidet. I den forbindelse kan det også nevnes at Oppland fylkeskommune er i ferd med å lage en regional plan for folkehelse, hvor tilrettelegging for fysisk aktivitet vil ha en sentral rolle.

Vårt distrikt er kjent for sin flotte natur, og dette er for mange en god grunn for å flytte hit. For mange andre så betyr det at de vil legge sin ferie og fritid i dette området, enten som besøkende i turistanlegg, eller de har sine egne hytter.

Det er ønske om å ta vare på naturen og naturmangfoldet, og det er viktig å spre informasjon og kunnskap om dette. Regional plan legger opp til i handlingsdelen å spre kunnskap og informasjon om naturen, valg av løyper og stier for bl.a. ikke å forstyrre villreinen.

NINA-rapport 551 om ferdsel i villreinens leveområder ble laget for å gi innspill om villrein og ferdsel i arbeidet med regionale planer for villreinområdene.

Det finnes en hel del kunnskap som kan brukes inn i disseplanene.

Det viser seg at utbygging av infrastruktur i randsonene og inne i villreinområdene, og ferdsel og trafikk som følge av dette, har medført betydelige endringer i villreinens atferd og arealbruk.

Mange studier har dokumentert villreinens responser på forstyrrelser, både på fysiologisk nivå som kortvarige atferdsendringer og som regionale effekter der forstyrrelser eller tekniske inngrep påvirker reinens arealbruk.

Data fra Rondane 2009 viser at folk i stor grad benytter seg av eksisterende infrastruktur, og det meste av ferdselen er konsentrert til noen viktige utfartsområder og langs hovedstinettet. Det er konstatert at i Rondane så bruker ca. 90 % av de besøkende hovedsakelig hovedstinettet, og ferdselen er da hovedsakelig knyttet til arealer med stor grad av tilrettelegging.

Resultatet fra Rondane viser også at ferdselen er svært dynamisk over tid. Viktige variabler er årstider, høy – lavsesong barmark, helg – hverdag, dag – natt, jakt – ikke jakt, samt faktorer som vær- og føreforhold. Dette kompliseres ved at disse faktorene har ulik betydning på ulike steder.

De besøkende til Rondane har generelt et ønske om god komfort og stor grad av tilrettelegging.

DNT har et stort løype- og stinett i området, og det er flere DNT-hytter i Rondane. Det blir organisert turer gjennom DNT sentralt og gjennom lokale turlag.

Bevisst bruk av tilretteleggende tiltak - informasjon, trasévalg, aktiviteter, osv. - vil ha avbøtende effekter for ferdsel innover i villreinområdet. Retningslinjer i regional plan bør videreføres med bestemmelser i kommuneplan og reguleringsplaner, og iverksettes i handlingsdelen i regional plan, der vi har flere punkt som omhandler informasjon og spre kunnskap og kanalisering av ferdsel.

Det beste vi kan gjøre i regional plan er å tilrettelegge kortere, attraktive stier og turveger, skiløyper, sykkeltraséer og andre aktivitetsområder i nærheten av der folk oppholder seg, og det er i utviklingsområdene, sone 3, og til dels i tidligere regulerte områder i sone 2. Attraktive og lett tilgjengelige tilbud på utsiden av villreinområdet vil avlaste villreinområdet.

Undersøkelser på flere Nasjonal Turistveg-strekninger, utført av Transportøkonomisk Institutt, fra prøveprosjektene på midten av 90-tallet fram til i dag, viser at de reisende ønsker korte, godt tilrettelagte turstier.

Det er store forskjeller i bruk av områdene innenfor planområdet, mellom Rondane og Sølnekletten, og mellom nordre og søndre del av Rondane. Naturen er Norges viktigste reiselivsprodukt. Vi skal ta vare på den, og samtidig legge til rette for at flere får gode opplevelser. Verdiskapingsprogrammet Naturarven som verdiskaper skal vise hvordan vi kan utvikle naturopplevelser i samspill mellom næringsaktører innen reiseliv/turisme, lokalsamfunn, forvaltningsmyndigheter og kunnskapsinstitusjoner.

Planforslaget i forhold til å ta vare på naturmangfoldet, inkludert villreinen

Naturmangfoldloven §§ 8 – 12 er sentrale i forhold til vurderingene i planen.

Oppdraget fra Miljøverndepartementet er å ta vare på både villreinen og samfunnsdelen. I planarbeidet har vi benyttet kunnskapsgrunnlaget som er tilgjengelig både når det gjelder utfordringer for samfunnsutviklingen og for villreinen.

I sone 1 og 2 er det benyttet føre-var-prinsippet ved at det ikke tillates videre utbygging av hytter eller andre tekniske inngrep som kan forringe nasjonalt villreinområde.

I Rondane er det vernet mange nye områder i perioden 2003 – 2006. Tabell side 24 viser hvilke formål de største verna områdene har. I tillegg til disse er det en rekke mindre verna områder innenfor planområdet.

I kapittel 3.2.3 er det beskrevet hva som ligger til grunn for de foreslåtte grensene for de ulike sonene i forslag til regional plan.

I planforslaget legges det opp til ytterligere utvikling i de områdene der det allerede er eksisterende reiselivs- og hytteområder, med infrastruktur, og det er ønske om å ta vare på de store friluftsområdene utenfor disse områdene. Disse områdene må vurderes spesifikt i kommunale planer når det gjelder biologisk mangfold og automatisk freda kulturminner.

I punktet ovenfor som omhandler rekreasjon, friluftsliv og aktiviteter, så går det fram at det er ferdselen, og måten ferdselen utøves, som er viktig i forhold til å ta vare på naturen og naturmangfoldet.

Der framgår det også at det er behov for å spre informasjon og kunnskap, skilte og merke ruter som anbefales og spre informasjon via bedriftene, informasjonstavler og andre kanaler.

Planforslaget i forhold til samfunnsutvikling, med landbruk, reiseliv, hytter og annet.

Særlig Folldal, Stor-Elvdal og Dovre vil stilles overfor store utfordringer i samfunnsutviklingen, men det gjelder også resten av planområdet unntatt i Mjøsområdet.

Det er befolkningsnedgang og nedgang i arbeidsplasser.

En stor del av ungdommen reiser ut og tar utdanning, men kommer ikke tilbake til distriktet. Innbyggerne i Østerdalen og Gudbrandsdalen stiller også krav til komfort og utvikling, på lik linje med befolkningen i mer sentrale strøk.

Mange av de som bor her ønsker nærhet til naturen og alt den har å by på, og for de fleste er dette et verdivalg.

Forslag til regional plan legger opp til at det fortsatt kan drives moderne landbruk, det tillates en utvikling av setrene, og det kan utvikles en småskala turistvirksomhet. I det legges at virksomheten skal ta utgangspunkt i eksisterende bygningsmasse (setrer, utmarkshus) der det kan vurderes mindre tilbygg, bruksendring av eksisterende bygninger mv for overnatting, bespisning og lignende. Bygningsmassen skal være på landbrukseiendom, og det stilles krav til dokumentasjon av næringsinntekt. Å ivareta bygningsmasse som en del av seterkultur/kulturlandskap/kulturhistorie er også et viktig moment i denne sammenhengen. Det er stort behov for sterke positive tiltak rettet mot landbruket i planområdet. Det må legges vekt på muligheter til utvikling av småskala energiressurser.

Planen legger opp til en fortsatt reiselivsutvikling (inkl. fritidsboligområder). På steder som i dag har denne typen aktivitet, vil primært øke ferdselen på disse stedene og til de tider det allerede i dag er folk i området.

Utvikling av organisert og/eller kommersiell virksomhet styrker kanaliseringspotensialet. I områder med sterk utvikling og krav til kanaliserende tiltak, vil det etter hvert bygges opp ny infrastruktur som i neste omgang vil være et trekkplaster for området.

Det tillates å utvikle eksisterende hytteområder innenfor utviklingszone, sone 3. Mye av veksten i fritidsboliger vil komme i områder som har liten eller ingen betydning for villreinen. For kommunene Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu skjer allerede størsteparten av hyttebyggingen vest for E6. Innenfor planområdet skjer hyttebyggingen ved konsentrert videreutvikling av eksisterende hytteområder. Gjennom scenariearbeidet og ellers i prosessen kom det fram at det å bygge nærmere bygda, utnytte eksisterende infrastruktur og ta vare på de store sammenhengende villrein- og friluftsområdene vil videreføres også av økonomiske og miljømessige grunner.

Planforslaget i forhold til kunnskap, informasjon og opplæring

I handlingsdelen i regional plan er det prioritert flere tiltak som gjelder informasjon, kunnskap og veiledning om villrein, informasjon om anbefalte turer og turmuligheter og natur- og kulturopplevelser, innhenting av ny kunnskap om villrein i forhold til ferdsel og kunnskap om villreinens beite og trekk.

Dette er innspill som har kommet fra kommunene, og de fleste kommuner har prioritert dette. Iverksetting av avbøtende tiltak må følges opp med tanke på å registrere og systematisere mer kunnskap om de faktiske effektene av ulike tiltak.

Oppsummering

I planforslaget legges det opp til at framtidig grense for nasjonalt villreinområde vil samsvare omtrent med grense for leveområde for villrein i gjeldende fylkesdelplan.

Fylkesdelplanen har vært gjeldende siden 1992 og er innarbeidet. I tillegg er det vedtatt vernet store arealer i i perioden 2003 – 2006, der formålet bl.a. er å ta vare på villreinen. Det legges til rette for framtidig utvikling i eksisterende hytte- og reiselivsområder, der det finnes eksisterende infrastruktur, og målet er å ta vare på de store friluftsområdene utenom disse områdene. Videre utvikling krever at det settes i gang avbøtende tiltak med etablering av løyper, stier og andre aktivitetsområder i tilknytning til utbyggingsområder.

I handlingsdelen til regional plan er det prioritert en rekke tiltak som informasjon og kunnskapsspredning, konkrete avbøtende tiltak i randsonen, forbedre kvaliteten på parkeringsplasser, samarbeidsprosjekt villrein – næringsutvikling, mer kunnskap om villrein, mv.

3.3 Vurdering Sølnekletten

3.3.1 Generelt

I Sølnekletten er det som del av planarbeidet utarbeidet en egen delrapport der kunnskapsgrunnlag (status og utfordringer), løsninger og konsekvenser framgår. Historie, status og utviklingstrekk danner grunnlag for drøftingene, med spesiell vekt på utviklingen i områdebruken siden 1950.

Dette kapittelet (kap. 3.4) er fortrinnsvis en oppsummering av vurderingene i kap. 3-5 i delrapport Sølnekletten; "Kunnskapsgrunnlag (status og utfordringer), løsninger og konsekvenser".

Plangrensa for Sølnekletten i vest går i fylkesvegen midt i Atndalen, og grenser her mot delplanområde Rondane. Av praktiske grunner ser vi dalen som en helhet, også fordi Atndalen er spesielt viktig for utveksling- og trekk av villrein mellom Rondane og Sølnekletten.

Fordi Sølnekletten er et relativt lite villreinområde sett i forhold til Rondane, har det her vært muligheter for en mer konkret diskusjon om arealbruk, og muligheter for et annet detaljeringsnivå i planarbeidet og det endelige planforslaget.

- Planen viser to nye utbyggingsområder som er *konsekvensutredet* som en del av planen. Nivået på utredningene er tilpasset sakens karakter og risiko for skade på naturmiljøet.
- For delplanområdet ellers er det gitt en vurdering av *avgrensingen av de ulike sonene* og virkningene av sonene med tilhørende *retningslinjer for arealbruk*
- I tillegg er det gjort en vurdering av *samlet virkning* av planen for delplanområdet Sølnekletten (inklusive Atndalen).

3.3.2 Oppsummering av hovedutfordringer

I drøftinger med lokalbefolkning, grunneiere, villreinutvalg, kommuner, lag og foreninger synes det i stor grad å være enighet om verdigrunnlaget og hovedutfordringene i forvaltningen av området.

Hovedutfordringene for lokalsamfunnet – viktige prinsipper og verdier;

- Jord- og skogbruksaktivitet må ikke berøres av planen, herunder nydyrking og bygging av landbruksveger.
- Det må gis mulighet til utvikling av utmarksnæring basert på jakt, fiske, herunder muligheter for å etablere ny bebyggelse for næringsvirksomhet
- Det må gis mulighet til utvikling av småskala turisme og næringsvirksomhet knyttet til setrene i området
- Det må gis mulighet til å ta vare på en unik bygningsarv (seter- og utmarksbebyggelse) gjennom aktiv bruk og vedlikehold. I spesielle tilfeller også bygge nytt for å ta vare på det gamle i sin opprinnelige form.
- Gi rom for bosetting, næringsetablering og aktivitet i og nært bygda der folk bor. I randområdet må næringsutvikling og bosetting tillegges avgjørende vekt.

- Natur- og kulturarv må tas vare på som viktige verdier i seg selv og som grunnlag for næringsutvikling, friluftsliv, aktiviteter og bolyst.
- Tiltak som medfører økt ferdsel må konkret vurderes opp mot villreinens områdebruk til ulike tider av året. Tiltakets effekter på villrein må ses i forhold til villreinens sårbarhet og aktivitetens omfang; sesong, mengde, type aktivitet, områdebruk m.m.

Hovedutfordringene i forvaltningen av villrein i området er (arealforvaltning og ferdsel);

1. *Utbygging i fjellet (grense for nasjonalt villreinområde)*
Sette ei varig grense for etablering av nye hyttefelt og etableringer av nye anlegg for ny virksomhet i selve fjellområdet.
2. *Ny hyttebygging i buffersone og randsoner til selve fjellområdet (fokusområder)*
Planen bør drøfte videre utvikling av eksisterende hytteområder ved Haustsjøen, Gråsjøen og i Atnsjølia.
I randsona til nasjonalt villreinområde bør planen gi klare retningslinjer for etablering av ny fritidsbebyggelse.

Ved vurdering av ny hyttebygging bør det legges vekt på i hvilken grad tiltaket fører til konsekvenser for villrein, sett i forhold til mulige ringvirkninger for lokalsamfunnet. I tillegg må det vurderes avbøtende tiltak for å styre ferdsel ut fra disse områdene.

3. *Beite-, trekk- og utvekslingsområder mellom Rondane og Sølnekletten*
I tillegg må planen bidra til å sikre og synliggjøre sammenhengende trekk-, utveksling – og beiteområder i Atndalen mellom Rondane og Sølnekletten
4. *Ferdsel i området generelt og over tid*
Styring av og tilrettelegging for ferdsel i fjellområdet generelt, mulige og sannsynlige utviklingstrekk. Ferdsel i området over tid, da vi ser en utvikling i nye ferdselsformer, utviding av sesong mht. ferdsel i fjellet, økt brøyting av veier, og opprusting av veier som letter ferdselen inn i mer sentrale villreinområder.

3.3.3 Trekking av grense for nasjonalt villreinområde

Hva innebærer grense for nasjonalt villreinområde ?

Grense for nasjonalt villreinområde skal i hovedsak være ei grense mot ny utbygging dvs. etablering av ny fritidsbebyggelse (i felt eller spredt) og etablering av nye anlegg for næringsvirksomhet. Det vil si tiltak som ellers krever at det blir avsatt særskilte nye byggeområder i kommuneplanens arealdel. Vi kan se på grense for nasjonalt villreinområde som en slags "markagrense". For kommunenes planlegging gis det da et råd om at nye byggeområder ikke bør komme innenfor denne grensa. Man bør også unngå andre nye inngrep som kan være til skade for villrein, natur- eller kulturmiljø.

"Mulighetsrommet" (- en forutsetning for grensetrekkinga)

Innenfor nasjonalt villreinområde er det viktig at det gis rom for at eksisterende virksomheter kan utvikle seg. Dette gjelder først og fremst Breisjøseter turisthytte i dag. Her bør det gis muligheter også for å utvide virksomheten med økt antall sengeplasser og andre nødvendige rom for virksomheten. For at Breisjøseter skal overleve inn i framtida må de gis et visst mulighetsrom. Dette er viktig både for lokalsamfunnet (næring) og for friluftslivet. I forhold til villrein blir det viktig å bidra til økt kunnskap om villrein hos gjestene og tilrettelegge for opplevelser og aktiviteter som tar hensyn til at det er villrein i området.

I tillegg er det viktig at det gis et "mulighetsrom" som åpner for videreføring av områdets tradisjoner med seterturisme sommerstid. Planen bør heller ikke legge begrensninger på mulighetene til å føre opp nye bygninger for næringsvirksomhet knyttet til jakt og fiske. Det bør i så fall stilles strenge krav til dokumentasjon av næringsinntekt, og plassering av tiltak må ses i forhold til villreinens områdebruk. Tiltak må generelt ses i forhold til villreinens områdebruk, og begrensninger på åpningstid/sesong må vurderes. Andre tiltak må også kunne vurderes når det ikke fører til økt ferdsel eller tap av viktige areal for villrein. Hva som regnes som næringsvirksomhet og ikke er det i dag ulikt lovverk som styrer.

Leveområdet samsvarer med planområdet

Leveområdet for Sølnekletten samsvarer i stor grad med plangrensene for planen dvs. leveområdet strekker seg helt ned til elvene som omkranser området (Glåma, Atna, Folla, Setningen). I dette området vil det derfor i liten grad være snakk om randområde eller influensområde utenfor leveområdegrensene.

Det må derfor gjøres en vurdering av hvilke deler av området som er mest viktig for villreinen og som derfor bør inngå i nasjonalt villreinområde, og hvilke områder innenfor leveområdegrensene som bør ligge utenfor nasjonalt villreinområde av hensyn til ressursutnyttelse, befolkning, bosetting og næringsutvikling. Nasjonalt villreinområde må derfor "trekkes inn" i leveområdet, for å gi mer rom til utvikling der folk faktisk bor.

Ut fra NINA-rapporten om villrein i Rondane og Sølnekletten står det at leveområdegrensene ikke er noen eksakt grense som kan tegnes som en strek;" *Ser ein på reinen sin årstidsbruk av leveområda, finn ein at det er ein gradvis, avtakende bruk innan ein ytre sone mot bebygde dalføre osv. Reint biologisk sett ville det vere mest rett å visualisere grensa med ei brei sone.*" (sitat NINA-rapport 339 s. 13). Områdets betydning for villrein er ikke like stor i ytterkantene, som i sentrale deler av villreinområdet.

Avveining villrein - lokalsamfunn

I Miljøverndepartementets bestilling er det klart sagt at det skal gjøres en avveining mellom villreininteressene og lokalsamfunnets behov for utvikling. For å sikre lokalbefolkningen og kommunene følelsen av "litt rom" eller armslag i sin planlegging og utvikling, foreslås det at grense for nasjonalt villreinområde trekkes utenom eksisterende byggeområder, garder og boliger i randsona. Dette er områder som ikke er så viktige for villrein, og det vil skape liten forståelse lokalt om disse områdene fikk status som nasjonalt villreinområde.

Hyttefelt

I Sølnekletten har vi flere områder som har vært viktige for villrein tidligere, men som har mistet sin betydning som beite- eller trekkområde sannsynligvis som følge av hyttebygging og derigjennom økt ferdsel og aktivitet. For Sølnekletten gjelder det hytteområdene i Haustdalen, områdene sør for Gråsjøen og hytteområdene i Atnsjølia. I områder med konsentrasjon av hytter og liten verdi for villrein, har vi ikke funnet det riktig å legge disse innenfor nasjonalt villreinområde. Disse områdene bør pga sin nærhet til sentrale villreinområder vurderes nærmere mht. om de bør inngå i særskilte buffersoner med egne retningslinjer for bruk og utvikling, eller om de legges til ei generell randsona.

Naturresevat

I ytterkant av leveområde er det flere naturresevat. Som hovedregel har vi funnet det naturlig å la disse områdene være en del av nasjonalt villreinområde, eller fungere som en "trekkvei" mellom de nasjonale villreinområdene (eks. Atndalen).

Forholdet til jord- og skogbruk

I dag bruker villreinen både jord- og skogområder som beite. Bygdefolket er vant til å se villrein spesielt om våren når de trekker ned på innmarka for å beite på fersk groe (gjelder særlig bukker). Jordbruksarealene er derfor viktige for reinen i denne tiden av året. Folk erkjenner derfor at også områdene i ytterkantene brukes av villrein, men i mer begrensede

perioder. Bukkene er heller ikke så vår for forstyrrelse som fostringsflokkene (simler og kalver). Jordbruk i randsona er derfor positivt for villreinen.

Skogen i randområdet er viktige beiteområder for villrein. Dette gjelder særlig områdene i øst og i sør, og spesielt om våren i kalvingstid (hovedkalvingsområdet ned mot Glåma i øst), men bukker bruker også skogområdene gjennom hele sommeren. Samtidig er det naturlig å tro at reinen tåler noe mer aktivitet i skogen enn i det åpne fjell-landskapet.

De viktigste skogområdene (produktiv skog) foreslås som hovedregel (der det er naturlig) lagt utenom nasjonalt villreinområde, selv om dette er sentrale og viktige områder for rein. I disse områdene er det uansett mest aktuelt å drive skogbruk, noe som vi ser på som uproblematisk i forhold til villrein, men et viktig pedagogisk "trekk" for å sikre og synliggjøre skogressurser og muligheter til et aktivt skogbruk. Det er her tatt utgangspunkt i kart (fra Institutt for skog og landskap) som viser *hovedgrupper av skog*, der produktiv skog inngår som egen kategori. Området er ellers østvendt og stedvis bratt og lite aktuelt for utbygging av hytter, turist- eller fritidsanlegg. Grunneierne har også en bevisst holdning til å skjermes områdene for inngrep som kan forstyrre villrein.

Det er viktig å gi et signal om at skogen er en særlig viktig økonomisk ressurs som må kunne utnyttes aktivt gjennom skjøtsel, hogst, vedlikehold og bygging av skogsbilveger. Denne aktiviteten går ikke på bekostning av villreinen, og annen virksomhet i randsona kan styres med særskilte retningslinjer. Denne grensa danner også en naturlig overgang mot fjellet. Ovafor denne sona er det liten aktivitet vinterstid, og de fleste veier er vinterstengt (ubrøyta).

Grensetrekking - løsning

I hovedsak foreslås det derfor at grense for nasjonalt villreinområde følger ca. 700 m koten i nord, øst og sør-øst der det er store og betydelig skogressurser. I sør-vest går grensa over mot 800 – 900 m.o.h (bebyggelsen ligger høyt i dette området) og følger i hovedtrekk 900 m koten i Atndalen. Her ligger all bebyggelse over 700 m.o.h, og det er kort avstand mellom gard og fjell. I nord-vest følger grensa ca. kote 800 (Fallet – Grimsbu).

Hovedparten av leveområdet; hele fjellområdet, samt øvre del av skogen (uproduktiv skog) vil dermed bli liggende innenfor nasjonalt villreinområde. Hytteområdene Haustdalen, hyttefeltene i Atnsjølia og området sør for Gråsjøen legges utenom, og vurderes under punkt 3.2.6. Området rundt selve Gråsjøen legges innenfor grense for nasjonalt villreinområde.

LNF-områder

Regional plan er en plan etter plan- og bygningslovens bestemmelser, og er ingen verneplan. Arealene innenfor nasjonalt villreinområde vil da naturlig måtte bli LNF-områder i kommuneplanens arealdel. I tillegg er det naturlig at områdene framstår med særskilt hensynssone naturmiljø, noe som er i overensstemmelse med den politikk kommunene selv har ført.

Tiltak innenfor LNF-områder er tillatt og den regionale planen kan ikke legge begrensninger på jord- og skogbruksdrift. Slik sett kunne skogområder der man ikke ønsker andre nye tiltak, like godt vært lagt inn i nasjonalt villreinområde. Samtidig er det en klar skepsis lokalt til at det vil være strengere begrensninger innenfor nasjonalt villreinområde enn utenfor.

Alle "nasjonale grenser" vil normalt sett bli betraktet med skepsis fra bygdefolket, fordi man frykter økte begrensninger ut over det som blir sagt. Et nasjonalt villreinområde bør ikke legge begrensninger på mulighetene til bosetting og næringsvirksomhet i hoveddalførene og i randsona, men heller gi råd om avbøtende tiltak i forhold til villrein.

Landbruksdrift innenfor LNF-formålet og Landbruk + skal kunne drives og utvikles uavhengig av denne grensa. I fjellområdene er landbruksdrifta knyttet til setring og beiting, og nye tiltak er fortrinnsvis knyttet til bygninger, gjerder og seterveger.

Generelle retningslinjer til sonen

En vesentlig del av planområdet inngår i sone 1 (nasjonalt villreinområde). Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse innenfor området. Ny utbygging eller andre tekniske inngrep som kan forringe nasjonalt villreinområde skal unngås.

Retningslinjer om eksisterende fritidsbebyggelse

Eksisterende bebyggelse på fritidseiendommer kan vurderes innenfor en øvre ramme på 100 m² bruksareal (BRA) for bebyggelsen samlet (inklusive uthus). I Sølnekletten er det svært få fritidseiendommer i sone 1. Det kan være aktuelt å lage særskilte bestemmelser i kommuneplan for geografisk avgrensede områder med flere hytter i samme område. Ut over dette vil det være mest aktuelt med en dispensasjonsbehandling, der det uansett må gjøres en konkret vurdering av den enkelte sak i forhold til landskap, natur- og kulturmiljø. En generell åpning for økning av bebyggelsen er ikke ønskelig og heller ikke hensikten med retningslinjen.

Retningslinjer for turistvirksomhet

Planen ønsker å synliggjøre et mulighetsrom for utvidelse av eksisterende turistvirksomhet og utvikling av småskala turistvirksomhet og utmarksnæring knyttet til setrer og utmarkshus. For Sølnekletten gjelder dette konkret Breisjøseter turisthytte i dag, der det er viktig at videre utvikling ses i sammenheng med omkringliggende seterbygninger og kulturmiljø. Mulighetsrommet knyttet til setrene generelt vil være viktig for ivaretagelse av bygningsmassen og for utvikling av næring knyttet til landbrukseiendommenes ressurser. Presset på utvikling av slik næringsvirksomhet er ikke stor.

3.3.5 Eksisterende hytteområder i randsona – vurdering

Disse områdene har tidligere vært viktige for villrein. Ny hyttebygging har ikke vært noe stort tema i planarbeidet, men drøftinger knyttet til mulighetene for utvikling av allerede etablerte hyttefelt/hytteområder har skapt noe debatt.

Forslag om nye områder og utvikling av eksisterende;

- Fortetting av eksisterende hytteområde sør for Gråsjøen og forslag om nytt hyttefelt sør for dette.
- Ingen konkrete forslag til utbyggingsstrategier i Atnsjølia (Blåfjell-lia – Megrunnslia – Atnsjølia – Sollia hyttefelt) , men ønske om å sikre muligheter for ny utbygging lengre fram i tid.
- Ingen konkrete forslag til nye utbyggingsområder i Haustdalen da arealbruk er avklart gjennom nylig vedtatt kommuneplan.

Videre utvikling av disse områdene har betydning for den trafikk som genereres inn i mer sentrale villreinområder. Det bør derfor tas konkret stilling til hvorvidt ny utbygging i disse områdene kan aksepteres. Det er både villreinens bruk av nærliggende områder, omfang av eksisterende og nye hytter, mulighetene for tilrettelegging og styring og næringsaspekt/ ringvirkninger for lokalsamfunnet som bør avgjøre om det bør kunne tillates nye hytter i disse områdene.

Generelle prinsipper

Generelt er det stor grad av enighet om framtidig hyttepolitikk i området. Nye hytter bør komme i tilknytning til eksisterende felt og infrastruktur (veg, skiløyper, butikk, idrettsanlegg, merka stier- og løyper) og fortrinnsvis legges i og nært grendene slik at de bidrar til mest mulig ringvirkninger for lokalsamfunnet. Dette er i tråd med vedtatte prinsipper i kommuneplanene, og i MD's bestilling.

Ut fra disse prinsippene bør ny utbygging i planområdet komme i nær tilknytning til helårsveg og nærmest mulig etablerte grender/tettsted som Follidal sentrum, Alvdal tettsted,

Plassen mot Haustdalen (Alvdal), Grimsbu (Folldal), Atnbrua/Atnsjølia og Atna (Stor-Elvdal), Hanestad (Rendalen). Dette både ut fra næringsmessige ringvirkninger for lokalsamfunnet, men også i forhold til villrein og betydningen av å ikke punktere nye områder.

Hyttefelt i Atnsjølia (Stor-Elvdal)

Med hyttefelt i Atnsjølia menes området/strekningen som omfatter følgende felt; Sollia, Atnsjølia, Megrunnslia og Blåfjell-lia. Hyttefeltene ligger tett innpå viktige områder for villrein. Dette gjelder særlig områdene lengst nord (Megrunnslia og Blåfjell-lia). Ut fra et reint villreinperspektiv bør det ikke etableres ytterligere hytter i området ut over de godkjente tomtene, da dette vil føre til økt trafikk innover i mer sentrale villreinområder.

Samtidig vil etablering av ny fritidsbebyggelse og annen næringsaktivitet her gi gode, viktige og nødvendige ringvirkninger for lokalsamfunnet og være med på å støtte og styrke eksisterende næringsliv og bosetting. Nasjonal Turistveg Rondane er ei satsing i området. Styrking av etablerte virksomheter og utvikling i tilknytning og i nærheten av eksisterende infrastruktur vil være riktig.

Det er ikke fremmet ønske om nye områder for fritidsbebyggelse i planarbeidet. Planen bør likevel sies noe om framtidige muligheter og begrensninger mht. fritidsbebyggelse i dette området.

Konklusjon:

Videre utvikling av hytter i området mellom Blåfjell-lia og Atnbrua vil være riktig ut fra et lokalsamfunnsperspektiv. Det samme gjelder etablering av annen virksomhet som er med på å styrke lokalsamfunnet på Atnbrua. Området legges derfor ikke inn i ei buffersone, men inngår i sone 4 på plankartet.

- Det bør ikke bygges høyere enn eksisterende felt i dette området. Av hensyn til villrein bør ny utbygging ikke skje nord for og øst for Blåfjell-lia. Dette feltet ligger høyt i lia og tett opp mot verdifulle områder for villrein i nord. Grense for nasjonalt villreinområde er på plankartet trekt helt ned mot/til eksisterende bebyggelse, slik at det ikke skal kunne bygges høyere opp og lenger nord enn dagens utbygging. Utbygging nord og øst for Blåfjellia blir dermed ikke aktuelt.
- Det er generelt vanskelig å sette et konkret "tak" for antall hytter i et område hvor det finnes mye hytter fra før. I videre utvikling av hyttefeltene og ved vurdering av eventuell fortetting nærmere bygda, bør det legges særskilt vekt på avbøtende tiltak for å styre ferdselen.
- Det bør i samarbeid med hytteforeningen foretas en kartlegging/undersøkelse av hytteeiernes bruk av området og kunnskap om villrein, og i denne forbindelse komme med konkrete forslag til avbøtende tiltak (tilrettelegging og styring av ferdsel). Jo mer aktiviteter som tilbys i og i nærheten av hyttene (i randsona) jo mindre trafikk ledes inn i mer sentrale deler av fjellet. Slik kartlegging bør foretas før man tar stilling til ny utbygging i området.
- Ferdsel bør styres langs lia og mot bygda, og i mindre grad innover fjellet. Det bør tilrettelegges for skiløyper langs lia og mellom feltene.

Hyttefelt sør for Gråsjøen

Gjennom planarbeidet er det fremmet ønske om fortetting av eksisterende byggeområde for fritidsbebyggelse, samt etablering av nytt felt litt lenger frem mot dalen. Utbygging sør for Gråsjøen er ikke i tråd med de prinsipper man i utgangspunktet er enige om i planen, da feltet ligger for langt unna bygdesentrum og tettsted, og vil i mindre grad enn eks hyttefeltene i Atnsjølia bidra til ringvirkninger for lokalsamfunnet. Eksisterende felt ligger tett opp mot fjellet og nært innpå viktige områder for villrein. Samtidig er det i dette området etablert en infrastruktur med helårsveg fram til hyttene, samt skiløypenett. Det er et aktiv brukt turområde for lokalbefolkningen på Atna både sommer- og vinterstid. (sommer: Gråsjøen, Gråtjønna, Rudshytta). Etter at helårsveg ble etablert for noen år tilbake har ringvirkningene også økt for lokalsamfunnet, i form av økt handel.

Vinterbruk av nærområdet til hyttefeltet er uproblematisk i dag, da dette er områder med sommerbeite for villrein. Samtidig må man være bevisst på å ikke øke tilgjengeligheten innover mot mer sentrale deler av fjellområdet med tilhold av villrein vinterstid. Nærområdet til hyttefeltet brukes lite av villrein i dag, noe som sannsynligvis skyldes etablering av hyttefeltet med tilhørende bruk og ferdsel. Før hyttefeltet ble etablert var dette et viktig område som var mye brukt av villrein.

Spørsmålet i planarbeidet har derfor vært hvor viktig er videre utbygging av hyttefelt her (i forhold til de ringvirkninger en utbygging vil gi for lokalsamfunnet), sett i forhold til ivaretagelse av og konsekvenser for forvaltningen av villrein.

Alternativer utredet i tilhørende plandokument for Sønkleppen:

- a. Ingen ny utbygging i området som helhet (kun utvikling av eksisterende bebyggelse)
- b. Ingen ny utbygging i tilknytning til eksisterende byggeområder F 3 a og F 3 b, begrenset utbygging i området sør for Hanestadnysetra og Atndalsnysetra
- c. Begrenset utbygging i eksisterende område (20 hytter) og begrenset utbygging sør for Hanestadnysetra (og Atndalsnysetra 30 hytter)
- d. 30 nye hytter i eksisterende og 90 hytter sør for Hanestadnysetra og Atndalsnysetra

Konklusjon fra konsekvensutredning.

Ut fra de overordna prinsippene i planen, der utbygging fortrinnsvis bør legges i nærheten av bygdesentra, bør det ikke åpnes for vesentlig ny utbygging i området. Ut fra den infrastruktur som er lagt i området og det faktum at nærområdet faktisk er gått ut av bruk for villrein, kan man tillate en begrenset utbygging i området. Området anbefales lagt inn i ei buffersone, der det settes et framtidig "tak" for ny utbygging. Det aksepteres da en begrenset fortetting med 20 tomter i 2 a og 30 nye hytter i 2 b. Totalt 50 hytter. Eventuelt overflødige tomter i 2 a kan flyttes til 2 b.

Avbøtende tiltak:

- Forutsetning at nytt uregulert felt med 20 hytter tas ut.
- Utarbeiding av plan for styring av og tilrettelegging for ferdsel
- Reguleringsplan før utbygging
- Samarbeid mellom grunneiere som berøres av utbyggingen

Haustdalen

I Haustdalen er det rundt 140 hytter (i setergrenda og innover dalen) og 13 fradelte ubebygde tomter i LNF-område. Hyttene i Haustdalen ligger ikke i regulert område, og er spredt i flere mindre grupperinger, i hovedsak rundt Haustsjøen.

Ved rullering av kommuneplanens arealdel i Alvdal ble det fremmet ønske om flere mindre nye hyttefelt i området. Fylkesmannen fremmet innsigelse til områdene "innenfor" setergrenda, to områder ble trekt av kommunen, og de to siste gikk ut gjennom mekling.

Den regionale planen bør ta stilling til videre utbygging i dette området, selv om det er avklart i nylig revidert kommuneplan. Ønske om hytter i dette området kommer ikke først og fremst ut fra et næringsssynspunkt, men mer ut fra et friluftslivsbehov. Det er i stor grad lokalbefolkningen i Alvdal som har hytter i dette området, og som ønsker seg lettere tilgang til fjellet.

Det er viktig at aksene Haustdalen – Grimsbu ikke får for stor trafikk. Dette gjelder spesielt vinterstid. Ved økt utbygging i Haustdalen vil også presset på fjellområdene innenfor øke, og presset for å få helårsveg inn til hyttene vil sannsynligvis øke. Ut fra et næringsperspektiv bør det heller prioriteres utbygging av nye fritidshytter på Grimsbu, der utbygging kan gi større ringvirkninger for lokalsamfunnet. Styrking av eksisterende bedrifter i randsona og turisme/tilleggsnæring på setrene i Haustdalen og på aksene Haustdalen – Grimsbu bør prioriteres. Tilrettelegging for friluftsliv i området bør prioriteres, slik at området i større grad tilrettelegges for allmennhetens bruk. Det gjelder tilgang til sjøen og sjønære områder

sommerstid og spesielt skiløyper vinterstid. Ferdsel på akse Haustdalen – Grimsbu bør generelt diskuteres jf. temakart ferdsel.

Konklusjon:

Haustdalen legges i buffersone med muligheter for utvikling av eksisterende bebyggelse, men ingen ny utbygging av fritidshus. Det er viktig å sette ei klar utbyggingsgrense for nye fritidshus i dette området. Utvikling av tilleggsnæring/turisme knyttet til setrene prioriteres, og tilrettelegging for friluftsliv.

Retningslinjer om eksisterende fritidsbebyggelse i buffersonene

Eksisterende bebyggelse på fritidseiendommer kan vurderes utvidet innenfor en øvre ramme på 140 m² bruksareal (BRA) for bebyggelsen samlet (inklusive uthus). Hensikten med retningslinjen er å sette et felles *øvre tak* for hele planområdet Rondane – Sølnekletten. Konkrete bestemmelser for den enkelte buffersone må fastsettes i kommuneplan og vurderes ut fra lokale forhold – hensyn til landskap, natur- og kulturmiljø. En generell åpning for økning av bebyggelsen opp til 140 m² bruksareal (BRA) for alle buffersoner er ikke ønskelig.

3.3.6 Randsoner og tettsted

Områdene utenfor foreslått nasjonalt villreinområde og buffersoner vil da inngå i sone 4 – randsoner med særskilte retningslinjer, med unntak av foreslåtte *"Hvite områder - områder uten særskilte retningslinjer i regional plan"* – se nedenfor.

Hvite områder

Områdene øst for Glåma, mellom Glåma og riksveg 3 fra Atna til Alvdal, og arealene mellom fylkesveg 29 og Folla i nord har liten relevans for villrein og vil dermed fremstå som "hvite" områder uten særskilte retningslinjer i planen. Et område sør for Follidal sentrum og Folla, i hovedsak utenfor villreinens leveområde legges også inn som "hvite" områder. Det blir da direkte overgang fra nasjonalt villreinområde til "tettstedsnære arealer" i denne delen av planområdet. Dette er områder som ikke er så viktige for villrein, og som ligger nært Follidal sentrum/tettsted. Kommunesentrum i Follidal ligger inneklemt mellom villreinområder på alle kanter, og det må gis et mulighetsrom for videre utvikling lokalt. Det er også vanskelig å forholde seg til mange soner på et begrenset område.

I tillegg foreslås det et området "Baugberget" i Alvdal legges inn i plankartet på samme måte. Dette er et sentrumsnært område som er registrert som leveområde for villrein, men som er mindre viktig for villreinen i Sølnekletten. Det er desto viktigere for lokalsamfunnsutvikling knyttet til Alvdal tettsted. Området ligger i dag som ei øy mellom vegnettet som forbinder Alvdal tettsted med Plassen, og inngår også i det området som er definert som planareal; Kommunedelplan for Alvdal tettsted og Plassen.

Randsone i dalførene (sone 4)

I denne sonen har det vært viktigst å avklare og gi retningslinjer for framtidig hyttebygging. Det er generelt stor enighet om at ny hyttebygging bør legges i og i tilknytning til etablert infrastruktur (helårsveg, løypenett, idrettsanlegg mv) og nærmest mulig bygder/grender. Ferdsel ut fra nye og eksisterende hytteområder bør styres vekk fra viktige/sårbare områder for villrein. Tilrettelegging for ferdsel og aktiviteter i randsona prioriteres.

Gjennom planarbeidet har det kommet forslag om nytt byggeområde for kombinert bolig/fritid/turisme på Grimsbu (ved Kvebergsøya/Stormoegga) i Follidal. Området ønskes avklart gjennom regional plan. Det vises til konsekvensutredning. Området er i tråd med prinsippene i forslag til regional plan.

Beite-, trekk- og utveksling av rein mellom Rondane og Sølnekletten

Det er flere registrerte trekk- og utvekslingsområder for rein mellom Rondane og Sølnekletten i Atndalen. Disse trekkene fremgår av "Villreinkart for Sølnekletten" og NINA-rapport 339 med tilhørende kart for Rondane og Sølnekletten. Det har vært drøftet hvorvidt disse trekkene skulle inngå i ei egen sone i forslag til regional plan. Dette har vi sett på som vanskelig, fordi man også vil synliggjøre mulighetsrommet i dalføret knyttet til Nasjonal Turistveg Rondane (fylkesvei 27) fra Folldal til Enden. Isteden har vi valgt å trekke nasjonalt villreinområde ned mot dalbunnen der det ligger naturreservat fra før, og der det er registrert viktige beite-, trekk- og utvekslingsområder. Nasjonalt villreinområde trekkes helt ned mot fylkesveien i nord og møter her nasjonalt villreinområde i Rondane. Her er sannsynligvis det viktigste trekket – også sett tilbake i tid (jf. registrerte fangstgraver i dette området).

Flere områder i dalføret er fredet som naturreservater, og mulighetsrommet mellom disse områdene og de viktigste trekkene må ivaretas, dersom videre utvikling i området skal kunne skje. I sone 4 er det derfor gitt en generell retningslinje for nordre del av Atndalen (jf. kartutsnitt) der synliggjorte og kjente beite-, trekk-, og utvekslingsområder skal tillegges vekt ved planlegging og behandling av tiltak i området. Disse trekkene er basert på NINA rapport 339. Et trekk- og utvekslingsområde er valgt tatt ut, ut fra innspill fra lokalbefolkning om dette må være feil. .

3.3.7 Friluftsliv og ferdsel

Det er liten ferdsel i området sett i forhold til mange andre villreinområder, og også i forhold til ferdsel i området for en del ti-år tilbake. Dagens bruk, løypenett og sesong regner man kan videreføres. Det har vært stor enighet i planprosessen om at drøfting av ferdsel – og videre utvikling av ferdselen i området er særlig viktig. Ferdselen i området er i hovedsak knyttet til sommer (midten av juni – ut september) og perioden vinterferie – påske. I og like før kalvingstid er området på mange måter "freda i seg selv" pga dårlig skiføre. Folk flest avslutter skisesongen etter påske. Området har ikke betydelig trafikk i dag, men man ser en utvikling der det er økt press på brøyting av veger lenger inn enn før, forlengelse av skisesong og bedre standard på løyper inn i fjellet, nye brukere (ridning, hundekjøring) som bruker større områder, og økt fokus på mulighetene for aktiviteter og arrangement i naturen som kan bidra til næringsutvikling (eks. Femundløp, Hesteriket). Det blir da viktig å legge aktiviteter og arrangement til rett område til rett tid – sett i forhold til villrein.

Som en del av planarbeidet er det utarbeidet to temakart for ferdsel;

- *Temakart for ferdsel vinterstid* (skiløyper, kjøretrasèer, vinterbrøyta veger, vinterparkering)
- *Temakart for ferdsel sommerstid* (åpne og stengte veger, merka DNT-stier, mest brukte stier, godt egna sykkel- og rideveger, kulturhistoriske veger, setrer, turistbedrifter, parkerings- og informasjonsplasser)

Kartene er først og fremst en registrering av status, men skal også vise områder med potensiale for utvikling. Det gis i planen råd knyttet til de to kartene for videre drøfting av ferdsel gjennom utarbeiding av *felles skilt-, sti- og løypeplan*. I skilt- sti- og løypeplan bør det også inngå ei avklaring av hva som er veg og hva som er å regne som utmark. Planen bør utformes i et samarbeid mellom kommunene, grunneiere/ rettighetshavere, turforeninger, arrangører og reiselivsnæring.

3.3.8 Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap

Det er gjennom planprosessen gjennomført et delprosjekt for å samle og systematisere informasjon om kulturminner og områdets kulturhistorie fram til i dag. Dette arbeidet vil

senere komme som en særskilt rapport, men hovedtrekk fra arbeidet er lagt inn som en del av kunnskapsgrunnlaget i regional plan.

Seterbebyggelsen og seterlandskapet er en sentral del av områdets kulturhistorie. For å ivareta bygningsmasse har det i planen vært viktig å legge til rette for bruk av setrene.

3.3.9 Kort beskrivelse av de enkelte soner

Sone 1 Nasjonalt villreinområde

Sone 1 (nasjonalt villreinområde) omfatter i grove trekk areal over 700 m.o.h i nord (Alvdal), øst og sørlige del av planområdet (med unntak av området Høgåsen – Svartåsen – Gammelseterlia i Alvdal), mens grensen i vest i hovedtrekk vil følge 900 m - kote langs fylkesvei 219 og fylkesveg 27 rundt Finnsjøfjellet opp mot Rondetunet. – og videre langs østsida av fylkesvei 27 fra Narroskarven opp til Stadsbuøyen. Område Atnbrua – Lyngstad blir liggende i sone 4. Fra Stadsbuøyen vil grensa i hovedsak følge 800 m. kote rundt Kollutholen, men slik at fast bosetting holdes utenfor. 800 m. kote følges videre forbi Grimsbu til Rykroken – før den i nord går over på 700 m igjen fram til elva Hausta.

Sone 2 Buffersone

Områdene i sone 2 er områder som ligger i randsona til Nasjonalt villreinområde. Områdene har tidligere vært viktige for villrein, men har i stor grad gått ut av bruk, sannsynligvis som følge av hyttebygging og økt ferdsel. Områdene er ikke lenger de viktigste for villrein, men hva slags aktivitet og tiltak som foregår innenfor sonen vil kunne ha betydning for mer sentrale villreinområder. Det er derfor behov for særskilte retningslinjer til disse områdene:

- Haustdalen
- Gråsjøen

Sone 4 Randområde i dalførene

I denne sonen ligger dalførene og lisidene, og områder med fast bosetting med unntak av kommunesenteret Alvdal (kommunedelplanområde) og kommunesenteret i Folldal (nord for Folla). Randområdet blir her i hovedsak definert som området mellom grense for nasjonalt villreinområde og grense for leveområdet for villrein. Dette er også områder som er viktige for villrein, men der mange aktiviteter er forenlig med hensynet til villreininteressene.

I Glåmadalføret og langs Folla i nord vil bygdesona i all hovedsak være området mellom nasjonalt villreinområde og den biologiske grensa for leveområde for villrein. I Atndalen og langs Setninga vil bygdesona bli området mellom nasjonalt villreinområde i Sølnekletten og nasjonalt villreinområde i Rondane. For Sølnekletten-området som helhet går grense for leveområdet helt ut til og i bygda der folk bor og har sitt daglige virke.

Hvite områder - Kommunesentrum/tettsted

I denne sonen ligger Folldal sentrum og kommunedelplanområdet for Alvdal tettsted, samt områder utenfor leveområdet, og områder uten særskilt relevans for villreinen (eks. areal øst for Glåma).

3.3.10 Samlet virkning for miljø og samfunn

Oppsummering (utdrag av kap. 5 i delrapport Sølnekletten)

Eksisterende bruk av området må kunne videreføres. Det vil si at småskala tilbydere av natur- og kulturopplevelser og utmarksnæring knyttet til jakt og fiske må kunne utvikles og styrkes også innenfor nasjonalt villreinområde. I fjellet bør småskalaturisme og utmarksnæring utvikles hovedsakelig innenfor eksisterende sesong (sommerbruk av setrer og buer, dagens sesong Breisjøseter).

I forhold til villrein vil den viktigste effekten av planen være at man styrer og begrenser hyttebygging og tyngre tilrettelegging til bygdesona og til bygdene, tilrettelegger for ferdsel og aktivitet i bygdesona og styrer ferdsel i fjellet i forhold til villreinens sesongbruk og sårbarhet. Samla sett vil da villreinen få enda bedre livsvilkår enn før. Hovedfokus i området må knyttes til ulike former for ferdsel til ulike tider av året i forhold til villreinens områdebruk. Bærekraftig bruk av området nås gjennom:

- Økt samarbeid og samordning på alle nivå – forvaltning, næring, aktiviteter.
- Økt kunnskap og bevissthet om villreinens områdebruk og sårbarhet til ulike tider av året .
- Økt kunnskap om rekreasjonsbruken i området (friluftsliv) og effekter på villrein.
- Naturvennlig tilrettelegging.
- Videreutvikling av bærekraftig reiseliv og utmarksturisme (økoturisme mv.).
- Fokus på å ta vare på og formidle kunnskap om natur- og kulturverdier, kulturhistorie og tradisjonsbruk.

3.3.11 Forholdet til naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldlovens § 7 skal prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

§§ 8 - 12

Prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 er lagt til grunn i vurderingene i planen.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Planen baseres på kunnskap om både miljø og samfunnsforhold. I planen og planarbeidet er det lagt særskilt vekt på å synliggjøre kunnskap om villrein, natur- og kulturverdier, friluftsliv, landbruk og utmarksnæringer (tema i planprogram). En viktig del av kunnskapsgrunnlaget er også kunnskap om lokalsamfunnenes utfordringer. Mer detaljert kunnskap er innhentet for de områder som konsekvensutredes som en del av planen.

§§ 9 – 12 (Føre-var-prinsipp, samlet belastning)

Det viktigste hovedgrepet i planen er å fastsette en utbyggingsgrense (sone 1), samt begrense tiltak og aktiviteter i buffersonene (sone 2).

I bygdenære områder er presset på aktiviteter liten, og de viktigste naturområdene inngår enten i nasjonalt villreinområde eller i områder vernet etter naturmangfoldloven. Ved behandling av tiltak i sone 4 skal det legges vekt på retningslinjer i regional plan og temakart for villrein, men videre utvikling må ses i sammenheng med de utfordringer lokalsamfunnet står ovenfor mht. bosetting og næringsutvikling.

Der det gis et særskilt "mulighetsrom" i regional plan, er det også knyttet vilkår om ytterligere vurderinger på kommuneplannivå i forhold til villrein, natur- og kulturmiljø, og det er skissert avbøtende tiltak i retningslinjer og i handlingsprogram.

Planen legger opp til en klar begrensnings og styring av fritidsbebyggelse i hele planområdet. Utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet har ellers fokus for området som helhet.

Den samlede belastningen for villrein vil være særlig avhengig av hvordan vi greier å samarbeide og være føre var mht. utvikling av ulike former for ferdsel i forhold til villreinens bruk av området til ulike årstider og over tid. Økt kunnskap om ferdsel i området og

ferdselens påvirkning på villreinens bruk av områdene har særskilt fokus i planen og vil bli fulgt opp gjennom handlingsprogram..

§ 7

For delområde Sølnekletten gir planen et bedre kunnskapsgrunnlag for området som helhet, bedre styring og helhetlig forvaltning av området enn i dag. Planen legger opp til en bærekraftig bruk og forvaltning av naturressursene. Det vises til kap. 5 (Planens samlede virkning for miljø og samfunn) i delrapport for Sølnekletten. Vi anser derfor prinsippene i §§ 8 – 12 for å være ivaretatt.

4 Felles mål Rondane - Sølnekletten

4.1 Hovedmål

Planen skal forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder, jfr. oppstartsbrev fra Miljøverndepartementet av 12.04.2007.

4.2 Delmål

Sikre villreinen tilstrekkelige leveområder og langsiktige gode livsvilkår.

Dette innebærer:

- Villreinen i Rondane og Sølnekletten skal sikres tilstrekkelige leveområder for å opprettholde en livskraftig stamme i et langsiktig perspektiv.
- Nedbygging og oppsplitting av viktige leveområder for villrein skal unngås, og ferdsel og aktiviteter må skje på en slik måte at hensyn til villreinens områdebruk og sårbarhet ivaretas.
- Den regionale planen skal bidra til å sikre mulighetene for beite og trekk mellom Rondane og Sølnekletten og andre villreinområder.

Sikre lokalsamfunnene rundt Rondane og Sølnekletten gode muligheter for nærings- og bygdeutvikling.

Dette innebærer:

- Legge til rette for utvikling og styrking av næringsliv og bosetting i bygdene. Utvikle landbruk, utmarksnæringer og fornybare energiresurser, både for å sikre næringsgrunnlaget og for å sikre kulturlandskap og biologisk mangfold.
- Legge til rette for næring, reiseliv og opplevelsesturisme.
- Profilere og utvikle nasjonal turistveg Rondane.

Legge til rette for friluftsliv og økt kunnskap og kompetanse om natur- og kulturverdier i området.

Dette innebærer:

- Legge til rette for friluftsliv og rekreasjon som grunnlag for bolyst og gode opplevelser.
- Styrke kunnskapsgrunnlaget om villreinens områdebruk og effekter av menneskelig ferdsel og inngrep (forskning, registrering).
- Utarbeide og spre kunnskap og informasjon til brukerne av området om villrein, områdebruk og hvilke hensyn som bør tas. Gjøre kunnskap om villrein mer tilgjengelig for folk flest.
- Generelt øke kompetansen om natur- og kulturverdier i området og bærekraftig bruk av ressursene.
- Kulturminner og kulturmiljøer skal gi grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Kulturhistorie, seterbebyggelse, seterlandskap og utmarkshus skal tas vare på som en viktig del av kulturarven og som en ressurs i forbindelse med lokal næringsutvikling.

Økt samarbeid og helhetlig forvaltning/utvikling

Dette innebærer:

- Mest mulig lik forvaltningspraksis i likeverdige områder i hele planområdet. Samarbeid på tvers av fylkesgrenser og kommunegrenser.
- Kommuner, grunneiere og rettighetshavere, organisasjoner og næringsliv skal gis forutsigbare rammer for utvikling innen planområdet.
- Bidra til at det føres en helhetlig fjellpolitikk (forvaltning og utvikling). Dette krever bedre samordning av pågående aktiviteter og bedre dialog mellom forvaltningsnivåene.
- En bærekraftig og helhetlig forvaltning og utvikling av natur- og kulturverdier innenfor området.

5 Plankart med soneinndeling og retningslinjer

Retningslinjer er plassert i tekstboks. Planbeskrivelse er plassert utenfor tekstboks.

5.1 Soneinndeling på kartet

Sone 1 Nasjonalt villreinområde

Spesielt viktige områder for villrein. Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse innenfor området. Ny utbygging eller andre tekniske inngrep som kan forringe nasjonalt villreinområde skal unngås.

Sone 2 Buffersone

Områder av betydning for villrein. Økt utbygging innenfor sonen kan påvirke sentrale og spesielt viktige villreinområder (sone 1) negativt. Områder der det ikke skal tillates nye hyttefelt, utvidelse eller fortetting av eksisterende hyttefelt ut over det som er godkjent i plan. Bebyggelse på eksisterende tomt kan utvikles innenfor visse rammer når dette er avklart gjennom kommunale planer. Tilrettelegging for ferdsel og aktiviteter prioriteres innenfor sonen for å begrense ferdsel inn i sone 1.

Sone 3 Utviklingszone i randområde (gjelder kun Rondane)

Denne sonen har stor samfunnsmessig betydning, samtidig som deler av den er biologisk leveområde for villrein. Dette er i hovedsak områder med hytter og reiselivsbedrifter med behov for utvikling av infrastruktur. Randområde som brukes av villrein, men der utvikling kan skje innenfor visse rammer. Det blir lagt stor vekt på samfunnsmessig utvikling som tar hensyn til villreinen. Det er krav om avbøtende tiltak for å dempe ferdsel og aktiviteter inn i nasjonalt villreinområde.

Sone 4 Utviklingszone i dalførene

Denne zona har stor samfunnsmessig betydning. Dette er dalfører med hovedvegnett, bosetting, gardsdrift og næringsetablering. Leveområde for villrein går dit folk bor, og flere steder helt ned til hovedvassdraga i dalbunnen. Temakart for villrein skal tas med som en del av vurderingen av tiltak innenfor området og for vurdering av behovet for avbøtende tiltak. Tiltakets betydning for næringsutvikling og lokalsamfunn skal tillegges avgjørende vekt.

Trekk- og beiteområde for villrein mellom Rondane og Sørnkletten er markert med egen farge på illustrasjonskartet og inngår i sone 4.

By- og bygdesone

Markert som hvitt på kartet.

Det er ingen egen sone eller særskilte retningslinjer for områdene.

Hensynssoner etter annet lovverk

Områder vernet etter naturmangfoldloven

Områder med vern etter naturmangfoldloven framkommer som hensynssoner med egen skravur. (PBL § 11-8 punkt d) – sone som er båndlagt etter andre lover. Her gjelder det i tillegg til regional plan særskilte bestemmelser etter naturmangfoldloven.

Plangrense

En praktisk definert grense, fastlagt i planprogrammene, for planområdet. Plangrensa for Rondane tilsvarer plangrense i gjeldende fylkesdelplan for Rondane.

5.2 Generelle retningslinjer for sone 1 – 4 i Rondane - Sølnekletten

Saksbehandling og forvaltning

- I områder vernet etter naturmangfoldloven gjelder særskilte bestemmelser gitt i verneforskrift og retningslinjer i egne forvaltningsplaner.
- Kommuneplaner, områdeplaner og reguleringsplaner behandles som før og sendes overordnede myndigheter og berørte til uttalelse før endelig behandling i kommunene. Retningslinjer i regional plan skal tillegges vekt og innarbeides så langt det er mulig.
- Dispensasjoner (etter PBL, jordlov mfl.) behandles etter gjeldende praksis og sendes overordnede myndigheter og berørte til uttalelse. Retningslinjer i regional plan skal tillegges vekt i dispensasjonsbehandlingen.
- Søknader om dispensasjon fra lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende forskrift behandles i kommunene og kan avgjøres uten ekstern høring.
- Søknader om tiltak som er i tråd med kommunale planer (arealbruk, bestemmelser og retningslinjer i vedtatt plan) kan behandles som før uten ekstern høring.² Ved behandling av tiltak skal retningslinjer i regional plan tillegges vekt..
- Hedmark fylkeskommune og Oppland fylkeskommune har overordna ansvar for oppfølging av planen, herunder sørge for prioritering og oppfølging av tiltak i handlingsprogram.

Generelt

Temakart tillegges vekt ved behandling av relevante søknader og tiltak innen planområdet. Tiltak skal konkret vurderes opp mot villreinens områdebruk til ulike tider av året. Det anbefales at kommunene i sin kommuneplanlegging forankrer temakart til kommuneplanens arealdel gjennom retningslinjer (og bestemmelser) så langt det er mulig.

Universell utforming skal være gjennomgående hensyntatt ved planlegging og gjennomføring av tiltak.

Eksisterende godkjente planer

Eksisterende kommuneplaner og reguleringsplaner³ gjelder. Ved senere revisjoner av kommuneplaner, skal regional plan følges opp. Godkjente byggeområder (i kommuneplanens arealdel) som ikke er realisert ved regulering skal vurderes på nytt ved revidering av kommuneplanens arealdel.

Byggeskikk, estetikk og landskapshensyn

Kommunene tilrås å vedta bestemmelser om estetisk utforming av bygg i seterområder og i andre viktige og sårbare natur- og kulturlandskapsområder. Bestemmelsene vil gi grunnlag for å stille vilkår til utforming og plassering når byggetillatelse gis. (§ 11-9 nr. 6 og § 11-11 nr.1)

Kommunene tilrås også å innføre bestemmelser om forbud mot eller vilkår for plassering av midlertidige og flyttbare bygninger, konstruksjoner og anlegg, herunder campingvogner³ (§ 11-9, pkt. 6)

³ gjelder ikke landbruk

Næringsliv

Ved vurdering av tiltak i planområdet skal det i tillegg til villreinens interesser legges vekt på tiltakets betydning for nærings- og bygdeutvikling, ivaretagelse av natur- og kulturverdier og

² Dersom et tiltak i LNF-område ligger innenfor rammene i Landbruk + (jf. veileder T-1443) kreves det ikke søknad om dispensasjon fra arealformålet LNF.

³ Er bygge- og anleggstilltak som hjemles i plan fremmet med bakgrunn i privat reguleringsforslag etter § 12-11, ikke satt i gang senest fem år etter vedtak av planen, kan tillatelsen til gjennomføring av planen ikke gis uten nytt planvedtak. Etter søknad fra tiltakshaver kan planvedtaket forlenges med inntil 2 år av gangen (gjelder planer vedtatt etter at ny lov trådte i kraft).

ringvirkninger for lokalsamfunnet. Dette skal særskilt vektlegges for de områdene som er mest utsatt når det gjelder bosetting og arbeidsmarked dvs. kommunene Dovre, Folldal, Stor-Elvdal og Rendalen (jf. MD's brev av 13.04.2007).

Det legges vekt på å utvikle bærekraftig næringsvirksomhet og virksomhet basert på det lokale ressursgrunnlaget og regionale fortrinn.

Det legges særskilt vekt på å gi muligheter til tiltak som styrker landbruk, seterdrift og utmarksnæring, samt utvikling av bærekraftig turistvirksomhet, gjerne basert på stedegne ressurser. I tillegg legges det vekt på muligheter til småskala energiressursutnyttelse.

Nye landbruksveger

Landbruksveger behandles etter Landbruksdepartementets forskrift om landbruksveier. Der vegutbedring eller nybygging av veg er nødvendig for landbruket eller andre næringer i et område, skal det gis veiledning i planlegging med sikte på å komme fram til landskapsmessige og økonomisk akseptable løsninger.

Ved behandling av søknad om landbruksveger inn mot nasjonalt villreinområde (sone 1) skal det vurderes om det er behov for å sette vilkår om stenging av vegen med bom for allmenn ferdsel i hele- eller deler av året.

Ferdsel og friluftsliv

Det bør legges til rette for gode muligheter for friluftsliv og natur- og kulturbaserte aktiviteter og opplevelser utenfor nasjonalt villreinområde for å styre aktiviteter bort fra mer sårbare områder. Innenfor nasjonalt villreinområde bør det legges særskilt vekt på å vurdere tiltak og aktiviteter i forhold til villreinens områdebruk og sårbarhet til ulike tider av året.

Seter- og utmarksbebyggelse

Seter- og utmarksbebyggelse representerer viktige kulturhistoriske verdier i området. Det er generelt positivt og viktig at eksisterende utmarksbebyggelse og seterbebyggelse tas vare på, vedlikeholdes og restaureres for bruk. Bebyggelsen bør tas vare på som en ressurs for landbruket og bør generelt ikke fradeles til fritidsformål.⁴

Ved søknader om nybygging, tilbygg og ombygging av bebyggelse på eksisterende setervoller bør det generelt legges særskilt vekt på tilpasning til kulturlandskap og kulturmiljø.⁵ Slike retningslinjer eller bestemmelser bør utformes i den enkelte kommune og tas inn som del av kommuneplan (jf. PBL § 11-11).

Motorisert ferdsel i utmark

Motorferdsel i utmark reguleres ihht. Lov om motorferdsel i utmark

Forsvaret har etter lov om motorferdsel i utmark tillatelse til ferdsel i utmarka knyttet til øvelser, forflytninger og transport. Forsvaret skal etter samme lovs § 8 vise aktsomhet og unngå skader og ulempe for naturmiljø og mennesker. I denne forbindelse skal den regionale planens retningslinjer legges til grunn.

Bestemmelser og retningslinjer for styring av motorisert ferdsel sommer – og vinterstid

⁴ Jfr. jordlovens § 12 Departementet kan gi samtykke dersom samfunnsinteresser av stor vekt taler for det, eller deling er forsvarleg ut frå omsynet til den avkasting egedomen kan gi. Ved avgjerd skal det mellom anna takast omsyn til om deling kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det skal òg takast omsyn til godkjende planer som ligg føre for arealbruken etter plan- og bygningslova og omsynet til kulturlandskapet.

⁵ Ved søknader om nybygg til fritidsformål i LNF-områder, kreves det også dispensasjonsbehandling etter pbl. dersom det ikke er gitt særskilte bestemmelser i kommuneplanens arealdel som åpner for dette.

⁶ Uttak av grus er regulert gjennom landbruksvegforskriften.

⁷ LNF-b-område åpner for bla. spredt erverv/næring, også ut over det som er definert i Landbruk Pluss. Dette må underlegges en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, og konsekvensvurderes etter gjeldende lovverk.

(inklusive løypekjøring og brøyting) vurderes i forhold til villreinens ulike arealbruk gjennom året og innarbeides i kommunale planer. Planene bør fastsette grense for når en bilveg slutter og går over til utmark. Informasjon om lovverket (motorferdsellov med forskrifter) er viktig og nødvendig jf. handlingsprogram.

5.3 Felles retningslinjer for nasjonalt villreinområde i Rondane og Sølnekletten, SONE 1

Retningslinjer for kommunenes arealplanlegging

Arealformål

Nasjonalt villreinområde skal i sin helhet legges ut med formål: Landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF-område) i kommuneplanenes arealdel etter PBL § 11-7 nr. 5. Gjeldende reguleringsplaner innenfor området kan fortsatt gjelde.

Områder som ikke er vernet etter naturmangfoldloven

For å gi muligheter for tilleggsnæringer i landbruket som ikke omfattes av LNF underformål a. kan det i visse områder vurderes bruk av LNF underformål b. Omfang, lokalisering og formål må angis i kommuneplanen. Krav om reguleringsplan dersom tiltaket kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn.

Hensynssoner

Nasjonalt villreinområde skal i tillegg fremstå med hensynssone naturmiljø H 560 (Nasjonalt villreinområde) jf. PBL § 11-8 c).

Retningslinjer for fritidsbebyggelse, nybygging og andre tekniske inngrep

Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse innenfor området. Ny utbygging eller andre tekniske inngrep som kan forringe nasjonalt villreinområde skal unngås. Fortetting i eksisterende områder for fritidsbebyggelse vurderes på samme måte som nye anlegg. Eksisterende landbruksbebyggelse skal ikke fradeles til fritidsformål men beholdes som en viktig ressurs for lokal næringsutvikling

I regulerte områder for hytter er det reguleringsbestemmelsene som angir rammene for utnyttingsgrad.

Det kan vurderes tilbygg, uthus og anneks på eksisterende godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulert felt innenfor en øvre ramme på 100 m² bruksareal (BRA) for bebyggelsen samlet.

Søknader behandles i utgangspunktet som dispensasjon, og det må foretas en konkret vurdering av hva som kan tillates innenfor rammen ut fra hensyn til villrein, bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse. Kommunene anbefales å vurdere behovet for utarbeiding av særskilte bestemmelser for geografisk avgrensede områder, alternativt utarbeide retningslinjer for dispensasjon.

Det skal ikke etableres nye masseuttak og gruvevirksomhet innenfor nasjonalt villreinområde, bortsett fra mindre grustak for vedlikehold av lokale veger for å unngå lang transport.⁶

Retningslinjer for veger og motorisert ferdsel

- Nye veger for næringsformål skal være stengt for allmenn trafikk.
- Private veger som medfører konfliktfyllt ferdsel inn i sentrale villreinområder bør vurderes stengt for allmenn trafikk i hele eller deler av året.

- Brøyting av private veger innenfor vinterbeiter og som fører inn mot vinterbeiter anbefales unngått, unntak er brøyting i forbindelse med skogsdrift. Kommunene bør utforme retningslinjer om regulering av vinterbrøyting av veger jf. PBL § 11-8 c).
- Det skal ikke anlegges nye veger for allmenn trafikk i og gjennom nasjonalt villreinområde.

Retningslinjer for friluftsliv og ferdsel

Med ferdsel menes allmenn ferdsel etter friluftsløven.

Type ferdsel og omfang av ferdselen må vurderes konkret i forhold til villreinens bruk av områdene til ulike tider av året. Merkede stier og løyper legges utenom de mest sårbare områdene. All ferdsel bør unngås nær villrein i kalvingstid. I områder uten vinterbeite for villrein er tilrettelegging for ferdsel og aktiviteter vinterstid uproblematisk i forhold til villrein. Tilsvarende gjelder mer perifere sommerområder med lite tilhold, sjelden eller avgrenset bruk som beiteområde for villrein. Kunnskap om områdebruken legges til grunn i vurderingene.

Større arrangement, konkurranser, aktiviteter og lignende skal legges til områder, trasèer og tider der de kommer i minst mulig konflikt med villrein, og der de kan skape størst mulig ringvirkninger for lokalsamfunnet. Sykling bør fortrinnsvis skje etter seter- og utmarksveger og stier, framfor i terreng. Organiserte aktiviteter og opplevelser bør i størst mulig grad benytte eksisterende vegnett og godt merkede stier og løyper.

5.4 Felles retningslinjer for buffersoner, SONE 2

Retningslinjer for kommunenes arealplanlegging

Arealformål

Områdene skal som utgangspunkt legges ut med formål: Landbruks-, natur- og friluftformål (LNF-område) i kommuneplanenes arealdel etter PBL § 11-7 nr. 5.

Gjeldende reguleringsplaner innenfor området kan fortsatt gjelde. Det samme gjelder eksisterende områder for fritidsbebyggelse godkjent i kommuneplanens arealdel.

Eksisterende godkjente fritidseiendommer utenom regulert felt og byggeområder kan inngå i LNF-område (b), områder der det kan gis rom for tilbygg og uthus innenfor visse rammer. Slike bestemmelser må i så fall utarbeides og knyttes til konkrete, avgrensede områder i kommuneplanens arealdel eller områdeplan jf PBL §§ 11-7 nr. 5 b og 11-11 nr.2. Alternativt må det utarbeides særskilt reguleringsplan.

For å gi muligheter for tilleggsnæringer i landbruket som ikke omfattes av LNF med underformål a. kan det i seterområder vurderes bruk av LNF med underformål b.⁷

Hensynssoner

Buffersonene skal i tillegg fremstå med hensynssone naturmiljø H 560 (buffersone) jf. PBL § 11-8 c) for å ivareta villreinens interesser, eventuelt kombinert med hensynssone friluftsliv (og infrastruktur).

Retningslinjer for fritidsbebyggelse og andre bygg

I sone 2 legges det vekt på å prioritere utvikling av eksisterende bedrifter og virksomheter framfor å etablere nye virksomheter.

Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse/ fritidseiendommer ut over de som allerede er

godkjent gjennom reguleringsplan eller gjennom områder avsatt for fritidsbebyggelse i kommuneplanens arealdel. I regulerte områder er det reguleringsbestemmelsene som angir rammene for utnyttingsgrad.

Det kan gis rom for tilbygg, uthus og anneks på eksisterende godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulert felt innenfor en øvre ramme på 140 m² bruksareal (BRA). Lokale rammer for bebyggelsen må konkret vurderes i den enkelte buffersone og fastsettes ut fra hensyn til villrein, bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse. Kommunene anbefales (gjennom revidering av kommuneplanens arealdel) å utarbeide særskilte bestemmelser for buffersonene.

Retningslinjer for friluftsliv og ferdsel

Tilrettelegging for friluftsliv og aktiviteter sommer og vinterstid prioriteres innenfor området for å begrense ferdsel inn i sone 1. Det bør legges til rette for aktiviteter og opplevelser innenfor sonen og nærmere bygda for i størst mulig grad å styre ferdsel bort fra nasjonalt villreinområde.

Parkering

Nye parkeringsplasser kan etableres som ledd i kanalisering av ferdsel og annen aktivitet.

5.5 Felles retningslinjer for sone 1 og sone 2 i Rondane og Sølnekletten

Retningslinjer for turistvirksomhet og utmarksnæring

Det legges vekt på å gi mulighet til utvikling av eksisterende turistbedrifter, småskala turistvirksomhet knyttet til eksisterende setre og utvikling av utmarksnæring basert på stedeegne ressurser. Dette kan være for å utvikle setra som kulturbærere, reiseliv og merkevare for å styrke næringsgrunnlag, sysselsetting og bomiljø.

Generelt

- All virksomhet skal ta utgangspunkt i eksisterende bebyggelse.
- Nye bygninger for næringsformål skal knyttes til eksisterende bygninger og seteranlegg. Det skal legges vekt på tiltakets betydning for å ivareta utmarksbebyggelsen og setermiljøene, og det skal legges vekt på tilpasning til landskap, kulturlandskap og det kulturmiljø bebyggelsen er en del av.
- Ny virksomhet må også vurderes i forhold til sannsynlig effekt på villreinen sin arealbruk. Avbøtende tiltak for å styre ferdsel, samt begrensning i sesong skal vurderes.

Småskala turistvirksomhet og utmarksnæring:

- Det skal kunne dokumenteres at tiltaket har betydning for næringsutnyttelse av eiendommen.
- Det skal legges vekt på tiltakets betydning for utnytting av lokale ressurser der også bygninger, kulturhistorie og kulturtradisjoner inngår, og for å styrke næringsgrunnlaget på det enkelte bruk.

For tiltak som ikke er innenfor LNF-formålet og veileder T-1443 må avklaring av omfang og lokalisering skje gjennom kommunal planlegging etter plan- og bygningslovens bestemmelser, enten som

- LNF-områder for spredt næringsbebyggelse (§ 11-7, 1.ledd nr. 5)
- Bestemmelser knyttet til LNF-formålet i kommuneplan §§ 11-9 eller 11-11.
- Områderegulering § 12-2.

5.6 Retningslinjer for utviklingszone (Rondane), SONE 3

Retningslinjer for kommunenes arealplanlegging

Områdene innenfor denne sona er i dag i hovedsak LNF-områder (a og b), og regulerte områder for hytteområder og turistbedrifter. Endelig arealformål vil måtte avklares på kommuneplannivå og gjennom revidering av kommuneplanens arealdel.

Generelle retningslinjer

Denne sona har stor samfunnsmessig betydning, samtidig som deler av den er biologisk leveområde for villrein. Det blir lagt stor vekt på samfunnsmessig utvikling, samtidig som det tas hensyn til villreinen ved at det er krav om avbøtende tiltak og kanalisering av ferdsel og annen aktivitet for å dempe ferdsel og aktiviteter inn i nasjonalt villreinområde.

Byggeområder

Fortetting og utvidelse av eksisterende byggeområder prioriteres. Ny utbygging bør skje i byggeområder med krav om reguleringsplan.

Veger, parkering

Ved behandling av søknad om landbruksveger inn mot det nasjonale villreinområdet skal det vurderes om det er behov for å sette vilkår om stenging av vegen med bom for allmenn ferdsel i hele- eller deler av året.

Nye parkeringsplasser kan etableres som ledd i kanalisering av ferdsel og annen aktivitet, og dersom de ikke fører til økt belastning på villreinens funksjonsområder.

Ferdsel og annen aktivitet

Tilrettelegging for friluftsliv og aktiviteter prioriteres innenfor sonen for å redusere ferdsel inn i sone 1. Ved fortetting og utbygging innenfor sonen bør det legges særskilt vekt på å tilrettelegge for ferdsel bort fra villreinområder.

I søndre del av Rondane, der det ikke er vinterbeite for villrein, kan det tilrettelegges ferdsel og andre aktiviteter inn i sone 1. Det bør ikke brøytes veger som leder inn mot villreinens vinterbeiteområder. Det bør prioriteres skiløyper parallelt med sone 1, og felles vinterparkering nærmere bygda.

Kanalisering av ferdsel og aktivitet skal vurderes i forhold til villreinens ulike arealbruk gjennom året.

5.7 Retningslinjer for utviklingszone i dalførene, SONE 4 (rundt Sølnekletten og i Atndalen)

Retningslinjer for kommunenes arealplanlegging

Områdene innenfor denne sona er i dag i hovedsak LNF-områder (a og b), og regulerte områder for hytteområder og turistbedrifter. Endelig arealformål vil måtte avklares på kommuneplannivå og gjennom revidering av kommuneplanens arealdel.

Generelle retningslinjer

Det skal legges avgjørende vekt på tiltakets betydning for næringsutvikling og ringvirkninger for lokalsamfunnet. Temakart for villrein skal tas med som en del av vurderingen av tiltak innenfor området og for vurdering av behovet for avbøtende tiltak.

Fritidsbebyggelse og ferdsel

Ny fritidsbebyggelse bør legges i tilknytning til tettsted og grender med eksisterende infrastruktur (skiløypenett, butikk, helårsveg, idrettsanlegg) for å gi størst mulig ringvirkninger for lokalsamfunnet. All hyttebygging bør som utgangspunkt skje i felt og med krav om reguleringsplan. Behovet for avbøtende tiltak skal vurderes.

Dagens tomtereserve nord for Atnsjøen regnes som god, og det bør ikke vurderes ny hytteutbygging før denne situasjonen endres. Det bør foretas en kartlegging av hytteeierens bruk av området og muligheter for å styre ferdsel unna de mest sentrale områdene for villrein jf. handlingsprogram. Slik kartlegging skal foretas før man tar stilling til ny hytteutbygging i området.

Tilrettelegging for friluftsliv og aktiviteter prioriteres innenfor sonen for å redusere ferdsel inn i nasjonalt villreinområde. Det bør legges særskilt vekt på å tilrettelegge for ferdsel "på tvers" – langsetter lia og nærmest mulig bygda, både sommer og vinter. Brøyting av private veger som leder inn mot villreinens vinterbeiter i sone 1 anbefales unngått, unntak er brøyting i forbindelse med skogsdrift.

Særskilt retningslinjer for trekk-/utvekslingsområder i Atndalen

Ny bebyggelse og nye anlegg bør så langt det er mulig knyttes til og i nærheten av eksisterende bebyggelse og infrastruktur. Det skal legges vekt på beite-/trekk- og utvekslingsområder synliggjort i denne sonen.

5.8 Særskilte retningslinjer for delområde Rondane

Retningslinjer for nasjonalt villreinområde, sone 1:

Retningslinjer for veger, motorisert ferdsel og parkering

Brøyting av Fv 27 videreføres forutsatt at eksisterende stopp- og parkeringsforbud opprettholdes via en langsiktig hjemmel basert på hensynet til villreinen. Ved utbedringer, brøyting og anlegging av snuplasser for brøytebil og andre tiltak langs vegen skal det legges vesentlig vekt på villreinhensyn.

Friisvegen kan brøytes fram til 1. november og åpnes igjen etter 15.mai. Konkret åpningsdato om våren (etter 15.mai) skal løpende vurderes i forhold til villreinen.

Eksisterende veger og parkeringsplasser opprettholdes med de samme bruksmuligheter som i dag, forutsatt at de ikke er i strid med villreinens arealbruk. Den til enhver tid eksisterende kunnskap om villreinen legges til grunn.

Retningslinjer for bufferoner, sone 2 og utviklingsone 3:

Veger og motorisert ferdsel

- Veger som medfører konfliktfylt ferdsel inn i sone 1 bør vurderes stengt med bom i hele eller deler av året
- Eksisterende veger og parkeringsplasser opprettholdes med de samme bruksmuligheter som i dag, forutsatt at de ikke er i strid med villreinens arealbruk. Den til enhver tid eksisterende kunnskap om villreinen legges til grunn.
- Brøyting av private veger som tidligere ikke er brøytet inn mot områder der det er vinterbeite for villrein bør unngås, Unntak er brøyting i forbindelse med skogsdrift. Kommunene bør utforme retningslinjer om regulering av vinterbrøyting av veger jf. PBL § 11-8 c).

Generelle retningslinjer, friluftsliv

Ferdsl og aktiviteter bør unngås i, eller i nærheten av, kalvingsområder for villrein i kalvingsperioden. Det bør ikke brøytes flere veger til regulerte hytteområder i sone 2, der dette ikke er et ledd i kanalisering av ferdslen av hensyn til villreinen.

5.9 Særskilte retningslinjer for delplanområde Sølnekletten

Generelt for området

Det må gis mulighet til å ta vare på en unik bygningsarv (seter- og utmarksbebyggelse) gjennom aktiv bruk og vedlikehold. I spesielle tilfeller også bygge nytt for å ta vare på det gamle i sin opprinnelige form.

Nasjonalt villreinområde, sone 1

Utvikling av Breisjøseter turisthytte bør ses i sammenheng med omkringliggende seterbygninger og kulturmiljø/kulturlandskap jf. handlingsprogram.

Dagens løypenett i sone 1 (merkede ruter sommer- og vinter) kan videreføres med dagens bruk og sesong, men vurderes kontinuerlig i forhold til utvikling i områdebruk og ferdsl. Det vises til temakart ferdsl sommer og vinterstid.

På prioriterte utfartspunkt bør det tilrettelegges for parkering, rast, og informasjon om natur- og kulturkvaliteter, tilrettelagte opplevelser mv. i området. Dette bør inngå som del av skilt-, sti –og løypeplan.

Eksisterende private veger som i dag er stengt for allmenn trafikk med bom bør fortsatt være stengt, og motorisert transport bør begrenses til næringsvirksomhet. Private veger som medfører konfliktylt ferdsl inn i sentrale villreinområder bør vurderes stengt for allmenn trafikk i hele eller deler av året. Temaet bør tas opp som en del av felles sti- og løypeplan. Det vises til temakart for ferdsl sommer og vinter.

Spesielle retningslinjer for buffersone Høstdalen (sone 2)

Styrking av beitebruk og seterdrift, samt utvikling av småskala turisme og utmarksnæring, prioriteres innenfor sonen.

Tilrettelegging for friluftsliv og aktiviteter innenfor sonen prioriteres for å begrense ferdsl inn i sone 1. Dette gjelder særlig vinterstid. Brøyting av veger bør begrenses og isteden prioritere tilrettelegging for skiløyper på eksisterende vegnett jf. temakart. Leiøkjøring bør isteden benyttes for nødvendig frakt til hyttene. Tilrettelegging for vinterparkering er viktig.

Spesielle retningslinjer for buffersone Gråsjøen (sone 2)

Buffersone 2 a

I eksisterende byggeområde for fritidsbebyggelse F3a kan det foretas en forsiktig fortetting med inntil 20 nye enheter totalt. Reguleringsplanarbeidet vil avklare endelig plassering og hvor mange hytter det reelt er plass til innenfor denne ramme.

Området konsekvensutredes som del av regional plan, og ses i sammenheng med øvrig utvikling av hytter innenfor sone 2.

Buffersone 2 b

I sone 2 b kan det tillates nytt hyttefelt med inntil 30 nye tomter. Nytt hyttefelt legges i nær tilknytning til Hanestadnysetervegen og rett i framkant (sør for) av setrene i området.

Retningslinjer for gjennomføring/avbøtende tiltak:

- Ved fortetting i eksisterende byggeområde (F3 a) bør det kreves reguleringsplan for hele byggeområdet (F 3 a og F 3 b)
- Ytterligere utbygging innenfor buffersone 2 a vil ikke bli tillatt.
- Det forutsettes at område F2 d (med 20 godkjente tomter) i kommuneplan for Stor-Elvdal tas ut.
- Som en del av planarbeidet skal det utarbeides en plan for tilrettelegging for og styring av ferdsel og opplevelse i tilknytning til området
- Eventuelt "overfløydige" tomter som ikke blir benyttet i område F 3a kan (sone 2 a) flyttes til sone 2 b.
- Før utbygging i sone 2 b kreves det et samarbeid mellom de grunneierne som blir berørt av utbygging og ferdsel. Det bør stilles krav til felles utbyggingsavtale.

6 Handlingsprogram

6.1 Generelt

Rullering av regional plan

I henhold til plan- og bygningslovens § 8-1, fjerde ledd skal handlingsprogrammet i regional plan rulleres årlig. I tillegg bør planen som helhet med kart, soneinndeling, retningslinjer og handlingsprogram rulleres ved behov når det oppstår nye utfordringer og oppgaver eller tilføres økt kunnskap av betydning for forvaltningen av området. Plan- og bygningsloven sine regler i kap. 7 (regional planstrategi) skal legges til grunn for hyppighet og rammer for rullering av både kart, retningslinjer og handlingsprogram i den regionale planen.

Ansvarlig aktør: Hedmark og Oppland fylkeskommuner i samarbeid med alle berørte parter.

Prioritering i handlingsprogram

Prioritering i handlingsprogrammet bør skje etter tiltak som har størst allmenn nytte, har stor virkning og kommer flest mulig til gode. Det gjelder også tiltak i områder med store begrensninger og få muligheter til utvikling (nordre del av planområdet).

De foreslåtte tiltakene må integreres med eksisterende prosjekt som pågår.

Fylkeskommunene vil ha en sentral rolle i oppfølging av de prioriterte tiltakene, enten i form av å bevilge egne midler til tiltak eller arbeide for finansiering av tiltakene ved hjelp av eksterne midler. Det er også en forventning til staten og kommunene om å bidra med midler for oppfølging av de viktigste tiltakene i planen.

Tiltakene er delt i følgende hovedgrupper:

6.2 Prioriterte tiltak

- 6.2.1 Prioriterte tiltak for begge områder
- 6.2.2 Prioriterte tiltak spesielt for Rondane
- 6.2.3 Prioriterte tiltak spesielt for Sølnekletten

6.3 Andre viktige tiltak (uprioritert)

- 6.3.1 Viktige tiltak i Rondane
- 6.3.2 Viktige tiltak i Sølnekletten

6.2 Prioriterte tiltak

6.2.1 Prioriterte tiltak i begge delplanområdene

Prioriterte tiltak i handlingsprogrammet for begge planområdene i perioden 2011 – 2014 (ikke prioritert innbyrdes):

Nr	Tiltak	Beskrivelse og status	Hovedansvar	Samarbeidspartnere
1.	Fellestiltak Informasjon, kunnskap, veiledning om villrein	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre informasjonen om villrein overfor hytteeiere, turister og andre brukere av fjellet. Gi god og grundig informasjon om villreinen og levesettet til villreinen. Informere om at villreinen mest mulig må få gå i ro og ikke bli forstyrret, særlig i visse deler av året. Informasjon på plakater, på bedriftene, brosjyrer, internett. 	Norsk villreinsenter Nord	Samarbeid om informasjon mellom flere aktører. Private næringsliv: Grunneiere (inkl. utmarks-lag), bedrifter, velforeninger. SNO, fjellstyrene, Villreinnemnda, villreinutvalg, DNT, fylkeskommunene, kommunene, Statens vegvesen,
2	Fellestiltak Informasjon om anbefalte turer og turmuligheter, natur- og kulturopplevelser	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre informasjonen og skilting om turløyper osv. Informasjonstavler, bedre skilting, kart og brosjyrer, bedre merking og tilrettelegging av stier og løyper, informasjon via ny teknologi som mobil, gps, internett, annonser, brosjyrer, info-punkt, reiselivsbedrifter og ved plakatinformasjon langs løyper og stier som leder inn mot sårbare områder. Informere om gode turmuligheter som finnes i lågereliggende deler av fjellet. • Utarbeiding av infomateriell om områdets natur- og kulturhistorie (til bruk på infotavler, brosjyrer, temahefter el.) alternativt film/DVD ? 	Fylkeskommunene	Samarbeid mellom mange aktører – reiselivsnæring, pågående prosjekter, kommunene

		Anbefalte turer og opplevelser		
3	Tilrettelegging av sykkelsti, skiløyper og turstier i randsonen (gjelder særlig Sel, Nord-Fron, Dovre, Folldal, Stor-Elvdal, Alvdal)	<ul style="list-style-type: none"> • Ta i bruk nye og opparbeidde sykkelstier og seterveger. • I Sel kommune bl.a. rundløype for sykkel om Putten, Kampen, Per Gynt hytta og Smuksjøen. Rundt Formokampen. <p>Nord-Fron: Gjennomføre og følge opp prosjektet som nå er i gang i regi av bl.a. Kvamsfjellets Vel, og med støtte fra Oppland fylke og Nord-Fron kommune. Prioritere kanaliseringstiltak i de kommuner som har størst begrensninger.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Høstdalen – Grimsbu – Grimsdalen • Atndalen (gamle Atndalsveien) 	Fylkeskommunene	Grunneiere (inkl. utmarks-lag), bedrifter, velforeninger. SNO, fjellstyrene, DNT, fylkeskommunene, kommunene
4	Parkeringsplasser	<ul style="list-style-type: none"> • Avgrense og rydde opp på p-plasser • Markere slutten på vegen • God informasjon og service • Bedre skilting og tilrettelegging for parkering 	Kommunene	Grunneiere (inkl. utmarks-lag), bedrifter, velforeninger. SNO, fjellstyrene, DNT, fylkeskommunene, kommunene
5	Fellesprosjekt Villrein – næringsutvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Villrein i næringssammenheng • Mulig å utvikle bærekraftige opplevelser på villrein (kurs/info om villrein, servering og salg av mat, produkter av rein, produkter om villrein, Villreinvenn mv.). Sertifisering av bedrifter som tilbyr kunnskap om villrein (økoturisme el) • Kobling mellom Nasjonal turistveg og turistutvikling i Atndalen • Kurs/Informasjon Norsk villreinsenter, bedrifter i området <p>Eks. tilby pakker med mat, info/kurs, guiding i fjellet uten å oppsøke/forstyrre villreinen. Fortelle om områdets natur- og kulturhistorie. Oppleve stillhet og ro. Gjennomføre en slags sertifisering for å drive slik</p>	Fylkeskommunene	Samarbeid med lokale villreinutvalg, villreinnemnd, kommuner, reiselivstilbydere og pågående prosjekter (Nasjonal Turistveg, turistsatsing Dovrefjell mfl.)

		virksomhet ? Det er i gang planer om tur- og sykkelveg langs Dovrefjellaksen.		
6	Forventninger til kommunene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Følge opp den regionale planens retningslinjer med særskilte bestemmelser i kommuneplan ▪ Innarbeiding skilt-, sti- og løypeplan i kommunenes planlegging ▪ Knytte temakart for villrein til kommuneplanens arealdel ▪ Fastsette når en veg slutter og går over til utmark 	Kommunene	
7	Kunnskap om villrein, oppfølging	<p>Registrering av beite- trekk- og utvekslingsområder i Atndalen . Ajourhold av temakart</p> <p>Fellesprosjekt for Rondane og Sølnekletten</p> <p>Fortløpende oppdatering når ny kunnskap foreligger.</p> <p>En styrking av kontroll- og infomrasjonsaktiviteten knyttet til stoppforbudet på Fv 27.</p>	Villreinemnda	Villreinutvalgene, styret for regional plan, kommunen, Statens vegvesen, private
8	Årlig statistikk/rapportering	Føre en slags base over utviklingen i området generelt eks. nye hytter, setrer i drift, osv. Nøkkeltall som er viktig for området som helhet.	Fylkeskommunene/ felles forvaltningsorgan	

6.2.2 Prioriterte tiltak særskilt for Rondane

Andre prioriterte tiltak i handlingsplanen 2011 - 2014:

Nr	Tiltak	Ansvar	Status
9	FoU. Forsknings- og utviklingsprosjekter for å få mer kunnskap om villreinens vandringer og konflikten med allmenn ferdsel. Sikre beite og trekk nord – sør. Innspill og prioriteringer fra det nye styret.	Villreinemnda	Fortsette eksist. prosjekt i samarbeid med DN, Villreinemnda, rådet for regional plan, fylkeskommunene, fylkesmannen.

6.2.3 Prioriterte tiltak særskilt for Sølnekletten

Nr	Tiltak	Ansvar	Kostnad	Samarbeidsaktører
10	Oppfølging av regional plan og temakart med utarbeiding av felles skilt- sti- og løypeplan/kart for Sølnekletten.	Hedmark fylkeskommune	100.000,-	DN, fylkesmennene Kommunene, lag og foreninger, rettighetshavere, reiselivsaktører, arrangementsansvarlige
11	Etablere lokalt samarbeidsråd og gjennomføre årlig åpent møte	Hedmark fylkeskommune	Årlig: 20.000,-	Kommunene, villreinutvalg, rettighetshavere, lag og foreninger, næringsliv, villreinnemnd
12	Videreføring av arbeid med temakart kulturminner. Utarbeiding av hefte om kulturminner/kulturhistorie i Sølnekletten (alternativt temaserie)	Hedmark fylkeskommune	50.000,-	Nord-Østerdalsmuseet, Kommunene, lokalbefolkning, rettighetshavere
13	Kartlegging av ferdsel ut fra etablerte hytteområder (fokusområder i planen), avklare behov for informasjon, tilrettelegging og styring. Spørreundersøkelse om områdebruk - Ca. 450 hytter.	Hedmark fylkeskommune	250.000,-	MD, Direktoratet for naturforvaltning, fylkesmennene, kommunene, rettighetshavere, hytteforeninger, samarbeidsråd/utvalg i Sølnekletten, villreinutvalg, villreinnemnd.

6.3 Andre tiltak

6.3.1 Rondane

Nr	Innspill fra	Tiltak
12	Ringsaker	Ivareta større, sammenhengende friluftsområder innenfor eller i nær tilknytning til villreinens leveområde
13.	Ringsaker, Dovre, Øyer, Folldal	Kanaliserings av ferdselen etter geografi og kalender. Differensiere bruken av områdene i tid og rom; for eksempel vinteraktiviteter i sommerarbeidsområder kan tillates. Kanalisering av ferdsel og aktivitet bør vurderes i forhold til villreinens ulike arealbruk gjennom året.
14.	Sel kommune	Nasjonalparkveiledere. Samarbeid mellom flere aktører. Veiledere ute i felten eller rettledning gjennom informasjonsskilder på reiselivsbedrifter i randsonen. Utdanning og bruk av lokale naturveiledere i området kan på en god måte styrke naturverdiene og legge til rette for en ønsket styring av ferdsel og aktiviteter.
15.	Dovre, Ringebu, Nord-Fron, Sør-Fron, Øyer, Hamar, Løten, Folldal	Videreutvikling av løyper og stier som kanalisere folk utenom villreinområdene. Tilretteleggingstiltak som gjør området utenfor leveområdet mer attraktivt. Legge til rette, opparbeide og vedlikeholde godt preparerte skiløyper i de lågereliggende delene av fjellet der det ikke er villrein om vinteren. Tilrettelegge sommerstier i lågereliggende deler av fjellet. Legge til rette løype- og stinettet for å unngå beite- og kalvingsområdene. Gjøre det attraktivt å ferdes utenfor de mest sårbare områdene.
16.	Ringebu	Ny utbygging skal søkes etablert i retning dalen og vekk fra villreinens leveområde.
17.	Ringebu, Øyer	Trolløypa får en viktig status som den innerste ferdselsåre. Denne løypa må være godt preparert. Eksisterende og etablerte skiløyper (rundløyper) inn mot Trolløypa må beholdes. Samtidig etableres nye skiløyper ut mot dalen som binder sammen destinasjonene (feks: Pulla-Måsåplassen -Skotten)
18.	Ringebu	Begrense adgangen til dagparkering inn mot villreinområdet, sommer og vinter.
19.	Nord-Fron	Stikke skiløyper i høgfjellet i avgrensa grad. Enkelte løyper bør likevel kunne skikkast. Eksempel: Frå Glitterdalen over Tjønnebakken til Mysuset, Trolløypa Kvamsfjellet til Eldåbu, frå Bjørgebu til Sukkertoppen, frå Avstjønn til Krøkla og Sulsetra til Skårålia. Eventuelt tilrettelegge enkelte stier også i høgereliggende deler av fjellet, etter ei nøye vurdering der hensynet til villreinen er satt i fokus. Eksempel: Stier utenom verneområdene på østsida i Nord-Fron kommune, dvs. særlig Gråhø – Tjønneseterfjellet.
20.	Sør-Fron, Ringebu, Øyer	Utvikling og økt aktivitet på setrene, legge til rette for alternativ bruk av seterhus/uthus og drift av arealer. Den tradisjonelle utnyttelsen av setrene har på det nærmeste opphørt. Ut fra kulturlandskapsmessige hensyn er det svært viktig at denne bygningsmassen ivaretas, det bør ut fra

		dette <u>ikke</u> tas inn bestemmelser som vanskeliggjør en formålstjenelig god utnyttelse av denne bygningsmassen.
21.	Hamar, Løten	Sykkelforbindelser "på tvers" , f.eks. Budor – Stensetra – St.Olav – Tørbustilen – Vollkoia og Lundsetra, Gitvola – Brennsetra, Runde omkring Brumund med ny forbindelse Lavlia – Gulåsen.
22.	Hamar, Løten	Hyttefelt – friluftsliv. Tiltak for å begrense sjenansen av hyttefelt, f.eks. begrense utebelysning (gjøre omkringliggende arealer attraktive for friluftsliv slik at ikke friluftslivsaktivitet "flytter innover fjellet").
23.	Åmot	<p>Skiløyper</p> <p>Digeråsen – Rostadseter Planlagt skiløype på 4,8 km som (1) går ut fra den øvre delen av hyttefeltet i Digeråsen 2 og (2) går ut fra øvre del av Bergeseterveien. Disse to utgangspunktene knyttes sammen i en løype som går til Rostadseter på Birkebeinerløypen (ved første matstasjon). Denne løypen bør lages som en bred skitrase og slik at den kan brukes til sykling.</p> <p>Tverrtraseen" - Skyndalen "Tverrtraseen" gjør en avkortning av skiløypen fra toppen av Digeråsen, over Engulf/Pålstjern og ned til bunnen av skisenteret. Traseen gjør at det ikke er nødvendig å ta de siste 130 hødemetre til Pålstjern og er familievennlig. Fra "Tverrtraseen" er det planlagt løype videre til Skyndalen og til løypen som kommer ned fra Pålstjern med mulighet til å gå til Skramstadseter.</p> <p>Skyndalen–Hemmelfjellet–Birkebeinerløypa Det bør etableres en løype som går fra Skyndalen, over Hemmelfjellet og med knytning til Birkebeinerløypen.</p> <p>Hovda–Skyndalen/Hemmelfjellet–Birkebeinerløypa En løype bør etableres som binder sammen disse stedene.</p>
24.	Åmot	<p>Sommersti Digeråsen – Engulfsfjellet Det har vært vanskelig på sommerstid å kunne gå tørrskodd i skiløyper fra Digeråsen til toppen av Engulfsfjellet. Det er avmerket en sti på kart som kommer fra Pålstjern/Skramstad, og som fra Pålstjern over Engulfsfjellet er blåmerket et stykke ned mot Rena/Digeråsen. Denne stien må også kunne legges inn på kommunens løypekart og merkes skikkelig. Stien har samme startpunkt øverst i hyttefeltet som skiløypen til Rostadseter.</p>
25.	Åmot	<p>Sykelstier Det er et mål å forbedre underlaget i eksisterende løyper og stier, for å kunne terrengsykle i dem</p>
26.	Villreinnemnda	Restaurere viktige deler av villreinområdet som er, eller kan være i ferd med å gå ut av bruk.
27.	Villreinnemnda	Fv. 27 Venabygdsfjellet. Samordne trafikktegninger med GPS-registreringer på villrein. Dette fører til ny informasjon om eventuell konflikt mellom biltrafikken og villreinens kryssing av fv. 27. Avklare oppsynsvirksomheten.
28.	Villreinnemnda	Brøyting av andre offentlige veier (Rondane nord).

29.	Villreinnemnda	Regulering av trafikken for allmennheten på landbruksveger.
30.	Villreinnemnda	Flytting av Gråhøgdbu, DNT

6.3.2 Andre tiltak i Sølnekletten

Informasjon og tilrettelegging, kurs

Nr Tiltak

31. Hvordan hindre ulovlig ferdsel i utmark sommerstid ? (privat bilkjøring på landbruk/næringsveg/traktorveg). Behov for mer opplysning om regelverk, samt behov for fysisk tilrettelegging (parkering, bom, info).
32. Temamøter om seter- og utmarksbebyggelse. Muligheter for finansiering. Råd om byggeskikk mv.

Næringsutvikling

Nr Tiltak

33. Sørge for god samordning mellom pågående og nye prosjekter og satsinger eks. Nasjonal Turistveg, Rondane Geopark, Hesteriket, eventuelt nye supplerende prosjekter i regional plan.
34. Økt fokus på utvikling av muligheter i randsona - mer samarbeid mellom de ulike aktørene ? Markedsføring av natur- og kulturvennlige opplevelser
35. Utvikle mer rundt sykling, turgåing og bruk av hest langs eksisterende vegnett. Opplevelser knyttet til områdets kulturhistorie, geologi, vann og vassdrag.
36. Utarbeide utviklingsplan for Breisjøseter med omkringliggende setermiljø, bebyggelse og kulturlandskap.

Forskning, registrering og kartlegging

Nr Tiltak

37. Ytterligere registrering, systematisering og kartfesting av kulturminner. Alle kulturminner inn i felles base – Askeladden.
38. Vegetasjonskartlegging av beite for husdyr og villrein i hele eller deler av planområdet.
39. Kartlegging og registrering av verdifulle bygninger og bygningsmiljø – el som del av total seterregistrering/seterrapport, som grunnlag for oppfølging med tilskudd for istandsetting.
40. Økt kunnskap om reinens bruk av skogområdene.
41. Hvordan få mer kunnskap om reinens bruk av skogområdene og sårbarhet i forhold til ferdsel.

Oppfølging av planen

Nr Tiltak

42. Revidering av temakart – ut fra villreinens bruk av området over tid. Villreinutvalg – årlig rapport om utvikling i forhold til regional plan.

Andre vedlegg;

- Vedlegg 1 Oversikt over representanter i styringsgrupper og prosjektgrupper, samt prosjektledere
Vedlegg 2 Planprosessen i Rondane
Vedlegg 3 Prosjekt handlingsplan

Bakgrunnsdokumenter og kunnskapsgrunnlag

St.meld. nr. 21 (2004-2005): Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/stmeld-nr-21-2004-2005-.html?id=406982>

St.meld. nr. 26 (2006-2007) – Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/Stmeld-nr-26-2006-2007-/3.html?id=465308>

Fjellteksten

["http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/stprp/20022003/Stprp-nr-65-2002-2003-/3/13.html?id=288645](http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/stprp/20022003/Stprp-nr-65-2002-2003-/3/13.html?id=288645)

Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder

<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500027607>

"Verdifulle opplevelser" Regjeringens nasjonale reiselivsstrategi

http://www.regjeringen.no/nb/dep/nhd/dok/rapporter_planer/Planer/2007/Verdifulle-opplevelser.html?id=494395

Jordhøy, Per (red) (2008):

Villreinen i Rondane – Sølnekletten, kunnskapsstatus og leveområde, NINA Rapport 339, NINA, Trondheim

Bråtå, H.O.Hagen, S.E. og Overvåg, K. (2010):

Villreinen og villrein fjellet som kilde til verdiskaping og samfunnsutvikling, ØF-rapport 6/2010, Østlandsforskning, Lillehammer.

Ericsson, Birgitta, Tor Arnesen og Marit Vorkinn (2010):

Ringvirkninger av fritidsbebyggelse, ØF-rapport 3/2010, Østlandsforskning, Lillehammer.

Det vises for øvrig til kildehenvisninger, referanser og utfyllende litteratur i den regionale planens delrapporter.

Vedlegg 1: Styringsgrupper, prosjektgrupper og prosjektledere

Rondane

Styringsgruppe

Navn	Representerer	Funksjon/rolle
Jørاند Ødegård Lunde	Oppland fylkeskommune	Politiker, leder st.gruppe
Kjetil Lundemoen	Oppland fylkeskommune	Politiker
Terje Andreas Hoffstad	Hedmark fylkeskommune	Politiker
Wenche Irene Sæthre Høye	Hedmark fylkeskommune	Politiker
Bengt Fasteraune	Dovre kommune	Politiker (ordfører)
Arnhild Baukhol	Ringebu kommune	Politiker (ordfører)
Eva Tørhaug	Folldal kommune	Politiker (ordfører)
Ole Gustav Narud	Åmot kommune	Politiker (ordfører)

Prosjektgruppe

Navn	Representerer	Funksjon/rolle
Håvard Haug	Stor-Elvdal kommune	Leder plan/teknisk
Terje Abrahamsen	Nord-Fron kommune	
Torunn Konstad	Hedmark fylkeskommune	
Geir Vagstein/Marit Vorkinn	Fylkesmannen i Oppland	
Tom Hjemseteren	Fylkesmannen i Hedmark	
Morten Liebe	Villreinnemnda i Rondane og Sølknletten	sekretær
Olav Talle	Oppland fylkeskommune	prosjektleder

Sølknletten

Styringsgruppe

Navn	Representerer	Funksjon/rolle
Terje Andreas Hoffstad	Hedmark fylkeskommune	Politiker, leder st.gruppe
Wenche Irene Sætre Høye	Hedmark fylkeskommune	Politiker, nestleder
Eva Tørhaug	Folldal kommune	Politiker (ordfører)
Ole Nyhus	Alvdal kommune	Politiker (kommunestyre)
Halvor Sveen	Rendalen kommune	Politiker (planutvalg)
Anders Kiær	Stor-Elvdal kommune	Politiker (formannskap)
Haaken Wilhelm Mathiesen	Villreinnemnda i Rondane og Sølknletten	Politiker (Stor-Elvdal)

Prosjektgruppe

Navn	Representerer	Funksjon/rolle
Ole Håkon Flatøy	Folldal kommune	Leder plan/teknisk
Per Arne Aaen	Alvdal kommune	Organisasjonsleder
Håvard Haug	Stor-Elvdal kommune	Leder plan/teknisk
Anne-Silje Berg/ Øyvind Sødal	Rendalen kommune	Arealplanlegger
Morten Liebe	Villreinnemnda i Rondane og Sølknletten	sekretær
Christian Mathiesen	Villreinutvalget i Sølknletten	Nestleder i utvalget
Tom Hjemseteren	Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernadv.	
Hanne Thingstadberget	Hedmark fylkeskommune, samferdsel, plan og miljø	
Astrid Alice Haug	Hedmark fylkeskommune	Prosjektleder

Vedlegg 2:

Planprosessen i Rondane

Organisering

Planprosessen har vært styrt av ei styringsgruppe på 8 representanter bestående av 4 ordførere og 4 fylkespolitikere likt fordelt mellom de to fylker.

Faglig ansvarlig for planprosessen er fylkesdirektør i Hedmark og fylkesrådmann i Oppland.

Prosjekteiere er fylkesutvalget i Oppland og fylkesrådet i Hedmark.

Til å lede planarbeidet har det vært engasjert en prosjektleder i 80 % stilling fra 01.11.2008. Prosjektleder har rapportert til styringsgruppa.

Prosjektleder har hatt kontinuerlig kontakt med prosjektleder for Sølknletten i prosessen, og i Hedmark og Oppland fylkeskommuner har det vært ressurspersoner som har vært en felles intern faggruppe for begge planprosessene.

Prosjektleder har deltatt på møter i Planrådet for villrein og har orientert om prosessen og fått tilbakemeldinger fra planrådet som har vært ei ressursgruppe i prosessen.

Det har også vært fellesmøter mellom styringsgruppa og Planrådet for villrein, der spesielt planrådet sin videre rolle, og organisering av forvaltning av ny regional plan, har vært tema.

I tillegg har prosjektleder hatt kontakt med kommunene og de kommunale arbeidsgruppene gjennom hele prosessen, i tillegg til Planrådet for villrein og Villreinnemnda.

Planprosessen

Planprosessen skal munne ut i en felles regional plan for Rondane – Sølknletten.

Det har vært parallelle planprosesser i Rondane og i Sølknletten.

Planprogrammet for Rondane sier at vurdering av framtidige utviklingsstrategier skal skje ved hjelp av scenarierarbeid, mens det i Sølknletten har vært en tradisjonell planprosess

Rondane har en gjeldende fylkesdelplan, mens det ikke er tilsvarende plan i Sølknletten.

Det er opprettet en egen web-side som er felles for Rondane og Sølknletten, og der relevant informasjon er lagt ut. Det er: www.oppland.no/fdp-rs.

Styringsgruppa har holdt 16 møter i perioden desember 2008 – september 2010. 4 møter har vært fellesmøte med styringsgruppa i Sølknletten.

Prosjektgruppa har hatt 6 møter, og representanter fra Villreinnemnda og Fylkesmannen i Oppland har kommet med flere skriftlige innspill.

I arbeidet med scenarier har kommunene oppnevnt kommunale arbeidsgrupper, der de ulike interessene i kommunen er representert. Leder i arbeidsgruppene har vært ordfører eller varaordfører. Faglig kontakt i gruppene har stort sett vært arealplanlegger i kommunen.

Størrelsen på gruppene har variert fra 4 til 16 personer. I alt 120 personer har deltatt i scenarierarbeidet som pågikk i perioden februar – september 2009.

I tillegg til de kommunale gruppene, har også Nord-Gudbrandsdal videregående skole på Otta bidratt i scenarierarbeidet, og likedan Høgskolen i Hedmark, avdeling Evenstad.

Scenarierarbeidet startet i februar 2009 med Sel kommune som ble utpekt som pilotkommune for scenarierarbeidet. Opplegg, og ansvarlig for gjennomføring av scenarierarbeidet, hadde Kallerud Kompetanse, Gjøvik, med prosjektleder Eli Skjeseth.

Forut for oppstartsmøtene i scenariearbeidet var det et informasjonsmøte i hver kommune, der opplegg for scenariearbeidet ble gjennomgått.

Kommunene hadde i utgangspunktet en skepsis til hva slags nytte kommunene hadde av dette arbeidet, at det ville kreve en stor innsats i tillegg til alle andre oppgaver i kommunen og om innspillene fra arbeidsgruppene ville bli tatt hensyn til.

I etterkant har kommunene gitt positive tilbakemeldinger om prosessen og er fornøyd med den måten de er blitt involvert på, også etter at scenariearbeidet ble avsluttet og fram til endelig planforslag.

Det ble gjennomført 4 scenariemøter i hver kommune (5 i Sel), og for å begrense antall møter så ble det slått sammen kommuner som samarbeidet om scenariearbeidet med slik plan:

Prosess nr	Kommuner	Møte 1	Møte 2	Møte 3	Møte 4	Møte 5
1	Sel	10. febr.	23. febr.	24. mars	16. apr.	22. juni
2	Elverum (observatør) Åmot Stor-Elvdal sør	Åmot 23. mars	S-Elvdal 28. april	Åmot 25. mai	S-Elvdal 24. aug	
3	Dovre Nord-Fron Sør-Fron	N-Fron 14. mai	Dovre 27. mai	Sør-Fron 17. juni	N-Fron 31. aug	
4	Ringsaker Hamar Løten	Ringsaker 15. juni	Hamar 20. august	Løten 7. sept.	Ringsaker 23. sept.	
5	Ringebu Øyer Lillehammer	Øyer 15. juni	Ringebu 17. august	Lilleh. 10. sept.	Øyer 28. sept	

Internt har de kommunale gruppene hatt 3 – 5 arbeidsmøter mellom hvert scenariemøte.

Elverum kommune har et begrenset areal innenfor planområdet, og planprogrammet sier at det er lite hensiktsmessig å ha scenarieprosess i Elverum kommune. Det er tatt kontakt med Elverum kommune som er invitert med som observatør i scenariearbeidet i Stor-Elvdal og Åmot.

I nordre del av Stor-Elvdal og i Fолldal har det ikke vært scenariearbeid. De områdene inngår i prosessen i Sølnkletten, men det har vært holdt egne møter med Fолldal kommune for å få fram deres innspill i planprosessen for Rondane.

I scenariearbeidet kom det fram et verdigrunnlag, med bakgrunn i intervju av enkeltpersoner i hver gruppe. Enkeltpersonene representerte ulike interesser (landbruk, reiseliv, friluftsliv, etc.). Ut fra intervjurunder i alle de kommunale gruppene, kom en fram til et felles verdigrunnlag for alle kommunene, som ble disse fire hovedpunktene:

- Rekreasjon, friluftsliv, aktivitet
- Ta vare på nature, inkludert villrein
- Samfunnsdelen, som består av næringene landbruk, hytter, reiseliv og annet
- Kunnskap, informasjon, opplæring

Scenariene hadde perspektiv fram til år 2030, og gruppene utarbeidet generelle scenarier for en minimal utvikling, en middels utvikling og en sterk utvikling. Gruppene skulle også foreslå konsekvenser og avbøtende tiltak.

Videre hadde gruppene en oppgave å foreslå konkrete scenarier for en forsiktig utvikling og for en sterk utvikling. Til slutt skulle gruppene foreslå en framtidig grense for nasjonalt villreinområde.

Etter at scenariearbeidet ble avsluttet ved utgangen av september 2009, har vi sammenstilt alle de generelle scenariene i en matrise som er inndelt i tema som i verdigrunnlaget (Rekreasjon, friluftsliv, aktivitet, Ta vare på naturen, Samfunnsdelen, som består av næringene landbruk, hytter, reiseliv og annet og Kunnskap, informasjon, opplæring). Innspillene er vist kommunevis, med forslag til konsekvenser og avbøtende tiltak for alle innspill.

Deretter er alle de generelle scenariene sortert, uavhengig av kommune for en minimal utvikling, en middels utvikling og en sterk utvikling.

Alle de konkrete scenariene for en forsiktig utvikling og for en sterk utvikling er listet opp kommune for kommune.

Et sammendrag av scenariene ble presentert på et møte den 23. november 2009, der alle arbeidsgrupper i kommunene, ordførerne i alle kommuner, prosjektgruppa, planrådet for villrein, styringsgruppa og representanter for fylkesmennene var invitert.

Scenarier for hele planområdet, for minimal utvikling, middels utvikling og sterk utvikling ble presentert på åpent regionalt møte 15. mars.

Mer omfattende konsekvensvurderinger av scenariene er satt bort til Østlandsforskning.

Det har vært holdt flere møter i fellesforum for alle områder som utarbeider/skal utarbeide regionale planer i regi av Miljøverndepartementet.

Disse møtene har vært brukt til statusrapporter fra de pågående planprosessene i Setesdal/Ryfylke, Hardangervidda og Rondane-Sølknletten. Spesielle problemstillinger og felles utfordringer har vært drøftet på disse møtene.

7. – 8. desember 2009 arrangerte Miljøverndepartementet et midtveisseminar på Kongsberg, der det ble holdt flere faglige innlegg og innlegg fra politikere og fra representanter fra de ulike prosessene.

Det har vært holdt flere møter med Miljøverndepartementet der utforming av regional plan har vært drøfta. Innhold og detaljering i konsekvensvurderinger og utforming av plankart har særlig vært tema.

Det finnes ikke regler for utforming av plankart for regionale planer i dag, men vi skal bruke reglene for kommuneplaner, "så langt det passer". Dette passer ikke optimalt, og det er derfor enighet om å utarbeide et illustrasjonskart i tillegg som viser tydelig de ulike sonene på kartet.

Det har vært gjennomført noen fellesprosjekter i regi av Miljøverndepartementet, med den hensikt å skaffe mer kunnskap til planarbeidet i de regionale planene. Med midler fra Miljøverndepartementet har det vært gjennomført prosjektene "Ringvirkninger av hyttebygging" og "Samfunnsmessige verknader og muligheter for lokal verdiskaping knytt til villreinfjellet", begge prosjekt utført av Østlandsforskning.

"Ferdsløse i villreinområde" er inkludert i det pågående FoU-prosjektet i regi av NINA.

Det er nå i gang et prosjekt i Rondane der det skal lages en modell for organisering og gjennomføring av handlingsplan i regional plan.

Regional plan skal inneholde en handlingsdel som skal godkjennes av regional planmyndighet og som skal rulleres årlig.

Planprogrammet sier at planrådet for villrein sin rolle skal vurderes i planprosessen. Det har vært fellesmøter mellom planrådet for villrein og styringsgruppa med dette som tema.

Det har vært arbeidet med å lage en felles forvaltningsmodell for Rondane – Sølknletten på prinsipielt grunnlag. Målet er å få en varig arena for forvaltning av regional plan, nasjonalparker og naturreservat, der samordning av ressurser er viktig.

Styringsgruppa og representanter fra politisk og administrativ ledelse i fylkeskommunene, samt to representanter for fylkesmennene, var på en fagtur til Adamello Brenta Naturpark i Trentino i Nord-Italia i oktober 2009.

En fikk der bl.a. sett på hvordan denne parken, som omfatter mange kommuner og interesser, var organisert og fungerte på en god måte.

I oppsummering etter turen konkluderte vi med at flere forhold i Trentino har overføringsverdi til våre områder. Dette gjelder i forhold til næring, forvaltning, utvikling og organisering, og en del av dette kan brukes i det videre arbeidet med handlingsplanen i regional plan.

I arbeidet med planforslaget har det i slutfasen (august 2010) vært holdt møter mellom prosjektleder og kommunene, der forslag til løsninger er lagt fram og begrunnet. Til møtene var også de lokale arbeidsgruppene fra scenariearbeidet invitert.

Kommunene kom med viktige innspill som har vært nyttig i arbeidet med plankart og retningslinjer.

Kommunene har også kommet med innspill og forslag til tiltak i handlingsplan, og de har kommet med oversikter over vinterbrøytet veg og bomveger nær nasjonalt villreinområde.

Styringsgruppa har vært opptatt av hva som er bestandsmålet for Villrein i Rondane.

Dette er et viktig spørsmål i forhold til planen, men vi har ikke fått noe klart svar på dette spørsmålet fra villreinfaglig hold.

Vi har derfor tatt utgangspunkt i at villreinbestanden vil være som den er i dag for Rondane.

Vedlegg 3:

Prosjekt handlingsplan. Prosjekt i Miljøverndepartementets regi

Miljøverndepartementet har gitt et økonomisk tilskudd til regional plan for Rondane-delen, med bakgrunn i møte i Fellesforum for alle pågående planprosesser med regionale planer for villreinområdene. Vi søkte om å gjennomføre et prosjekt som omhandler organisering og gjennomføring av handlingsdelen i regionale planer.

Til regional plan skal det utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen.

Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet og rulleres årlig.

Det vil si at når vi har et forslag til regional plan, så skal den inneholde en handlingsdel.

Skal handlingsplanen ha noen mening, så må det være en varig regional arena til å følge denne opp, og den må inneholde økonomi.

Handlingsdelen vil bestå av avbøtende tiltak som kommer fram i konsekvensvurderingen, fornuftige forslag til tiltak som kommer fra aktørene i området og som gagnar villreinen og utvikling av næringslivet, og for å sette i gang tiltak som følge av stadig ny kunnskap om villreinen, ferdsel, utbygging og andre aktiviteter. Dessuten vil det stadig komme ny kunnskap som bør bli en del av handlingsdelen.

Dette er ment som et prosjekt som skal komme alle regionale planprosesser i villreinområdene til nytte, og vi ønsker å få fram forslag til en modell som også andre planprosesser kan dra nytte av.

Det betyr at vi vil lage en modell for handlingsdelen i Rondane, og samtidig utforme den slik at den kan brukes av andre. Vi ser for oss at en slik modell må inneholde:

1. Organisering

I området er det i dag mange aktører. Det er nasjonalparker, naturreservat og landskapsvernområde med sin forvaltning. Tiltak som blir igangsatt utenfor disse områdene, i handlingsdelen, har stor betydning for det som skjer inne i disse områdene. Det er private grunneiere og statsallmenning, og det er mange bedrifter og hytter i området.

Det må opprettes en varig regional arena som samarbeider og samhandler om tiltak som skal inn i en regional plan. Det vil si kommuner, Fylkesmannen, fjellstyrer, SNO, villreininteressene, næringsinteressene, m.fl. som har interesser i området.

Den praktiske delen av dette pilotprosjektet vil være å oppsøke de ulike partene og få til en samarbeidsmodell.

Vi må benytte oss av tilgjengelig kompetanse, for eksempel den kunnskap og erfaring som Dovrefjellrådet sitter inne med. Vi må etablere en områdeforvaltningsmodell på sikt som også ser utover Rondane – Sølknletten.

2. Økonomi

Skal handlingsdelen være reell så må det følge med økonomi. I et samarbeid med mange parter må en søke å få til et spleiselag, der flere aktører er med og finansierer tiltakene og driften. Dette er en viktig del av prosjektet. I kontakt med aktørene vil økonomi være sentralt, og i et slikt samarbeid vil en søke å få i gang tiltak som medfører en vinn-vinn-situasjon for flere parter, og ved at mange er med på økonomidelen.

3. Driftsmodell

Vi ser for oss at handlingsdelen blir den dynamiske delen av planen, og den rulleres årlig. Vi vil foreslå en god organisering, fra rullering av handlingsplan, til forslag til nye tiltak inn i handlingsdelen, og ansvar for gjennomføring av tiltak. Fylkeskommunen blir sentral i samordningen og den praktiske gjennomføringen. I tillegg må det være et styre som tar beslutninger.

Bakgrunn

Planområdet strekker seg over 16 kommuner og 2 fylker. Innenfor området skal det etableres 2 forvaltningsstyrever for store verneområder, dette er:

Dovre og Rondane nasjonalparker med omkringliggende landskapsvernområder og naturreservater. Dette vil berøre kommunene Ringebu, Sør-Fron, Nord-Fron, Sel, Dovre, Folldal og Stor-Elvdal, og de to fylker.

Hemmeldalen naturreservat vil berøre følgende kommuner: Stor-Elvdal, Åmot, Hamar og Ringsaker, og bare Hedmark fylke.

Følgende kommuner vil bli berørt av regional plan, men ikke være representert i noe forvaltningsstyre: Øyer, Lillehammer, Løten, Elverum, Rendalen og Alvdal.

Gjennomføringen av dagens fylkesdelplan for Rondane har vært ivaretatt av et planråd som har hatt en representant fra hver fylkeskommune, en representant fra hver fylkesmann og to representanter fra kommunene, en fra hvert fylke, innenfor planområdet. Disse er oppnevnt av KS. Fylkeskommunene har hatt sekretariatet for planrådet.

Villreinen innenfor området blir ivaretatt av villreinnemnda. Av kommuner i planområdet sitter ikke Løten, Elverum og Lillehammer i denne.

Med de nye forvaltningsstyrene for verneområdene blir en stor del av forvaltningen av områdene innenfor planområdet tillagt disse styrene. Disse styrene får også sin egen administrasjon ansatt av fylkesmannen.

Det er viktig at forvaltningen av områdene innenfor verneområdene og de områdene som den regionale planen har ansvaret for, blir sett i sammenheng.

Modellen som har vært brukt for Dovrefjell- Sunndalsfjella, har hatt et råd med representanter fra alle kommuner og fylkeskommuner, og et arbeidsutvalg på 7 personer.

Et alternativ til forvaltningsmodell for Rondane- Sølnekletten kan være:

- **Et regionalplanstyre**, med alle kommuner og fylkeskommuner, politisk representasjon, som møtes 1 gang i året for å anbefale rullering av handlingsplan som sin hovedoppgave.
- **Et arbeidsutvalg** (med representanter fra regionalplanstyre) for regional plan Rondane – Sølnekletten. Dette er sammensatt av to representanter for Rondane/Dovre og Hemmeldalen, to representanter, der den ene er fra Sølnekletten og den andre fra kommuner som ikke sitter i forvaltningsstyret og en representant fra hver av fylkeskommunene. Dette har også ansvaret for å iverksette regional plan ihht. PBL § 8-1. Dette styret bør møtes 3 – 4 ganger pr år.

Styrets oppgaver skal være (i tillegg til forvaltning av verna områder):

- Følge opp retningslinjene i regional plan. Kommunal saksbehandling skjer på kommunenivå.
- Arbeide for å gjennomføre vedtatt handlingsprogram
- Foreslå forslag til rullering av handlingsprogrammet
- Ha kontakt med villreinforvaltninga, SNO og andre interessegrupper innen planområdet
- Arbeide for gode rammebetingelser for gjennomføring av planen.

Sekretariat for arbeidet med regional plan kan enten legges til et etablert lokalt fagmiljø eller til en av fylkeskommunene.